

Cobertura televisiva de propostes polítiques sobre immigració

Anàlisi de tres casos: restriccions a l'empadronament a Vic, regulació sobre l'ús del vel integral a Lleida i tensions veïnals a Badalona

Xavier Giró Martí. Professor de Periodisme Polític a la UAB, director de l'Observatori de la Cobertura de Conflictes (OCC) i membre del Centre d'Estudis del Discurs (UAB-UB-UPF)

Marta Muixí Casaldàliga. Periodista i investigadora especialitzada en migracions i diversitat cultural. Membre de l'Observatori de la Cobertura de Conflictes (OCC)

ÍNDEX

PRESENTACIÓ	Pàg. 10
--------------------	---------

PART 1. FONAMENTACIÓ TEÒRICA

1.1. MARC TEÒRIC	Pàg. 13
-------------------------	---------

1.1.1. Ideologia

1.1.2. Estudis Crítics del Discurs

1.1.3. Racisme cultural, racisme modern i discurs de l'odi

1.1.4. Immigració i televisió

1.1.5. Immigració i discurs polític

1.1.6. Periodisme orientat cap a la resolució de conflictes i la convivència

1.2. METODOLOGIA	Pàg. 25
-------------------------	---------

1.2.1. Objecte d'estudi

1.2.2. Objectius de l'estudi

1.2.3. Metodologia

1.2.4. Graells d'anàlisi

PART 2. RESULTATS PER CASOS

2.1. RESULTATS DEL CAS DE VIC

2.1.1. RECONSTRUCCIÓ DELS FETS	Pàg. 42
---------------------------------------	---------

2.1.2. MOSTRA ANALITZADA	Pàg. 43
---------------------------------	---------

2.1.3. ELEMENTS DE LES MÀTRIS IDEOLÒGIQUES Pàg. 43

2.1.3.1. Unitat a Vic i oposició exterior

2.1.3.2. Una limitació il·legal i rebutjable

2.1.4. FONTS Pàg. 51

2.1.4.1. Polítics locals defensen la limitació

2.1.4.2. Polítics nacionals i estatals rebutgen la limitació

2.1.4.3. Fonts associatives i sindicals s'oposen a la restricció

2.1.4.4. Veus expertes complementen les informacions

2.1.4.5. Poques persones immigrades i amb presentació discriminatòria

2.1.5. CONSTRUCCIÓ DELS ACTORS Pàg. 53

2.1.5.1. Ajuntament de Vic. Fluctua entre la tolerància i la intolerància

2.1.5.2. Generalitat i govern central. Ferma oposició sense discussió

2.1.5.3. Entitats locals. En busca del consens

2.1.5.4. Persones en situació irregular. Protagonistes absents

2.1.6. LA CONSTRUCCIÓ DELS ARGUMENTS Pàg. 58

2.1.6.1. Consens sobre el rebuig de la irregularitat

2.1.6.2. Padró com a porta d'entrada de la immigració irregular

2.1.6.3. Limitacions dels ajuntaments com a justificació

2.1.6.4. Canvis matisats a l'empadronament

2.1.6.5. Crítiques superficials

2.1.6.6. Padró com a garant de la integració i cohesió

2.1.6.7. La proposta tensa la convivència

2.1.6.8. Exigència humana. Drets inalienables

2.1.7. REFERÈNCIES RELLEVANTS DE CONTEXT Pàg. 67

2.1.7.1. Què és el padró

2.1.7.2. Dades sobre la immigració irregular a Espanya

2.1.7.3. Estructura social de Vic

2.1.7.4. La influència de PxC

2.1.7.5. Altres casos de restriccions per a persones en situació irregular

2.1.7.6. Referències de context absents

2.1.8 RECOPILATORI Pàg. 72

2.2. RESULTATS DEL CAS DE LLEIDA

2.2.1. RECONSTRUCCIÓ DELS FETS Pàg. 76

2.2.2 MOSTRA ANALITZADA Pàg. 77

2.2.3. ELEMENTS DE LES MÀTRIXS IDEOLÒGIQUES Pàg. 77

2.2.3.1. Mesura pionera i consensuada

2.2.3.2. Vel integral rebutjable. No hi ha debat

2.2.4. FONTS Pàg. 81

2.2.4.1. Predomini de polítics

2.2.4.2. Identificació de segona categoria	
2.2.4.3. Absència de dones	
2.2.5. CONSTRUCCIÓ DELS ACTORS	Pàg. 83
2.2.5.1. Polítics autòctons	
2.2.5.2. Valors i contravalors	
2.2.5.3. Poca presència i absències	
2.2.5.4. Imatges que reforcen el missatge	
2.2.5.5. Llenguatge imprecís	
2.2.6. CONSTRUCCIÓ DELS ARGUMENTS	Pàg. 87
2.2.6.1. Favorables a la prohibició	
2.2.6.2. Oposició amb arguments superficials	
2.2.6.3. Arguments absents	
2.2.7. ELEMENTS DE CONTEXT RELLEVANTS	Pàg. 91
2.2.7.1. Manca de context generalitzada	
2.2.8. RECOPILATORI	Pàg. 92
2.3. RESULTATS DEL CAS DE BADALONA	
2.3.1. RECONSTRUCCIÓ DELS FETS	Pàg. 95
2.3.2 MOSTRA ANALITZADA	Pàg. 96
2.3.3. ELEMENTS DE LES MÀTRIS IDEOLÒGIQUES	Pàg. 96
2.3.3.1. Conflicte veïnal, convivència i campanya electoral	
2.3.3.2. Rebuig a la visita de Marie Thérèse Sánchez-Schmid	

2.3.4. FONTS Pàg. 103

- 2.3.4.1. Predomini de polítics
- 2.3.4.2. Presència d'associacions gitanes
- 2.3.4.3 Veïns que emfasitzen la conflictivitat
- 2.3.4.4 Absència de gitanos romanesos

2.3.5. CONSTRUCCIÓ DELS ACTORS Pàg. 106

- 2.3.5.1. Nosaltres i ells. Veïns i gitanos
- 2.3.5.2. Col·lectius inclosos i col·lectius intersecats: Gitanos – immigrants – romanesos, etc.
- 2.3.5.3. Imatges que reforcen el quadrat ideològic

2.3.6. CONSTRUCCIÓ DELS ARGUMENTS Pàg. 111

- 2.3.6.1. Arguments polaritzadors
- 2.3.6.2. Retrets i autoelogis entre partits
- 2.3.6.3. Proposta de polítiques més restrictives
- 2.3.6.4. Justificació de l'expulsió de gitanos romanesos a França
- 2.3.6.5. Arguments absents

2.3.7. FACTORS RELLEVANTS DE CONTEXT Pàg. 120

- 2.3.7.1. Expulsió gitanos romanesos a França
- 2.3.7.2. Clima de precampanya
- 2.3.7.3. Escalada en el marc de propostes discriminatòries
- 2.3.7.4. Barris *guetitzats*
- 2.3.7.5. Sobreocupació i pobresa
- 2.3.7.6. Referències de context absents

2.3.8. RECOPILATORI Pàg. 125

PART 3. RESULTATS COMPARATIUS

3.1. RESULTATS OBJECTIU ESPECÍFIC 1 Pàg. 128

3.2. RESULTATS OBJECTIU ESPECÍFIC 2 Pàg. 144

3.3. CONSIDERACIONS FINALS Pàg. 148

BIBLIOGRAFIA Pàg. 149

PRESENTACIÓ

En un context de crisi social i econòmica com el que travessem, el rebuig i la problematització de la immigració esdevenen freqüents en el discurs polític i en el dels mitjans de comunicació i, a la vegada, quallen en l'opinió pública. La darrera enquesta del CEO¹ ho demostra. El 49,3% dels enquestats considera que el número d'immigrants és excessiu; per un 34% la immigració és negativa, i pel 6,7%, molt negativa. I sobre els serveis i ajudes que reben els immigrants, pel 38,7% és més del que aporten, i "molt més" pel 30,8%². Una percepció que contradiu les dades que ofereix l'estudi de Francisco Javier Moreno i Maria Bruquetas *Immigració i Estat del benestar a Espanya* segons el qual, malgrat que la immigració representa el 12% de la població espanyola, només rep un 5% de les prestacions socials disponibles.

Partim de la premissa que els discursos polítics i mediàtics tenen un impacte fonamental pel que fa a la construcció de les percepcions i, per això, la seva anàlisi esdevé primordial. Per a fer-ho, hem triat els Estudis Crítics del Discurs com a "un marco interdisciplinar que permite estudiar las informaciones de prensa tanto a un nivel macroanalítico como microanalítico" (Aierbe, 2003:127). Es tracta d'un enfocament no objectivista i, com a recerca sobre immigració, pren una perspectiva que "per analitzar els esdeveniments discursius no és neutral ni pretén ser-ho. Tampoc consisteix en una anàlisi de tots els aspectes que ofereix el discurs o d'alguns dels seus elements curiosos o de la competència lingüística de l'enunciador o de la seva perícia periodística. Es preocupa bàsicament dels trets que fan del discurs un instrument d'exercici i reproducció de poder; sobretot, en el nostre cas, de legitimitació o deslegitimació d'idees i pràctiques discriminatòries". (Giró, 2003:19)

Donades les polèmiques que es generen entorn de la immigració, és fonamental impulsar estudis que analitzin la cobertura informativa de diferents casos de tensions polítiques i socials en relació amb la seva gestió. L'estudi que presentem s'ocupa de tres casos d'àmbit local que van tenir lloc el 2010 i van prendre rellevància a escala

---

¹ Enquesta *Percepció dels catalans i catalanes sobre la immigració* del Centre d'Estudis d'Opinió. El treball de camp es va fer mitjançant enquestes domiciliàries entre el 30 de novembre i el 22 de desembre de 2010 i entre el 10 i el 18 de gener de 2011 a una mostra de 1.600 individus.

² No obstant, també s'extreien algunes dades de caràcter més favorable a l'enquesta. Com per exemple, que només el 13% dels enquestats creu que la immigració és un problema que els afecta personalment o que quasi el 70 % de les persones enquestades creu convenient o molt convenient que la societat catalana estigui formada per persones de diferents orígens o cultures.

nacional.

Els tres casos són:

- **Vic.** Gener 2010. Debat polític i social al voltant de la possibilitat de limitar l'accés al padró municipal a les persones estrangeres que es trobin en situació irregular.
- **Lleida.** Maig 2010. Debat polític i social al voltant de la prohibició del burca i el nicab que va convertir la ciutat en la primera localitat espanyola en prohibir l'ús del vel islàmic integral als edificis de titularitat municipal.
- **Badalona.** Setembre 2010. Debat polític i social sobre la població gitana d'origen romanès després de la visita de l'eurodiputada francesa Maria Thérèse Sánchez-Schmid i la vinculació de la immigració amb la delinqüència.

Són tres exemples ben diferenciats que afecten i limiten, d'alguna manera, la vida social i política de la ciutadania immigrada. Es tracta de problematitzacions de la immigració i la diversitat cultural i, per tant, són d'utilitat per identificar la resposta dels mitjans a les propostes polítiques sobre gestió de la migració que alcaldes i regidors llancen al debat públic.

Compartim la preocupació que expliciten els autors i l'autora d'*Análisis de prensa 2002 Inmigración, racismo y xenofobia* "nuestra preocupación viene de la constatación de que el gran poder que los medios tienen para configurar y modelar la opinión pública, no siempre está acompañada ni de un conocimiento suficiente de los temas que abordan ni de la necesaria conciencia de su responsabilidad en ese terreno" (Airebe, 2003:9). Tal com s'ha demostrat reiteradament en els estudis sobre l'*Agenda-Setting*, els mitjans de comunicació són capaços de delimitar els temes de preocupació pública i, també, de marcar uns marges dins dels quals es discuteix.

Pel que fa a l'estructura del treball que presentem, en primer lloc, hi ha el marc teòric que fonamenta la recerca. Seguidament, l'objecte d'estudi i els objectius general i específics de la investigació, així com la metodologia. A continuació, es presenten els primers resultats, desglossats per cada un dels casos d'estudi fins a extreure posteriorment resultats comparatius i les conclusions globals.

La finalitat última de la recerca consisteix en fomentar un tractament més complex i

contextualitzat de la immigració i contribuir a la reflexió entre el gremi periodístic sobre la rellevància de les recomanacions sobre el tractament mediàtic de la diversitat cultural que han consensuat organismes especialitzats com el Consell de l'Audiovisual de Catalunya i el Col·legi de Periodistes de Catalunya.

PART 1. FONAMENTACIÓ TEÒRICA

1.1. MARC TEÒRIC

1.1.1. Ideologia

Des d'una perspectiva històrica del concepte d'*ideologia* l'utilitza per primera vegada Desttut de Tracy en el context de la Revolució Francesa per referir-se a la ciència de les idees. Des de llavors, el concepte ha estat àmpliament debatut en les Ciències Socials i ha pres significats i usos diversos segons la disciplina. Farem servir la definició de Teun A. Van Dijk (1998:8) , que va desenvolupar una nova noció d'ideologia com a “interface between social structure and social cognition”. Des de la seva perspectiva “ideologies may be very succinctly defined as the *basis of the social representations shared by members of a group*. This means that ideologies allow people, as group members, to organize the multitude of social beliefs about what is the case, good or bad, right or wrong, *for them*, and to act accordingly”.

Per tant, segons Van Dijk (1998:6) les ideologies són “part of social structure and somehow exhibit or even control the relationships of power and dominance between groups (classes, social formations, organizations, etc.)” que s'estructuren a través del discurs. Si bé el discurs no és l'única pràctica social basada en la ideologia si que és un factor fonamental pel que fa a la formulació i reproducció de la mateixa. Segons la posició de poder o no de les persones o col·lectius que articulen els discursos parlarem d'ideologies dominants o no. La nostra anàlisi estudia els discursos polítics i mediàtics com a productors d'ideologia.

Segons Stuart Hall, artífex dels Estudis Culturals, parlar d'ideologia és “remetre a sistemes de creences o sistemes de representació que tenen com a funció reproduir sistemes de dominació” (Hall 1998:45). Ara bé, com ja apuntàvem, els discursos vehiculadors d'ideologia no tenen perquè ser necessàriament de reproducció de dominació i desigualtats. Tal com alerta van Dijk (1998:11), “ideologies are not inherently negative, nor limited to social structures of domination”, sinó que poden expressar creences emancipadores, com aquelles que volen revertir algun aspecte de l'ordre establert. Entre les ideologies emancipadores trobem, per exemple, l'altermondisme, el feminisme o l'antiracisme.

En tot cas, la ideologia es defineix en relació amb poder, a favor o en contra, però és el seu punt de referència. Ens trobem, per una banda, les ideologies que tendeixen al manteniment del sistema social i, per l'altra, les ideologies que s'estructuren en base a la transformació de tots o alguns aspectes de l'*statu quo*. En el present estudi ens centrarem en les estratègies discursives dels mitjans de comunicació, com a constructores d'ideologia.

Si bé el discurs és una pràctica social de transmissió ideològica en si mateixa, també ho són altres mecanismes com, per exemple, la limitació de l'accés de les fonts immigrades als mitjans de comunicació. Com apunta Van Dijk: “la desigualdad social es el resultado del abuso de poder y en el ámbito de las relaciones étnicas esa dominación puede ser ejercida tanto por prácticas discriminatorias no verbales como por prácticas propiamente discursivas. De este modo, las élites de la mayoría ‘blanca’ controlan no sólo las estructuras y las estrategias propias del discurso público [...] sino también el acceso al mismo” (pròleg a Bañón, 2002:17) .

En aquest estudi ens ocupem de la pràctica discursiva dels mitjans com a instrument de legitimitació o deslegitimació de l'abús de poder.

1.1.2. Estudis Crítics del Discurs

Els Estudis Crítics del Discurs (ECD) –sovint anomenats Anàlisi Crítica del Discurs– són un enfocament sota el qual s'inclouen múltiples metodologies que estudien diversos estadis –tant l'accés, com la producció, com la recepció– dels discursos. I, en particular, el llenguatge mateix. Com diu Fowler (1991:209) el llenguatge és “inevitably a structured process which, if analyzed properly, should reveal the ideologies, values and implicit propositions showing that discourse is always representation from a certain point of view”. Teun Van Dijk, un dels seus pares, descriu l'Anàlisi Crítica del Discurs com “un tipus d'investigació que estudia més que res com a través del text i la parla en un context social i polític es promulga, reproduceix i combat l'abús de poder, la dominació i la desigualtat. Amb aquesta investigació dissident, els analistes crítics prenen posició i intenten entendre, exposar i en última instància oposar-se a la desigualtat social” (1998:1). Així, esdevé

una oportunitat de “contribuir al fortalecimiento social de los grupos dominados, especialmente en el terreno del discurso y la comunicación” (2008:23). Els ECD, doncs, tampoc es poden distanciar en cap cas de la relació entre el poder, la desigualtat social i les elits.

Per explicar les estratègies discursives de les elits Van Dijk les esquematitza amb el que anomena el quadrat ideològic. Tant elles com els actors en conflicte per referir-se a si mateixes i els seus contrincants, els altres, l’alteritat, segueixen les guies següents:

Taula 1. Quadrat ideològic

Emfasitzar les qualitats i les accions positives pròpies	Emfasitzar les qualitats i les accions negatives dels 'altres'
Mitigar –i si poden silenciar – les qualitats i les accions negatives pròpies	Mitigar – i si poden silenciar – les qualitats i les accions positives dels 'altres'

Com descriu Rizo, “los medios de comunicación participan en el consenso de las élites, que se sustenta en una presentación positiva de todo aquello nuestro, autóctono, y una presentación negativa de todo aquello que procede de los otros – en este caso, de los extranjeros–.” (2001:11)

Pretenem estudiar si els mitjans de comunicació reproduïxen el quadrat ideològic i, per tant, si contribueixen o no a la construcció d’una societat intercultural en què les diversitats es puguin interrelacionar i es considerin un valor positiu. Caldrà estudiar tant que hi ha en el discurs com què és absent. L’anàlisi del llenguatge és fonamental ja que “constituye un vehículo crucial que puede ejercer un papel decisivo en el asentamiento y a transmisión de valores culturales de respeto, reconocimiento y de integración social pero, también en un sentido contrario, puede dañar los derechos humanos” (Nash 2005:20). Alhora, però tal com apunta Rizo (2001:9) “se tiene que poner la máxima atención en los argumentos implícitos, en las presuposiciones e, incluso, en la comunicación no verbal, presente en todo discurso oral. En otras palabras, si se quiere analizar qué imagen sobre el otro difunden las

instituciones sociales, especialmente los medios de comunicación, tendremos que ser capaces de leer entre líneas, de ir más allá de los significados y las argumentaciones explícitas, de la superficie del texto". Per tant, els Estudis Crítics del Discurs esdevenen una eina adequada per aproximar-nos tant a les evidències com a les subtileces.

És per això, que també tindrem en compte a l'hora de l'anàlisi, si els mitjans fan referència o no, i si reforcen o discuteixen creences, relativament esteses però absents o gairebé absents dels programes informatius, que donen una representació de la realitat distorsionada. Ens referim a estereotips o altres generalitzacions sobre grups humans que constitueixen idees considerades discriminatòries o xenòfobes. En direm, macroproposicions socialment latents.

N'hi ha de dos tipus que interessin especialment. Unes adjudiquen a tots els individus d'un grup ètnic alguna característica negativa. És rellevant estudiar si els informatius subministren exemples d'individus d'aquest grup que confirmen l'estereotip, perquè per molt que no facin la generalització, els exemples ratifiquen la creença per a tot el grup. Els estereotips sobre romanesos o gitanos o vigatans alòctons són exemples de macroproposicions socialment latents.

La convivència s'ha de construir sobre la base de la confiança i el coneixement de la realitat i la millor manera és abordar sense por les falses creences.

Un altre grup de macroproposicions latents són les que expressen creences a favor de mesures discriminatòries injustes –deixant ara al marge la consideració sobre quines són o no injustes– que no són analitzades als informatius o només són desqualificades sense discussió, per exemple la creença segons la qual està fora de lloc reclamar 'papers per a tothom'.

Les macroproposicions socialment latents formen part del coixí cognitiu d'una part de la població en què cauen les informacions subministrades pels mitjans i, per tant, condicionen el significat que prendran els discursos que transmeten els mitjans.

Hem considerat fonamental tenir-les en compte ja que els municipis en què tenen lloc les tensions analitzades, especialment Vic i Badalona, han sigut fortament estigmatitzats per macroproposicions socialment latents –'A Vic hi ha força racisme' i 'La població gitano-romanesa provoca problemes de convivència', respectivament-- en ser protagonistes de portades i informatius reiteradament, a causa de conflictes de convivència, racisme i tensions entre els ciutadans.

1.1.3. Racisme cultural, racisme modern i discurs de l'odi

Prenem la definició de racisme que encunya Manuel Delgado “per *racisme* s’entén aquell comportament que domina o discrimina un ésser humà per certes qualitats considerades inherents a la comunitat a la qual pertany” (1998:151). Es tracta d’una ideologia que es fonamenta en la suposició que hi ha unes races o ètnies que són culturalment o biològicament superiors a altres i legitima sistemes socials de dominació en base a la raça o procedència cultural.

Al llarg de la història, el racisme ha pres formes molt diverses, que no són excloents, entre les quals podem destacar: el racisme institucional, portat a l’extrem amb l’esclavitud, el règim d’*apartheid* o l’holocaust; o el racisme biològic. Ara bé, com exposa Delgado, “el vell racisme biològic no és, avui, la ideologia responsable del gros de les situacions de discriminació i intolerància que es produeixen a les societats occidentals. Ara per ara, els quadres de desigualtat més importants que afecten comunitats diferenciades no es justifiquen amb raons genètiques, sinó amb la presumpció que certs trets culturals, valorats com a negatius, permeten col·locar el grup que els posseïx en la banda baixa d’una determinada jerarquia moral” (1998:11). Delgado ho resumeix: “el racisme cultural estableix que participar d’una certa identitat col·lectiva comporta característiques de les quals, a la manera d’un programa genètic, els membres individuals són portadors hereditaris” (1998:11).

En el racisme contemporani, no es fan declaracions o firmen postulats obertament racistes, sinó que pren estratègies més subtils per excloure determinats col·lectius. Com alerta Žižek (2005:147), “no se admite públicamente el mensaje racista y sexista – en la esfera pública, incluso se lo desmiente categóricamente– pero éste se articula en una serie de indirectas y dobles mensajes”.

El racisme modern, tal com utilitza el concepte el Duisburger Institut Für Sprach und Sozialforschung³ (DISS) es basa en:

---

³ Consultable a: <http://www.diss-duisburg.de/>

- La construcció d'una *raça*, és a dir, quan (a) algunes característiques corporals són preses com a indicador d'un grup humà i se les associa amb determinats comportaments o, –i això també porta a la construcció d'una *raça*– (b) quan certes qualitats socials d'algunes persones són preses com a distintives d'un grup humà i els són atribuïdes com si fossin naturals. El que és determinant és la naturalització de les característiques o qualitats socials.
- La *raça* així construïda, en comparació amb la pròpia, és valorada negativament.

I les valoracions efectuades legitimen el discurs discriminatori, el reforcen, el solidifiquen i eventualment li confereixen plens poders. (DISS 1999, 5-6)

Robert Entman (1990) va sistematitzar tres característiques fonamentals: la hostilitat, la resistència a les aspiracions polítiques de la minoria i la negació del fet que la discriminació continuï existint.

Van Dijk (1998:287) sintetitza, al seu torn, els principis ideològics en què es fonamenta l'etnocentrisme i el racisme modern:

- La cultura occidental és superior
- L'etnocentrisme és natural i, a vegades, inevitable
- La discriminació pot ser racional
- Els EUA (països occidentals) no són ni haurien de ser societats multiculturals
- L'assimilació cultural dels grups desviats és necessària
- Som tolerants
- No som racistes

Altres autors opten per parlar de *Hate Speech* un concepte que podem traduir com a 'discurs de l'odi'. L'NTIA⁴ (1993) el defineix com a “words that threaten to incite imminent unlawful action which may be criminalized without violating the First Amendment” i “the speech that creates a climate of hate or prejudice, which may in turn foster the commission of hate crimes”. Al número 22 de la revista *Latino Policy and Issues brief*, Noriega i Iribarren (2009) identifiquen quatre tècniques recurrents en el 'discurs de l'odi':

- **Esdeveniments falsos.** Presència de falsedats, exageracions i fets descontextualitzats.
- **Argumentació errònia.** Presència de fal·làcies o representacions allunyades de la realitat.
- **Llenguatge divisor.** Ús dels marcs referencials 'nosaltres contra ells'.
- **Metàfores deshumanitzadores.** Presència de metàfores utilitzades per reforçar els marcs referencials de contraposició 'nosaltres / ells'.

1.1.4. Immigració i televisió

Pel que fa als estudis quantitius és de destacar el del CAC 2/2009⁵ sobre la presència de la immigració als informatius de TV3, 3/24, TVE Catalunya, 8TV, Barcelona TV i Canal Català Barcelona entre l'1 de gener i el 31 de març de 2009. De l'informe s'extreuen dades reveladores que poden indicar, des d'una vessant quantitativa com n'és la (re)presentació: insuficient i esbiaixada. La primera dada destacable és que el 49,7% de les informacions sobre immigració estan vinculades a l'àmbit policial i judicial, en detriment d'altres l'àmbit com l'econòmic, el cultural o el social, per exemple. Una associació que afavoreix una percepció negativa de la diversitat i el fet migratori, ja sigui criminalitzant –si han comès delictes– o victimitzant –si els han patit– les persones migrades.

---

⁴ National Telecommunications and Information Administration (NTIA) <http://www.ntia.doc.gov/>

⁵ Consultable a: http://www.mesadiversitat.cat/materials_mesa/

L'estudi constata la invisibilitat de la immigració com a font, parla poc, i majoritàriament quan se'n parla és de manera indirecta, sense donar-li la veu. És significatiu que les persones migrades pràcticament no siguin font en les informacions genèriques (tenen un 2,8% de temps de paraula durant el període analitzat). Fins i tot en les notícies relacionades amb la immigració, si bé tenen més presència relativa, continua sent molt predominant l'ús de persones no immigrades com a font (un 30,7% de temps de paraula durant el període analitzat).

L'absència d'immigrats, a més, amaga la seva diversitat i riquesa i genera el 'discurs constituït' sobre la immigració de què parla Imbert (1990), una construcció, una representació mental de l' 'immigrant' que resulta plausible, estructurada i satisfà falsament la comprensió d'una societat complexa.

Per una banda, simplicitat i, per l'altra, homogeneïtat. Com exposa Correa (2008:167), “con respecto al emigrante, los artículos de prensa construyen simbólicamente este personaje al enmarcarlo dentro de las temáticas, adjetivaciones y tendencias escogidas por los medios y que se presentan de forma reiterativa. Existen construcciones discursivas que exceden al acontecimiento mismo y que prevalecen, aunque no sea más que a fuerza de repetir representaciones”.

En l'estudi del discurs televisiu s'ha de tenir en compte especialment que una regla d'or dels informatius és *simplificar i clarificar* per arribar a àmplies audiències. Es tracta d'una orientació especialment perillosa perquè esquiva de la complexitat del fenomen migratori. Tal com adverteix Kellstedt (2003:18), “coverage, then, generally serves to reinforce, rather than challenge, stereotypes. If a typical media consumer holds unflattering beliefs about what black people are like, then, he or she is not likely to encounter much information that disconfirms those beliefs; on the contrary, he or she will find much that conforms to preexisting beliefs”.

D'aquí l'interès per analitzar el discurs dels informatius televisius, perquè transmeten models d'interpretació del món i la realitat. Com apunta Rodrigo (1991:19), “los *mass media* definen la realidad y nos la hacen comprensible a partir de determinados

esquemas. Es decir, nos producen un modelo de realidad”.

En la comunicació intercultural mediada, segons Rodrigo, els i les periodistes, com qualsevol altra persona, tendeixen “a interpretar los acontecimientos a partir de su propio bagaje cognitivo y emotivo, que habitualmente se ha construido dentro de una cultura determinada” (1996:84). Es tracta d'un punt de partida inexorablement etnocèntric, però que no necessàriament té una càrrega negativa, encara que fàcilment pugui derivar cap la construcció de l'alteritat (els altres) com una abstracció, un col·lectiu homogeni fàcilment catalogable i en el qual es dilueixen les seves altres diversitats. És així com es dibuixa el que alguns autors han anomenat l' 'immigrant imaginari', tot un estereotip.

I, l'estereotip té tanta força en la ment de les persones que allò que no hi encaixa no s'acaba de percebre i allò que encaixa simplement el confirma. Els mitjans poden caure en la mateixa trampa si la informació es limita als aspectes de la realitat que no qüestionen els prejudicis.

1.1.5. Immigració i discurs polític

Els analistes de la política sobre immigració distingeixen dos macrodiscursos bàsics dels que es deriven les línies mestres en la gestió de la immigració que s'ha aplicat a la Unió Europea:

- *Discurs assimilacionista*. Concep la integració com un procés simultani d'adaptació i adopció, per part de la població immigrada de la cultura autòctona, que d'alguna manera ha d'anar acompanyada d'un progressiu abandonament dels trets culturals que s'associen a l'origen cultural. Parteix de la premissa que l'homogeneïtzació cultural afavoreix la integració de les persones migrades i la cohesió social. França n'és l'exemple paradigmàtic.
- *Discurs multiculturalista*. "Parte del reconocimiento del hecho social de la diversidad para pasar posteriormente a considerarse [la diversidad] un concepto prescriptivo o normativo, un ideal modulado a través de una serie de medidas políticas" (López Sala, 2005:85 citant a Fleras i Elliot, 1993) Les identitats culturals diverses conviuen sense haver de renunciar als trets característics d'origen i poden adoptar noves formes d'expressió culturals pròpies de la cultura autòctona, que també s'entén com a heterogènia. És el model implantat a la Gran Bretanya.

Convé afegir que el darrer concepte ha evolucionat molt en diverses línies. Una d'elles és la del *discurs intercultural*, en què les cultures diverses no només conviuen si no que també interactuen de forma dinàmica. Una altra és la línia que han adoptat autors com Vertovec (2007) que parla de *super diversity*, segons la qual la presència de la immigració ha posat de manifest altres diversitats que ja eren presents a la societat, com la diversitat nacional, religiosa o socioeconòmica. El resultat és la manifestació d'una realitat social més complexa, que altres autors han optat per anomenar *diversitat múltiple* o bé *diversitat diversa* o, fins i tot, *diversitat complexa*.

Les dues tipologies esmentades corresponen –com s'ha apuntat– a dos grans models de gestió de la immigració. Hi hauria, però segons Fernández (2009), una tercera categoria, específica –encara que no exclusiva– del cas català que conviu amb els discursos assimilacionistes i multiculturalistes –amb les seves evolucions o variants–. El que anomenen *discurs biculturalista* es caracteritza per considerar que la societat es

troba escindida en dues comunitats culturals: una catalana i una espanyola, que apareixen com a dos col·lectius definits per identitats no compatibles.

El discurs biculturalista evidencia l'existència de conflictes entre els dos o més col·lectius o comunitats culturals presents en un determinat territori. La presència de persones immigrades de fora l'estat espanyol encara fa més complexe l'entrellat conflictiu fins al punt que la nova immigració pot arribar a ser percebuda com una amenaça, tal com ho podia haver estat l'anterior. Autors com Kymlicka (2001, 2003), Carens (1995, 2000) i Zapata (2006, 2008a, 2009b), entre d'altres, han analitzat les característiques específiques dels discursos –i, clar, també de les ideologies– que es despleguen en el sí de nacions minoritàries o sense estat en relació amb els immigrants. De Kymlicka, Zapata (2008a) recull tres arguments usats específicament per alguns membres de la minoria nacional en què es basa la consideració de la immigració com a amenaça:

- **De poder:** la presència de la immigració altera les relacions de poder entre les nacions minoritàries i la cultura dominant. El govern autonòmic tem una pèrdua de competències.
- **Demogràfic:** si els immigrants s'integren principalment a la cultura dominant, la minoria nacional –que és majoritària al seu àmbit– pot esdevenir una minoria al seu propi territori.
- **Polític:** la immigració pot esdevenir un instrument polític de conflicte entre els grups minoritari i majoritari.

Els elements diacrítics atorgats, ja sigui pels actors o pels mitjans o per ambdós a cada comunitat, varien segons els contextos, especialment si hi ha conflictes. A vegades es tracta de costums diferents o de valors suposadament diferents. Són trets, ficticis o reals –encara que sovint només d'alguns individus i també sovint descontextualitzats– que legitimen drets i deures, construeixen o destrueixen convivència, que legitimen o deslegitimen discriminacions injustes.

Entre els arguments contraris a la immigració són freqüents els econòmics. Com diu Joaquin Arango (recollit a López, 2005:102): “Los sectores que se oponen a la

inmigración a través del uso de argumentos de carácter económico defienden que su contribución es menor que los gastos que ocasionan al Estado de acogida". La presentació de la immigració com a una competència pels escassos llocs de treball o un factor que afavoreix la degradació del mercat laborals també són raonaments sovintejats.

Per construir la convivència és crucial la distinció que s'estableixi entre un 'nosaltres' i un 'els altres'. No és que no s'hagi de parlar mai d'un nosaltres' i un 'els altres'. L'existència de discriminacions evidencia –o si es vol, construeix, *de facto*– que existeix un 'altres' caracteritzat pel tret comú de la discriminació –en negatiu–, però és un nivell de distinció diferent de la construcció d'un 'els altres' com a grup o grups humans amb menys drets que el 'nosaltres'.

En definitiva, es tracta d'identificar, en línies generals, quines característiques són presents en els discursos dels mitjans ja sigui en legitimar o deslegitimar les propostes i les accions envers la immigració, així com quins drets atorguen als grups o actors implicats en els conflictes que cobreixen.

1.1.6. Periodisme orientat cap a la resolució de conflictes i la convivència

Un cop constatat que el discurs dels mitjans sempre transporta creences, valoracions, en una paraula, ideologia, i que els mitjans de comunicació es converteixen sovint en factors d'influència sobre els conflictes de què tracten, no es pot eludir la preocupació sobre quina orientació ideològica preval en les seves informacions. D'aquí que un grup de periodistes dirigit pel pacifista Johan Galtung, encunyés el concepte de Periodisme de Pau i Conflictes com a contraposició d'un altre Periodisme orientat cap Guerra i la Violència.

La idea bàsica entronca amb la Cultura de Pau per a la qual els conflictes no són meres disputes entre dos o més actors que entenen que els seus objectius són incompatibles. Els conflictes són consubstancials a la vida, són manifestacions de diferències, a vegades, entre actors en plans equiparables i, a vegades, entre opressors i oprimits. Els conflictes en sí mateixos no s'han d'evitar, són manifestacions de desajustaments socials, econòmics, polítics, culturals, de gènere, etc. Són els motors dels canvis.

La qüestió és com es desenvolupen, com és la confrontació i en quina direcció es mou. Des del punt de vista mediàtic, té sentit, doncs, estudiar si la cobertura afavoreix una resolució justa; si ajuda a la seva gestió; si potencia la disminució de la tensió i, per tant, estadis de negociació no violenta, etc. En síntesi, si dóna sortida a la dimensió creativa i de transformació de la societat que comporten els conflictes.

Davant de cada contenció, els mitjans es troben davant d'un conjunt de disjuntives que, adaptant la contraposició entre Periodisme de Pau i Periodisme de Guerra, podem anomenar Periodisme de Convivència com a alternativa a un Periodisme Polaritzador.

Si la preocupació que guia el mitjà, o el periodista, és trobar solucions, llavors explorarà totes les cares del conflicte: els actors i la diversitat en el seu propi si, els objectius diferenciats de cada un, els seus interessos i les vivències. No es limitarà a

oferir dades sobre xocs, enfrontaments, insults, detinguts, càstigs, etc.

Si busquem sortides acceptables per a totes les parts, explorarem mesures en què tots guanyin. No és senzill. Sobretot quan uns ho tenen gairebé tot i els altres no tenen gairebé res i, a més, es persegueix una resolució justa. Però no només s'ha d'intentar, sinó que l'experiència en la resolució de conflictes mostra que és possible trobar sortides en què totes les parts guanyin i que en aquest terreny la creativitat hi té un paper. Si, per contra, es presenta com a solució que un guanyi sobre l'altre i que tot el que un aconsegueixi sigui en detriment de l'altra, s'exacerba el conflicte.

Per afavorir el diàleg i l'entesa entre les parts, totes han de tenir veu en els mitjans per, així, afavorir l'empatia i la comprensió. Ara bé, si el plantejament es basa en la contraposició entre 'nosaltres i els nostres interessos' davant 'd'ells i els seus interessos', només els d'un costat tindran la paraula per dir el que sigui, inclosa la propaganda contra els altres.

Si hi ha manca de convivència i inseguretat, cal mesures per reduir-les i perquè creïn la confiança necessària que pugui servir com a base per al diàleg que pot conduir a la resolució del conflicte. Una altra cosa és veure en els altres el problema, en el seu nombre, en la seva ètnia, en les diferències culturals, etc.

En la mateixa lògica de promoure la comprensió mútua, només es tracta de mostra la dimensió humana de totes les parts. No obstant, si els 'altres' són presentats com el problema, només els d'una part seran presentats com a 'humans'.

Un periodisme al qual li importi el dolor de les persones, s'ocupa dels conflictes abans que esclatin, fa una cobertura preventiva. A la inversa, un periodisme dominat per la confrontació espera fins que irrompi la violència i llavors compta danys humans i materials. Altrament, el que persegueix la convivència emfasitza els efectes invisibles – el dolor, el trauma, els valors regnants, els canvis socials i culturals–, sense deixar de parlar dels efectes també visibles.

Una opció exposa les falsedats de totes les parts i en desemmascara els enganys. L'altra opció només exposa els d'una part i col·labora amb les mentides de l'altra.

Els sofriments de tots mereixen atenció informativa, no només 'el nostre'.

Un tipus de periodisme només escolta i reproduïx les propostes de les elits per resoldre conflictes. L'altre para atenció als grups socials de base que treballen per la convivència i la interculturalitat.

La convivència s'ha de basar en l'eliminació de la violència i l'aprofitament creatiu dels conflictes que sorgeixen de forma no artificial. La convivència no té com a fonament el silenci imposat per una part sobre l'altra.

És possible divulgar iniciatives que tenen com a objectiu acostar a les parts enfrontades, establir diàleg i construir confiança mútua. Per contra, sota una altra perspectiva, també és possible atacar-les com si es tractessin d'una traïció perquè plantegen un acostament a l'enemic, a l'altre grup. És igualment possible tan sols amagar-les i així evitar que siguin conegudes.

La difusió d'exemples positius de convivència i de valors culturals la no violència arrelats en cada grup social, contribueixen a desestigmatitzar-los i eventualment descriminalitzar-los. A més, visualitzen en les persones la capacitat de resoldre conflictes. De forma contrària, emfasitzar el pes de la llei, les institucions, la societat sota control i les mesures repressives no ajuda a construir bones relacions entre els grups.

Fins i tot, quan un conflicte arriba a la fase de resolució, un periodisme orientat cap a la convivència encara informa, malgrat que no hi hagi violència o alta tensió i mostra com avança el conflicte cap a la sortida, cap a la reconstrucció dels danys causats i la reconciliació ciutadana. Enlloc de fer això, se'n podria haver despreocupat i marxat cap un altre lloc on hagués esclatat la violència.

La següent taula esquematitza les disjuntives:

Taula 2. Periodisme orientat a la resolució de conflictes i Periodisme polaritzador

Periodisme orientat a la resolució de conflictes i la construcció de convivència	Periodisme polaritzador, etnocèntric i espectacularitzador
Explora la formació del conflicte, x parts, y objectius, z qüestions	Emfasitza el terreny de la confrontació
Tothom ha de guanyar	Un objectiu (guanyar). Suposa que la suma general final de la lluita és zero
Dóna la veu a totes les parts; promou empatia i comprensió	'Nosaltres-ells'; propaganda; dóna la paraula als 'nostres'
Veu el conflicte com un problema, emfasitza la creativitat que comporta	Veu 'ells' com a problema. Posa l'èmfasi en qui preval en la confrontació
Humanitza tots els bàndols	Els deshumanitza, a 'ells'
Pre-actiu: preventiu abans de l'esclat de la violència	Reactiu: espera a l'esclat de la violència per informar-ne
Emfasitza els efectes invisibles de la violència (dolor; trauma; danys a l'estructura social i la cultura)	Emfasitza només els efectes visibles de la violència (morts, ferits, detinguts i danys materials)
Exposa les falsedats de totes les parts. Destapa els enganys	Exposa les falsedats dels 'altres'. Col·labora en els enganys i les mentides dels 'nostres'
Emfasitzar el patiment de tots	Emfasitza el 'nostre' patiment
Assenyala els grups que treballen per la convivència Convivència = no violència + creativitat	Assenyala els membres de les elite que treballen per la convivència Convivència = imposició d'un bàndol
Remarca les iniciatives de convivència per evitar més confrontacions	Amaga les iniciatives de convivència abans que la victòria estigui a l'abast
Emfasitza l'estructura, la cultura, la societat pacífica	Emfasitza els tractats, les institucions, la societat controlada
Els efectes: la resolució, la reconstrucció, la reconciliació	Marxa a preocupar-se per una altre conflicte; torna si hi torna a haver flames

Fins i tot, reagrupada per afinitat temàtica, la taula de contraposicions es pot llegir així:

Taula 3. Periodisme de Convivència i Periodisme polaritzador, en síntesi

Periodisme de Convivència	Periodisme Polaritzador
Orientat cap el conflicte i la convivència	Orientat cap a la polarització i etnocèntric
Orientat a la veritat	Orientat a la propaganda
Orientat a les persones	Orientat a les elits
Orientat a les solucions	Orientat a la victòria

1.2. METODOLOGIA

1.2.1. Objecte d'estudi

L'univers d'estudi són els informatius de les televisions nacionals d'àmbit català públiques i privades (TV3 – TVE Catalunya – 8tv) i els de les televisions locals que han estat disponibles (BTv – TV Badalona) durant els dies de màxima cobertura mediàtica de cada un dels tres casos. Analitzem els teletinformatius de migdia i nit dels mitjans esmentats.

1.2.1.1 Previsions metodològiques

Es tracta d'un estudi amb una vessant comparativa malgrat que els informatius estudiats no tenen exactament les mateixes característiques. Ni la durada, ni l'hora d'emissió ni l'abast territorial. Mentre el de Televisió de Catalunya té una durada aproximada de 40 minuts, el de 8tv té una durada de 10 minuts. Mentre de TV3, Televisió Espanyola i Barcelona TV s'analitzen dos informatius diaris – migdia i vespre –, de 8tv i Badalona Televisió només realitzen l'informatiu del vespre – l'únic que fan –.

D'altra banda, per l'atenció específica que va despertar el cas de Vic, es va optar per

ampliar la mostra i analitzar 7 dies enlloc de de 5, com en els altres dos casos.

1.2.1.2 Incidències

A banda de les prevencions especificades, també hi ha hagut algunes incidències que van frustrar enregistraments i, per tant, ens han impedit disposar de tot el material que conforma l'univers d'estudi. En els següents quadres recollim quins són els informatius que no s'han pogut analitzar:

Taula 4. Incidències pel cas Vic

Operador	Nom programa	Data	Causa
TV3	Migdia	14/01	Incidència tècnica
		15/01	Incidència tècnica
		17/01	Incidència tècnica
		18/01	Incidència tècnica
	Vespre	14/01	Incidència tècnica
		15/01	Incidència tècnica
		17/01	Incidència tècnica
8tv	Vespre	18/01	Incidència tècnica
BTV	Vespre	18/01	Incidència tècnica
		19/01	Incidència tècnica

Taula 5. Incidències pel cas de Lleida

Operador	Nom programa	Data	Causa
BTV	Migdia	28/05	Incidència tècnica

Taula 6. Incidències pel cas de Badalona

Operador	Nom programa	Data	Causa
TV3	TN Vespre	17/09	Incidència tècnica
		19/09	Incidència tècnica
TVE Catalunya	Migdia	18/09	Incidència tècnica
		19/09	Incidència tècnica
	Vespre	18/09	Incidència tècnica
		19/09	Incidència tècnica

1.2.2. Objectius estudi

L'objectiu general de la recerca consisteix en analitzar com és la informació que fan els informatius diaris a les televisions de les tensions polítiques i socials sorgides al voltant de la gestió de la immigració en els casos de l'empadronament a Vic, la prohibició del burca a Lleida i el debat entorn de la població gitana romanesa a Badalona.

Els objectius específics de la present recerca són:

1. Estudiar si les cobertures respecten les recomanacions del CAC per al tractament de la immigració

El Consell de l'Audiovisual de Catalunya fa un seguit de recomanacions pel que fa al tractament informatiu de la immigració que són plenament vigents.

2. Estudiar si segueixen o no una lògica d'escalament en relació amb els conflictes de què s'ocupen

És a dir, si el seu discurs desplega una orientació favorable a la convivència o fomenta un ideari discriminatori o xenòfob. Aquest objectiu pot ser en part cobert en l'assoliment de l'anterior, ja que les recomanacions estan pensades per afavorir la cohesió social. No obstant, el mantenim diferenciat perquè no descartem que hi hagi peces periodístiques que, sense vulnerar les recomanacions del CAC, legitimin accions o idees de caràcter discriminatori o xenòfob.

En aquest cas, estudiem si les cobertures dels conflictes de Lleida, Vic i Badalona s'orienten cap a la convivència o si, en canvi, ho fan cap a la polarització.

1.2.3. Metodologia

Com ja hem avançat prenem l'enfocament dels Estudis Crítics del Discurs i recorrerem a tècniques ja experimentades en anteriors estudis fets per l'Observatori de la Cobertura de Conflictos⁶. Detallem a continuació amb més detall la metodologia que hem emprat en la recerca.

En primer lloc, hem identificat els dies de màxima intensitat de cada un dels casos d'estudi i hem procedit a la recopilació del *corpus*⁷. L'hem visionat una primera vegada en la seva totalitat per identificar els fragments en què es parlava dels casos d'estudi. Una vegada localitzats i identificat el volum específic de temps d'anàlisi, se n'han transcrit els textos i descrit les imatges de notícies pertinents així com les referències als sumaris i tancaments dels informatius. En les transcripcions s'han reproduït les declaracions, literalment, és a dir, s'han mantingut les incorreccions i incoherències pròpies de l'oralitat.

Paral·lelament, hem realitzat una reconstrucció dels fets de cada cas a partir de fonts documentals, inclosos els vídeos. I s'ha completat amb dades contrastades aportades per la descripció dels fets que van publicar els diaris catalans *El Periódico* i *La Vanguardia*, que tenen tendència ideològica diferent.

Una vegada completada l'aproximació als fets hem elaborat una graella de qüestions derivada de les recomanacions del CAC i l'hem aplicat a cada peça (Objectiu1).

Després, n'hem extret les macroproposicions i hem reconstruït les matrius ideològiques de cada mitjà en relació amb els casos estudiats. En el treball de

---

⁶ Vegis per exemple: Giró, X.; Jarque, J.M.; López, Lola; García, Laura; Carrera, Mar, i Castel, Antoni. (2006) *Solidaritat delimitada. Estudi de la cobertura televisiva dels fets al voltant de la tanca de Melilla de l'octubre de 2005*. Quaderns del CAC 23-24, (P. 37-48) i 2010. Giró, X.; Muixí, M.; Sierra, D.; Farrera, L.; Herrera, S.; *Els documentals sobre el Femicidi a Ciudad Juárez*. Ed. Oficina de Promoció de la Pau i els Drets Humans. Núm. 18

⁷ Agraïm el Consell de l'Audiovisual de Catalunya que ens ha facilitat les còpies corresponents al *corpus* per realitzar la recerca.

contraposició, s'han quantificat les valoracions qualitatives. També hem tingut en compte les macroproposicions ideològiques socialment presents i discursivament presents o absents.

Pel que fa a l'Objectiu 2, s'ha contrastat si les cobertures s'orienten vers la resolució – desescalada del conflicte– o si, per contra s'orienten vers la polarització –escalada del conflicte–.

Finalment, hem extret les conclusions qualitatives i d'anàlisi discursiu cas per cas primerament, per acabar perfilant resultats i les conclusions.

1.2.4 Graelles d'anàlisi

L'objectiu específic 1 és analitzar si el discurs que conforma l'objecte d'estudi compleix les recomanacions sobre tractament de la diversitat cultural i la immigració als mitjans de comunicació. Ens hem fonamentat en les *Recomanacions del CAC sobre el tractament informatiu de la immigració*⁸. Recentment també s'ha aprovat una revisió del *Manual d'estil per al tractament de les minories ètniques en els mitjans de comunicació*, del Col·legi de Periodistes de Catalunya que s'ha anomenat *Guia sobre el tractament de la diversitat en els mitjans de comunicació*⁹:

Taula 7. El tractament periodístic de la diversitat cultural

Recomanacions guia sobre el tractament de la diversitat en els mitjans de comunicació
1. No s'ha d'incloure en la informació el grup ètnic, el color de la pell, el país d'origen, la religió o la cultura si no és estrictament necessari per a la comprensió global de la notícia.
2. Cal evitar les generalitzacions, els maniqueïsmes i la simplificació de les informacions.
3. No s'han de potenciar les informacions negatives ni sensacionalistes. S'ha d'evitar la creació

⁸ Recomanacions publicades al quadern del CAC número 12 *Mitjans de comunicació i immigració* de gener a abril de 2002. Es poden consultar a la pàgina web <http://www.cac.cat/>

⁹ La primera versió era el *Manual d'estil per al tractament de les minories ètniques en els mitjans de comunicació* aprovada el 1996. Aquesta nova versió de la guia, aprovada el 2010, ha estat subscripta per la Secretaria per a la Immigració del departament d'Acció Social i Ciutadania, la secretaria de Mitjans de Comunicació del departament de Cultura i Mitjans de Comunicació, el departament de Governació i Administracions Públiques, el Pla integral del Poble Gitano de la Generalitat de Catalunya i la Mesa per a la Diversitat en l'Audiovisual. Es pot consultar complet a la pàgina web <http://www.periodistes.org>

de conflictes o dramatitzar-los.
4. Impulsar la pluralitat de les fonts d'informació pròpies d'una societat diversa
5. Els professionals han de ser conscients de la importància de la ubicació física de la informació i la utilització del material gràfic.
6. Cal millorar els mecanismes periodístics que afavoreixen la interculturalitat. El paper dels periodistes.

Les seves 6 recomanacions, però, ja s'inclouen en les del CAC.

Les recomanacions del CAC estan agrupades en quatre categories adreçades respectivament a:

- a les autoritats
- a les empreses audiovisuals
- als professionals de la informació audiovisual
- a la consideració general

Només recollirem les adreçades als professionals de la informació audiovisual ja que són les que es refereixen específicament a la informació elaborada, l'objecte d'estudi.

En les següents taules prenem cada una de les recomanacions literals del CAC i les reconvertim en preguntes d'anàlisi amb alguns comentaris aclaridors.

Taula 8. Recomanació 1

Recomanacions – literal	Pregunta d'anàlisi
1. Resulta imprescindible, en el tractament informatiu de la immigració, comptar amb les persones immigrades com a font informativa, per tal de completar el recurs a altres fonts habituals lligades generalment a l'àmbit policial o judicial. El principi de la contrastació, la relativització i la diversificació de les fonts inclou també les fonts oficials.	<p>Les fonts són diverses?</p> <p>Els immigrants són fonts?</p> <p>Quines fonts predominen a la peça:</p> <ul style="list-style-type: none"> - policials o judicials - polítiques - associatives - expertes - individuals

A la recomanació s'explícita que cal que entre les fonts hi hagi persones immigrades. Compartim la demanda i afegim la presència d'altres fonts i la proporció en què es troben totes elles de tal manera que puguem estimar quines predominen.

N'establim cinc tipus, un d'ells, *individuals*, que s'utilitza per fer referència a persones que parlen a títol propi, sense ser representant o exercir un càrrec de cap mena.

Taula 9. Recomanació 2

Recomanacions – literal	Pregunta d'anàlisi
<p>2. En un sentit semblant al del pluralisme de les fonts, en el decurs de l'elaboració de la informació sobre immigració, cal garantir especialment també a les persones i col·lectius immigrants el seu dret a la llibertat d'expressió.</p>	<p>Ja recollit a la pregunta anterior.</p>

És fonamental que les persones migrades tinguin veu en les informacions. No obstant, això no afecta tant a la seva llibertat d'expressió, com a la conveniència de contrastar les informacions i donar els diversos punts de vista per comprendre la realitat i, de manera especial, als protagonistes o principals afectats.

En tot cas, la segona recomanació ja queda recollida en la primera pel que fa a la necessitat de comptar amb persones migrades com a fonts informatives.

Taula 10. Recomanació 3

Recomanacions – literal	Pregunta d'anàlisi
<p>3. No s'haurien d'emetre plans curts de persones ferides o mortes, encara que es tracti d'esdeveniments allunyats de l'àmbit de referència dels mitjans. L'atribució de caràcter exòtic o aliè a persones o fets, per justificar un relaxament de les pautes d'autocontrol o autoregulació en el tractament de les informacions, no és acceptable en cap circumstància i encara menys en una societat marcada per una creixent interculturalitat.</p>	<p>Es mostren primers plans de persones ferides o mortes?</p>

La recomanació té molt de sentit aplicar-la en altres casos, però entenem que en els casos d'anàlisi no es plantejarà el debat sobre si cal emetre imatges de persones ferides o mortes.

Taula 11. Recomanació 4

Recomanacions – literal	Pregunta d'anàlisi
<p>4. L'aplicació dels drets i dels principis relacionats amb el respecte a la intimitat de les persones ha de ser escrupolosa en relació amb la informació sobre immigració. No haurien d'obtenir-se imatges invasives, o plans curts, sense comptar amb l'autorització expressa dels protagonistes. Les hipotètiques dificultats afegides de comprensió que puguin produir-se entre els mitjans i persones de recent immigració requereixen extremar la cura a l'hora de garantir que la lliure voluntat d'aquelles no sigui desatesa. Aquesta recomanació i l'anterior han de ser especialment observades quan hi ha menors involucrats</p>	<p>Es mostren plans excessivament invasius dels protagonistes?</p>

No és prou clar quan podem catalogar una imatge de ser *excessivament invasiva*. Podem convenir que és invasiva quan es pot considerar íntima –plans curts– i no es demana permís per prendre les imatges en qüestió, però només es pot saber si s'ha demanat, si es fa un seguiment del procés de construcció de la notícia, cosa que desborda l'abast de la present recerca.

És per això que només hem estimat que són invasives quan són molt reiterades al llarg de la cobertura.

Taula 12. Recomanació 5

Recomanacions – literal	Pregunta d'anàlisi
5. Cal evitar l'ús d'un llenguatge discriminator o que incorpori prejudicis genèrics en el tractament informatiu de la immigració. No pot incorporar-se com a rutina l'ús de termes o expressions com il·legal, indocumentat o sense papers, per definir o qualificar persones en una situació administrativa no regularitzada	S'utilitza llenguatge discriminatori? Quin?

Prestarem atenció a l'ús reiterat de paraules concretes innecessàries connotades negativament, com les recollides a la recomanació, per parlar de la immigració irregular, entre altres, que trobem inadequades i discriminatòries.

Taula 13. Recomanació 6

Recomanacions – literal	Pregunta d'anàlisi
6. En un ordre similar, no és acceptable l'adopció automàtica d'atribucions tòpiques que comporten valoracions discriminadores. Cal evitar, per exemple, la caracterització sistemàtica com a fonamentalista d'una única determinada opció religiosa.	Es fan generalitzacions entre col·lectius i característiques específiques? Quines?

També en aquest cas, cal prestar atenció a la reiteració –no a l'ocurrència esporàdica–, que és el que acaba afavorint l'*adopció automàtica d'atribucions tòpiques*.

Taula 14. Recomanació 7

Recomanacions – literal	Pregunta d'anàlisi
7. Convé tenir cura, de forma molt especial, amb la terminologia emprada en els titulars i en els fragments de reclam de les notícies, ja que sovint la brevetat pot implicar manca de precisió o el foment d'estereotips.	S'utilitza llenguatge discriminatori a l'entrada i als títols de l'informatiu?

A banda de la reiteració, també es genera l'*adopció automàtica d'atribucions tòpiques* si es destaquen *valoracions discriminatòries* al sumari o titulars dels informatius. És per això, que cal tenir especial cura en la selecció del llenguatge i les imatges que s'utilitzen en els elements destinats a captar l'atenció de l'espectador.

Taula 15. Recomanació 8

Recomanacions – literal	Pregunta d'anàlisi
8. Resulta recomanable, en el tractament informatiu de la immigració, evitar els efectes i recursos tècnics i periodístics que persegueixen una funció preferentment espectacularitzadora.	S'utilitzen imatges excessivament commovedores o alarmants sense context reflexiu?

Entenem el perill que s'indica no tant per les imatges que s'utilitzen, si no per la manca de context que pugui explicar-les, ja que és difícil trobar una delimitació clara per catalogar imatges com a *excessivament commovedores o alarmants*.

Les imatges dramàtiques no són negatives *per se*. Ho són, no perquè comuniquin emocions, sinó perquè ho fan sense explicacions, sense apel·lar també a la raó.

Taula 16. Recomanació 9

Recomanacions – literal	Pregunta d'anàlisi
9. L'emfasització de les referències a qüestions com l'origen o el color de la pell dels protagonistes d'algunes notícies sovint no afegeix informació rellevant al relat, no és estrictament necessària per a la comprensió del fet i, en canvi, actua com a reforçament de prejudicis i com a clau implícita d'interpretació d'intenció negativa o condemnatòria. Convé administrar amb criteri responsable, ponderat i crític aquesta mena de referències per tal de servir estrictament les exigències d'una informació detallada, precisa i completa.	S'explicita l'origen o el color de la pell dels protagonistes de manera prescindible?

Valorar si és *prescindible* explicitar l'origen de les persones implicades en informacions és una qüestió flexible, sotmesa a un debat ben recurrent. Considerem que és una informació que no s'ha de destacar al sumari ni reiterar-la a l'informatiu i no tindrem tant en compte la simple menció dins el cos textual com l'emfasització.

Taula 17. Recomanació 10

Recomanacions – literal	Pregunta d'anàlisi
<p>10. De manera semblant, i sense haver de renunciar sistemàticament a les denominacions col·lectives, no és admissible la identificació d'una minoria ètnica o d'un col·lectiu concret de persones immigrades amb una determinada activitat il·legal, que pot acabar sent considerada per l'audiència gairebé com un atribut o característica del grup en qüestió.</p>	<p>S'identifica a [tot] un col·lectiu amb una activitat il·legal?</p>

Tal com s'ha argumentat a la Recomanació 6, és especialment problemàtica la insistència en característiques negatives. És la reiteració de casos individuals, la que genera l'*associació automàtica* o la *identificació d'un [tot] col·lectiu amb una activitat il·legal*.

Taula 18. Recomanació 11

Recomanacions – literal	Pregunta d'anàlisi
<p>11. Contextualitzar les notícies relacionades amb la immigració i aportar documentació sobre la situació dels països d'origen de les persones immigrades millora la qualitat de la informació, facilita la reflexió de l'audiència i contribueix a desfer els estereotips. Aquests estereotips s'han establert després de l'abusiva i sistemàtica reducció de les referències a països, regions o continents a informacions marcades per la guerra o la misèria, il·lustrant-les amb imatges que prescindeixen de qualsevol al·lusió a aspectes de la vida quotidiana no determinats per la fatalitat, el conflicte, la fam, la pobresa extrema o la catàstrofe. Per aquesta via s'ha propagat un únic model de vida i de progrés de caràcter eurocèntric. Aquesta mena de</p>	<p>S'informa sense estereotips dels països d'origen?</p>

reduccions han de ser bandejades i combatudes, proporcionant una visió més completa, complexa, oberta i plural de les societats no occidentals.	
---	--

En el context de globalització la informació dels països d'origen condiona a les percepcions de la població d'aquests països. Per això també prestarem molta atenció a com és la informació dels països d'origen, si és que n'hi ha.

Taula 19. Recomanació 12

Recomanacions – literal	Pregunta d'anàlisi
12. Cal evitar l'emissió reiterada d'imatges d'arxiu per il·lustrar notícies que no es corresponen amb aquestes imatges. En qualsevol cas, les imatges d'arxiu que s'emetin han d'anar sempre degudament referenciades i han d'ajustar-se a criteris de pertinència.	S'utilitzen imatges d'arxiu inapropiades? En quin sentit?

Les imatges d'arxiu no sempre són identificables i menys tenint en compte que hi ha casos en què no estan etiquetades com a tal. Sí que tindrem en compte el fet que s'utilitzin els mateixos plans de recurs de manera reiterada durant els dies analitzats. D'altra banda, per *imatges d'arxiu inapropiades* ens referim a les que no són representatives d'allò que s'explica a l'informatiu ni ajuden a contextualitzar-ho.

Taula 20. Recomanació 13

Recomanacions – literal	Pregunta d'anàlisi
13. També han d'anar sempre degudament i convencionalment referenciades, amb el seu nom i -si escau- aquella característica professional, cívica o de qualsevol mena que vulguin com a identificativa, les persones immigrades que participen en les informacions de qualsevol mitjà de difusió. El mitjà mai no pot adjudicar condició anònima als seus testimonis, si no és que ells ho sol·liciten explícitament.	S'especifica la formació o professió de les persones migrades que s'entrevisten?

No només han de tenir veu les persones immigrades sinó que també és important que rebin la mateixa presentació que la resta de fonts. És a dir, que s'especifiqui la professió o la formació als titolets i així evitar una presentació discriminatòria en relació amb les altres fonts. A més, permet reconèixer altres dimensions de les persones migrants i, per tant, també la seva diversitat i complexitat.

Taula 21. Recomanació 14

Recomanacions – literal	Pregunta d'anàlisi
<p>14. La utilització de citacions textuais o altres expressions o materials de caràcter racista o discriminador, encara que siguin de caràcter històric o erudit, han d'estar degudament marcades i atribuïdes, proporcionant fins on sigui possible referències sobre l'autoria i sobre el context de formulació.</p>	<p>Apareixen citacions de caràcter racista o discriminador?</p> <p>Si apareixen, estan degudament contextualitzades?</p>

És fonamental que si es recullen informacions i arguments racistes i xenòfobs siguin contextualitzats i sovint contraargumentats per evitar-ne un difusió acrífica.

Taula 22. Recomanació 15

Recomanacions – literal	Pregunta d'anàlisi
<p>15. Tenint en compte l'esforç que s'ha produït per part de molts grups cívicosocials, col·lectius professionals i a moltes redaccions, per extreure la cura en el llenguatge emprat i per tal d'eliminar els hàbits discriminatoris o les formes que contenen rastres d'una concepció xenòfoba, cal evitar també d'incórrer en actituds paternalistes que acabin distorsionant la realitat i encobrint, paradoxalment, posicions etnocèntriques.</p>	<p>S'adopta una perspectiva paternalista?</p>

Ens referim específicament a una (re)presentació que reforci postulats xenòfobs o etnocèntrics.

Vet aquí el resum:

Taula 23. Preguntes derivades de les recomanacions

Pregunta d'anàlisi	Resposta
<p>Les fonts són diverses?</p> <p>El discurs dominant de la peça està conformat a través de fonts:</p> <ul style="list-style-type: none"> - policials o judicials - polítiques - associatives - expertes - individuals 	
Les persones migrades són font informativa?	
Es mostren primers plans de persones ferides o mortes?	
Es mostren plans excessivament invasius dels protagonistes?	
S'utilitza llenguatge discriminatori? Quin?	
Es fan generalitzacions entre col·lectius i característiques específiques? Quines?	
S'utilitza llenguatge discriminatori a l'entrada i als títols de l'informatiu?	
S'utilitzen imatges excessivament commovedores o alarmants sense context reflexiu?	
S'explicita l'origen o el color de la pell dels protagonistes de manera prescindible?	
S'identifica a un col·lectiu amb una activitat il·legal?	
Com s'informa dels països d'origen?	
S'utilitzen imatges d'arxiu inapropiades? En quin sentit?	
S'especifica la formació o professió de les persones migrades que s'entrevisten?	
Apareixen citacions de caràcter racista o discriminatori?	
Si apareixen estan degudament contextualitzada	
S'adopta una perspectiva paternalista?	

Finalment hem recollit i reordenat les preguntes d'anàlisi extretes de les recomanacions i hem afegit altres qüestions fins a obtenir una Taula d'Anàlisi de conjunt que s'ha aplicat a cada peça, perquè puguem extreure totes les informacions necessàries per el posterior anàlisi comparatiu.

Taula 24. Fitxa d'Anàlisi de les peces informatives

Fitxa:		
Pregunta	Resposta	Comentaris / Valoracions
Mitjà:		
Data:		
Migdia / Vespre:		
Destacat a sumari:		
Destacat a tancament:		
Tipus de peça: <ul style="list-style-type: none"> - Breu - Notícia - Directe - Entrevista - Reportatge 		
Durada:		
Tema: <ul style="list-style-type: none"> - Vic - Lleida - Badalona 		
Ubicació: <ul style="list-style-type: none"> - Tema del dia - Política - Societat - Economia - Successos - Cultura - Internacional 		
Transcripció Entradeta		
Macroproposició temàtica		
Temes secundaris		
Fonts1. Les fonts són diverses?		
Fonts2. El discurs dominant de la peça està conformat a través de fonts: <ul style="list-style-type: none"> - Policials o judicials - Polítics - Associatives - Expertes - Individuals 		
Fonts3. Entre les persones entrevistades es compta amb persones migrades ? <ul style="list-style-type: none"> - Gens - Minoritàriament ▲ Majoritàriament 		
Fonts4. Apareixen citacions de caràcter racista o discriminador? Quines? Si apareixen estan degudament contextualitzades?		
Actors1. S'utilitza una presentació dicotòmica 'nosaltres' / 'ells'		
Actors2. Com es defineixen els actors que intervenen		
Actors3. Quines accions se'ls atribueix?		
Actors4. S'especifica la formació o professió de les persones migrades que s'entrevisten?		
Actors5. S'ofereix una imatge victimitzada de les persones migrades?		

Actors6. Es fan generalitzacions entre col·lectius i característiques específiques ? Quines?		
Actors7. S'identifica a un col·lectiu amb una activitat il·legal ?		
Actors8. S'explicita l' origen o el color de la pell dels protagonistes de manera prescindible?		
Imatges1. Es mostren primers plans de persones ferides o mortes?		
Imatges2. Es mostren plans excessivament invasius dels protagonistes?		
Imatges3. S'utilitzen imatges d' arxiu ? Si s'utilitzen, s'especifica que ho són?		
Imatges4. S'utilitzen imatges excessivament commovedores o alarmants sense context reflexiu?		
Llenguatge1. S'utilitza llenguatge discriminatori ? Quin?		
Llenguatge2. S'utilitza llenguatge discriminatori a l'entrada de l'informatiu?		
Global. S'adopta una perspectiva paternalista ?		

Pel que fa a l'objectiu 2, referent a l'aportació que fan les cobertures sobre l'escalada o la desescalada del conflicte, com ja s'ha apuntat, s'ha pres com a referència la distinció entre periodisme orientat a la resolució de conflictes i la construcció de convivència versus periodisme de polarització, etnocèntric i espectacularitzador. Recordem l'esquematització que hem exposat a l'apartat 1.1.6.

Taula 25. Periodisme de Convivència i Periodisme polaritzador, en síntesi

Periodisme de Convivència	Periodisme Polaritzador
Orientat cap el conflicte i la convivència	Orientat cap a la polarització i etnocèntric
Orientat a la veritat	Orientat a la propaganda
Orientat a les persones	Orientat a les elits
Orientat a les solucions	Orientat a la victòria

Analitzarem en cada cas si les cobertures de les tensions tendeixen al periodisme conciliador –de desescalada de conflicte– o si, per contra, s’apropen més al periodisme polaritzador –d’escalada de conflicte–.

PART 2. RESULTATS PER CASOS

2.1. RESULTATS DEL CAS DE VIC

2.1.1. RECONSTRUCCIÓ DELS FETS

El 29 de desembre de 2009, l'alcalde de Vic, Josep M. Vila d'Abadal, de Convergència i Unió, conjuntament amb altres regidors proposa nous criteris d'empadronament. Entre ells, l'exclusió del padró de les persones estrangeres que ni quan es registren ni tres mesos després d'haver-ho fet, poden demostrar que es troben en situació regular. Caldria que presentessin, com a mínim, els documents de residència o de treball en regla o el passaport amb el visat en vigor.

Els nous criteris es porten a votació al ple de l'ajuntament, el 13 de gener. Vint-i-quatre dels vint-i-set regidors els aproven, però s'atura l'aplicació, a l'espera d'un dictamen jurídic sobre la seva legalitat. L'informe, que avala la voluntat del consistori, arriba el 18 de gener. No obstant, dos dies més tard, l'advocacia de l'Estat emet un nou informe que conclou que cap ajuntament té la potestat de negar l'empadronament als seus ciutadans, hi resideixin en situació regular o no. Finalment, el consistori fa marxa enrere i renuncia a la mesura. Durant tot el procés, diverses entitats, sindicats, Generalitat i govern central expressen crítiques en contra de la casa de la Vila. Paral·lelament, es destapen altres casos d'arbitrarietats, com el de Montblanc, on es condicionava l'accés al padró a un cert nombre màxim de persones per habitatge –en alguns casos limitat a quatre persones si no tenen vincle familiar– i el de Torrejón de Ardoz, que negava l'empadronament a les persones que havien entrat al país amb un visat de turista o que no podien demostrar vint metres quadrats per cada inquilí del pis.

PART 2. RESULTATS PER CASOS

2.1. RESULTATS DEL CAS DE VIC

2.1.1. RECONSTRUCCIÓ DELS FETS

El 29 de desembre de 2009, l'alcalde de Vic, Josep M. Vila d'Abadal, de Convergència i Unió, conjuntament amb altres regidors proposa nous criteris d'empadronament. Entre ells, l'exclusió del padró de les persones estrangeres que ni quan es registren ni tres mesos després d'haver-ho fet, poden demostrar que es troben en situació regular. Caldria que presentessin, com a mínim, els documents de residència o de treball en regla o el passaport amb el visat en vigor.

Els nous criteris es porten a votació al ple de l'ajuntament, el 13 de gener. Vint-i-quatre dels vint-i-set regidors els aproven, però s'atura l'aplicació, a l'espera d'un dictamen jurídic sobre la seva legalitat. L'informe, que avala la voluntat del consistori, arriba el 18 de gener. No obstant, dos dies més tard, l'advocacia de l'Estat emet un nou informe que conclou que cap ajuntament té la potestat de negar l'empadronament als seus ciutadans, hi resideixin en situació regular o no. Finalment, el consistori fa marxa enrere i renuncia a la mesura. Durant tot el procés, diverses entitats, sindicats, Generalitat i govern central expressen crítiques en contra de la casa de la Vila. Paral·lelament, es destapen altres casos d'arbitrarietats, com el de Montblanc, on es condicionava l'accés al padró a un cert nombre màxim de persones per habitatge –en alguns casos limitat a quatre persones si no tenen vincle familiar– i el de Torrejón de Ardoz, que negava l'empadronament a les persones que havien entrat al país amb un visat de turista o que no podien demostrar vint metres quadrats per cada inquilí del pis.

2.1.2. MOSTRA ANALITZADA

Taula 26. Mostra analitzada. Cas de Vic

Mitjà	Vídeos
TV3	9 vídeos
TVE	10 vídeos
8tv	6 vídeos
BTV	10 vídeos

El debat sobre l'empadronament a Vic és, amb diferència, el que ha rebut més atenció mediàtica. L'objecte d'estudi consta d'un total de 35 peces. Per l'expectació generada pel cas, hem ampliat la mostra i recollim la presència del conflicte entre el 14 i el 21 de gener, una setmana sencera. A més, en contrast amb els altres casos d'anàlisi, a banda de notícies extenses i reportatges, TVE i TV3 també utilitzen connexions en directe. Concretament TV3 en realitza tres i TVE dues. Els altres dos mitjans analitzats, 8tv i BTV, fan una cobertura molt menys intensa dels fets, tot i que també en fan referència tots els dies.

2.1.3. ELEMENTS DE LES MÀTRIS IDEOLÒGIQUES

Les macroproposicions que transmeten els informatius analitzats arran de la decisió de l'ajuntament de Vic de limitar l'accés al padró a les persones en situació irregular, formen part del que anomenem la matriu ideològica de cada mitjà. Es sintetitzen i valoren a continuació.

2.1.3.1. Unitat a Vic i oposició exterior

- TV3

Els informatius de TV3 presenten un ajuntament de Vic sense recolzaments externs, però amb unanimitat interna en l'aposta de limitar l'accés al padró a les persones en situació irregular. No obstant, els primers dies de la cobertura presenta a l'ajuntament amb una posició conciliadora i emfasitza que està disposat a renunciar a la mesura si l'Estat demostra que l'exigència de visat o la negativa a empadronar-

los és il·legal. Reforça la idea d'una predisposició dialogant en posar de relleu que el consistori i les associacions d'immigrants han constituït una comissió mixta per estudiar la mesura.

La iniciativa de l'ajuntament de Vic es contraposa amb les declaracions dels governs català i espanyol que coincideixen a destacar amb contundència que totes les persones tenen dret a ser empadronades al marge de la seva situació legal. Ambdós recorden que l'assumpte de fons són aspectes socials, com el dret a l'educació dels fills d'immigrants en situació irregular.

S'infereix que el punt de vista de TV3 és que l'ajuntament té l'obligació d'inscriure totes les persones tant si disposen d'autorització de residència i ho defensa com una manera de "posicionar-se públicament i per posar en evidència el discurs xenòfob de Plataforma per Catalunya perquè, de fet, el flux migratori a Vic, està estancat". No obstant, en relacionar la innecessarietat de la iniciativa amb el descens de la població immigració s'extreu que si el flux s'hagués mantingut o hagués augmentat sí que seria pertinent.

TV3 també posa de manifest que el cas de Vic no és una excepció, sinó que hi ha altres casos semblants, que malgrat ser igualment discriminatoris, no reben la mateixa atenció política o mediàtica, com és el cas de la Conca de Barberà on es restringeix l'empadronament per evitar la sobreocupació de pisos o el de Torrejón de Ardoz, on no s'empadrona a persones que hagin entrat al país amb visat de turista i es demana que els habitatges disposin de 20 metres quadrats per persona si els inquilins no són familiars directes. El mitjà es posiciona en afirmar que "la llei de règim local diu que s'ha d'empadronar a tothom" i que "a Torrejón de Ardoz se segueixen criteris propis a l'hora d'empadronar immigrants. Uns criteris que fa un any que són denunciats. Ara el defensor del poble ha decidit investigar-ho". És a dir, que el fet que l'ajuntament de Vic hagi fet pública la proposta ha sigut el detonant per destapar altres municipis. I, en cap dels casos, és legal restringir l'empadronament.

Es qualifica la proposta sorgida a Vic de moviment electoralista en contextualitzar-la “ en les proximitats de les campanyes electorals o en període preelectoral”.

En contrastar els sistemes d'empadronament i accés als servis bàsics en altres països europeus, s'extreu que, en general, les lleis d'estrangeria són més estrictes a la resta de la UE i, per tant, la legislació pròpia es presenta, per comparació, com a flexible.

Finalment, també s'exposa que el padró municipal ha estat utilitzat de vegades de forma fraudulenta, ja sigui per escolaritzar els fills al centre desitjat o per obtenir permisos de residència. Quan s'informa que la policia ha detingut a Barcelona una banda que es dedicava a falsificar i vendre certificats d'empadronament, ho fa sense especificar l'origen de les persones que conformen la xarxa. I, per tant, evita contribuir en la tendència a l'etnificació del delictes.

Les macroproposicions dominants són que:

- La proposta, consensuada per tots els grups de l'ajuntament de Vic, és rebutjable i fora de la legalitat vigent, però seria acceptable discutir-la si la immigració irregular hagués augmentat
- L'ajuntament de Vic no és l'únic a limitar l'accés al padró, hi ha altres consistoris que restringeixen l'empadronament dels ciutadans.
- Les lleis d'estrangeria són més estrictes a la resta de països europeus i, per tant, la legislació pròpia és, per comparació, més flexible.
- Malgrat que la mesura difícilment prosperarà, ha servit a l'ajuntament per posicionar-se públicament i posar el debat sobre la immigració en situació irregular sobre la taula.

- **TVE**

Mostra el posicionament amb contundència des de la primera peça que comença “La proposta de l'ajuntament de Vic de no empadronar els immigrants sense papers

està condemnada al fracàs”, i és després quan atorga l’afirmació a la vicepresidenta del govern María Teresa Fernández de la Vega.

En informar de la comissió mixta de diàleg entre entitats de Vic i l’ajuntament, TVE presenta les entitats més conciliadores que el consistori vigatà i afirma que el consistori ni es planteja, de moment, retirar el projecte de normativa. Els dies següents, en canvi, presenta l’ajuntament des d’una postura més dialogant i emfatitza que consultaran el govern central abans de prendre cap iniciativa.

Una de les premisses de partida que s’infereix de la cobertura de TVE és que totes les persones tenen el dret i l’obligació d’empadronar-se, l’única via per tal que les persones en situació irregular accedeixin a drets fonamentals com educació i sanitat. Per tant, la restricció de l’empadronament es presenta com a injusta i il·legal. Es posa de manifest que és una condició que queda recollida a la Taula de ciutadania i Immigració¹⁰, i es destaca que l’ajuntament de Vic en forma part. S’emfatitza, així, la incoherència del consistori que proposa una mesura que entra en contradicció amb un document que havia subscrit.

No s’ofereix una imatge d’aïllament per part del consistori en la defensa de la restricció si no que es mostra el recolzament que té l’ajuntament de Vic quan s’informa de la trobada d’alcaldes i regidors de Convergència que s’han reunit per donar suport a la iniciativa. No obstant, també s’ofereixen molts punts de vista crítics de polítics, persones a títol individual i associacions, que aporten reflexions contraposades a la mesura.

Tot i que s’infereix un posicionament crític de TVE pel que fa a la possibilitat de retallar drets a persones en situació irregular, en informar de la desarticulació d’una presumpta xarxa de falsificació d’empadronaments es reitera l’origen dels detinguts a l’entradeta i la peça.

---

¹⁰ La Taula de Ciutadania i Immigració és un òrgan de consulta i participació per a les polítiques de gestió del fet migratori que promou la Generalitat de Catalunya. La Taula es va crear mitjançant el [Decret 86/2008, de 15 d’abril](#), i pretén dotar la Generalitat, els ens locals, les entitats, els sindicats i les patronals d’un espai de diàleg i intercanvi d’informació que fomenti la cooperació estratègica en l’àmbit de les polítiques d’immigració d’una forma descentralitzada.

Les macroproposicions principals que s'extreuen de la cobertura de TVE són:

- Empadronar-se és un dret i una obligació per a tothom i l'única via d'accés a les persones en situació irregular als drets socials més bàsics: sanitat i educació
- El consistori de Vic té el recolzament d'altres alcaldes i regidors convergents.
- La proposta de l'ajuntament de Vic serveix per posar la immigració al centre del debat polític.

- 8tv

El punt de partida de 8tv és que Vic ha obert la caixa dels trons al proposar no empadronar els immigrants sense papers a la ciutat. En plantejar-ho com un debat que gairebé ningú s'atreveix a posar sobre la taula s'infereixen lectures ambigües sobre el posicionament de 8tv. Per una banda, s'extreu que s'interpreta com una problemàtica que la resta de municipis silencien, és a dir, que en farien una valoració positiva en el sentit de ser una aposta valenta, però també negativa, en el sentit de ser un moviment no pertinent o electoralista. Del conjunt de la cobertura s'infereix que es tracta d'un debat rebutjable.

També s'extreu que la iniciativa obre la porta a una confrontació entre 'racistes' i 'no racistes'. Una possibilitat especialment sensible tenint en compte que, la ciutat de Vic ha sigut fortament estigmatitzada per una macroproposició socialment latent del cas que podem resumir:

>A Vic hi ha força racisme<

Una macroproposició latent que s'ha construït en base a relacionar el conjunt del municipi de Vic amb el naixement i auge de Plataforma x Catalunya i que, per reiteració del missatge, per una banda, i absència de contrarguments, per l'altra, ha associat el nom de Vic amb una tendència social cap al racisme.

A la darrera peça es destaca que “l’alcalde ha volgut deixar clar que la ciutat no és xenòfoba”. Així s’explicita, per negar la major, però sense contrargumentacions concretes.

No es mostra un ajuntament conciliador, sinó decidit a portar endavant la iniciativa i es menciona que, segons el dictamen del govern central, es pot veure obligat a fer-se enrere. També es presenta el posicionament del ministre de l’Interior, Alfredo Pérez Rubalcaba, intransigent amb la proposta del consistori vigatà.

S’infereix que el posicionament de 8tv és d’oposició a la mesura llançada pel consistori vigatà, en qualificar de “controvertides intencions” la proposta del consistori i en donar més cobertura als informes d’oposició a la restricció presentats pel govern central, que els informes de recolzament de la mesura que presenta l’ajuntament.

Les macroproposicions principals són:

- La limitació de l'accés a l'empadronament a persones en situació irregular és una mesura rebutjable.
- L'ajuntament de Vic ha posat sobre la taula un debat tens en proposar no empadronar persones en situació irregular
- Les parts no estan obertes al diàleg, si no que estan enrocades.

- BTV

Des de la primera peça es mostra el rebuig contundent a la iniciativa per part del govern espanyol i s’afirma que “el ministre de l’Interior s’ha posicionat aquest matí radicalment en contra de la mesura”. També es presenta l’ajuntament de Vic en la mateixa defensa aferrissada del seu posicionament “es manté ferm en la seva intenció”. Així doncs l’enfocament inicial de BTV és que hi ha una oposició taxativa entre l’ajuntament i el govern central. El posicionament del mitjà és que la prohibició està fora de la llei. El mitjà es posiciona en contra de la restricció i, en sintonia, presenta el govern central extenuat de reiterar que la limitació és il·legal i el consistori inflexiblement persistent.

Un enfocament que es matisa més endavant exposant que l'ajuntament de Vic farà marxa enrere si el govern espanyol li assegura que és il·legal. No obstant, més endavant es torna a presentar un ajuntament tossut en destacar que “des del consistori de Vic no es rendeixen. Avui han anunciat que membres de la federació municipal de Convergència i Unió podrien consultar a la Unió Europea si aquests criteris són legals o no”

Es planteja la possibilitat que la limitació s'estengui a altres ajuntaments, amb especial atenció a Barcelona. Es destaca “Una mesura [la de l'ajuntament de Vic de vetar l'empadronament als immigrants irregulars] que ja ha rebutjat l'ajuntament de Barcelona”. Per això inclouen el testimoni del responsable dels serveis d'immigració que s'oposa a la mesura i ofereix informació sobre què és i perquè serveix el padró. També s'informa que la població d'origen estranger empadronada a la ciutat de Barcelona ha disminuït en aproximadament vuit mil persones durant l'any passat. S'infereix que el fet que la població estrangera hagi disminuït fa menys pertinent la mesura, però alhora també que si no hi hagués hagut un descens de la població estrangera potser caldria plantejar la possibilitat.

Les macroproposicions principals són:

- Hi ha posicionaments confrontats i enrocats tant del govern com de l'ajuntament de Vic.
- La mesura no s'estendrà a Barcelona.
- Si la població estrangera no hagués disminuït, la mesura podria ser pertinent.

2.1.3.2. Una limitació il·legal i rebutjable

Tots els mitjans coincideixen a presentar com a rebutjable la prohibició, un posicionament que mostren més o menys explícitament. També remarca que la limitació no encaixa en el marc legal vigent tot donant més cobertura a les al·legacions d'oposició que a les favorables a la mesura. Quan es rebutja la limitació, però, es tendeix a apel·lar a les necessitats de les persones en situació irregular –

per exemple, per manca de recursos econòmics i socials– en lloc d'apel·lar als seus drets.

Un altre enfocament recurrent és el de destacar que la iniciativa està condemnada al fracàs des del mateix moment que es va plantejar. S'assumeix com a cert que l'ajuntament l'hauria llançada per tal de posicionar-se públicament i posar el debat sobre la immigració en situació irregular sobre la taula, enlloc de presentar-ho, per exemple, com un error d'estratègia o una aposta en ferm per limitar l'accés als serveis bàsics a les persones en situació irregular.

En línies generals les cobertures convergeixen en presentar la mesura com un moviment electoralista.

Pel que fa a la macroproposició socialment latent >A Vic hi ha força racisme< només 8tv l'explicita per tal de negar-la. Els altres mitjans no en fan referència de manera directa, però TV3 sí que contextualitza la informació en el pes rellevant que té Plataforma per Catalunya (PxC) a Vic i destaca que si bé no prosperarà la limitació és la via del consistori per tal de posicionar-se públicament i per posar en evidència el discurs xenòfob de PxC. Ara bé, no explica com contribuiria la proposta a qüestionar els postulats de Plataforma.

Tots els mitjans destaquen que si bé l'ajuntament de Vic és el primer de presentar la proposta política n'hi ha altres, com el de Torrejón de Ardoz o el de la Conca de Barberà, que restringeixen l'empadronament. Es posa de relleu que no es tracta d'un cas aïllat, si no que per l'interès mediàtic que suscita Vic quan es tracta d'immigració, és el primer cas que es destapa.

2.1.4. FONTS

Predominen les fonts polítiques, que classifiquem segons l'àmbit d'influència –local, nacional, o estatal–. No obstant, en aquest cas hi ha una diversitat de fonts més notòria, ja que es recorre a altres tipus de fonts, entre elles expertes, associatives, sindicals i individuals.

2.1.4.1. Polítics locals defensen la limitació

Es dóna veu a diferents fonts de l'àmbit local, sobretot procedents de l'ajuntament de Vic i, de manera específica, a través del seu alcalde, però també d'altres regidors. A més, es recullen testimonis d'alcaldes i regidors d'altres consistoris.

Totes les fonts polítiques locals entrevistades defensen o, com a mínim, es mostren comprensives amb la restricció i posen sobre la taula les problemàtiques amb què es troben per afrontar els reptes de la gestió de la immigració, tant pel que fa a recursos com a competències.

La font més present amb diferència és la de Vila d'Abadal, alcalde de Vic, motiu pel qual la controvèrsia pren un enfocament personalista. El posicionament de l'alcalde evoluciona segons el moment específic de la tensió i es construeix un diàleg públic en què desafia i respon als portaveus de la Generalitat i govern central.

També es dóna veu a dos regidors més de l'ajuntament de Vic: Xavier Solà, de CiU primer tinent alcalde; i Josep Burganya del PSC. Ambdós defensen la necessitat d'actuar en la línia que defensa l'alcalde.

Com que el cas de Vic destapa altres casos de gestió irregular del padró, es recullen les declaracions d'alcaldes i regidors d'altres municipis. Tots ells convergeixen en destacar les dificultats que afronten en relació amb la gestió de la immigració i apareixen comprensius amb la decisió de l'alcalde de Vic.

2.1.4.2. Polítics nacionals i estatals rebutgen la limitació

Per contra, els polítics d'àmbit nacional que es recullen critiquen la iniciativa i emfasitzen que els ajuntaments tenen l'obligació d'empadronar a totes les persones. Alguns s'expressen amb més contundència que altres. L'única font política nacional que se'n distancia clarament és Alicia Sánchez-Camacho, que comparteix les crítiques que es fan des de l'àmbit local en relació amb la soledat i mancances amb què es troben per gestionar la immigració.

Les fonts polítiques estatals citades també critiquen la iniciativa i emfasitzen que els ajuntaments tenen l'obligació d'empadronar a totes les persones.

2.1.4.3. Fonts associatives i sindicals s'oposen a la restricció

Les fonts associatives entrevistades són diverses –algunes autòctones i altres d'origen estranger; algunes locals i altres d'entitats a nivell nacional– però totes s'expressen en una mateixa línia d'oposició de la proposta del consistori vigatà apel·lant principalment a la igualtat de drets i el fet que es tracta d'una mesura discriminatòria.

En el cas de BTV, l'única font no política que es recull és sindical –concretament d'AMIC-UGT– que també rebutja la proposta del consistori vigatà.

2.1.4.4. Veus expertes complementen les informacions

També es compta amb l'opinió de veus expertes que aporten informació de context sobre què és el padró, com s'utilitza i perquè serveix.

Concretament, TV3 recorre al director d'informació de base de l'ajuntament de Barcelona, Lluís Sanz, i TVE als professors de dret Santiago Castellà (URV) i Eduard Segarra (UB). Tots ells ofereixen aportacions que tendeixen a la

desideologització del padró i presentar-lo com una eina neutral que permet quantificar la població que resideix en un municipi per tal de planificar els pressupostos segons les necessitats de cada municipi.

2.1.4.5. Poques persones immigrades i amb presentació discriminatòria

Les úniques persones entrevistades a títol individual, és a dir, sense representar cap associació, institució o partit polític, són immigrades i específicament en situació irregular o amb dificultats per empadronar-se donades les normatives específiques que posen els ajuntaments.

Les persones immigrades només tenen veu en les cobertures de TVE i TV3, però és destacable que la presentació formal que se'n fa —és a dir, a través del títol que s'utilitza per identificar-los— és discriminatòria, ja que no reben el mateix tracte que les persones autòctones entrevistades, que s'identifiquen amb la professió.

En el cas de TV3 s'entrevisten dues persones immigrades. A Gavril Popa, no se li atorga professió, sinó que el títol només destaca el nom (TV3 19/01 migdia). En el segon cas, el de Gilbert Marrero, el títol el presenta com a 'immigrant' (TV3 19/01 vespre), una fórmula que redueix la persona entrevistada al fet d'haver immigrat. En el cas de TVE s'entrevista a una persona immigrada, a qui presenten, també, de manera discriminatòria. En aquest cas, sense ni tan sols especificar el nom de la persona entrevistada.

2.1.5. CONSTRUCCIÓ DELS ACTORS

2.1.5.1. Ajuntament de Vic. Fluctua entre la tolerància i la intolerància

El consistori vigatà és un dels principals actors en la controvèrsia, ja que és precisament el que posa la proposta sobre la taula. Malgrat que es caracteritzi per la diversitat de partits que el conformen esdevé un únic actor ja que manté una política unificada i ferma en la defensa de la mesura.

Els mitjans el presenten en una fluctuació entre la tolerància i la intolerància segons l'evolució de la discussió des que es presenta la mesura fins que hi renunciem.

D'inici, se'ls presenta com a intolerants pel fet d'haver-se plantejat la restricció, però es mostra la voluntat de diàleg amb les entitats locals i, així, es reforça la idea d'un ajuntament que busca la creació de ponts i que es justifica amb la falta de recursos amb què compta per gestionar la immigració.

També es presenta una predisposició al diàleg pel que fa a les relacions amb les institucions supralocals.

La imatge resultant dels dies de tensió política és la d'un ajuntament que es veu forçat a presentar la restricció donades les mancances amb què es troba per gestionar la immigració i que, finalment, renuncia a la mesura, és a dir, que cedeix. Es llegeix com un moviment, per una banda, partidista, però alhora que serveix per denunciar precisament la falta de recursos i competències per respondre a les necessitats de les persones en situació irregular.

2.1.5.2. Generalitat i govern central. Ferma oposició sense discussió

Les institucions supralocals –la Generalitat i el govern central– es presenten amb fermesa i contundència pel que fa al rebuig a la limitació proposada pel consistori vigatà. En cap cas es mostra un apropament per trobar punts de trobada i debatre la proposta, senzillament es vol tallar d'arrel cap possibilitat de fer-la prosperar.

El punt de partida és el de no necessitar el diàleg ja que l'ajuntament no té competències en escollir criteris específics d'empadronament senzillament mostren un oposició frontal a la mesura, sense discutir-ne ni el rerefons ni les motivacions que porten l'ajuntament a presentar-la.

2.1.5.3. Entitats locals. En busca del consens

Les entitats locals que són entrevistades, algunes d'elles d'origen estranger però no necessàriament, es presenten disposades a trobar vies de sortida dialogades amb l'ajuntament vigatà.

També expressen oposició ferma a la mesura, però sí que la discuteixen i qüestionen les conseqüències que pot comportar, específicament, a les persones que es troben en situació irregular, i també per a la convivència a nivell global. Són les que parlen en nom de les principals afectades per la mesura, grans absents en les cobertures, les persones en situació irregular.

2.1.5.4. Persones en situació irregular. Protagonistes absents

Les principals afectades per la proposta de restricció, les persones que resideixen a Catalunya en situació irregular, són absents en pràcticament totes les informacions com a subjectes actius. Esdevenen només objecte de la controvèrsia ja que se'ls ofereix escassament la possibilitat d'expressar-se.

- Negativització a través del llenguatge

Com a part referida, és especialment rellevant tenir cura de les expressions que s'utilitzen per parlar-ne. Concretament el punt 5¹¹ de les Recomanacions sobre el tractament de les minories ètniques del CAC fa referència específica a la importància d'utilitzar un llenguatge no discriminatori per referir-se a les persones que resideixen en situació irregular. S'especifica el rebuig a l'ús sistemàtic de paraules com *il·legal*, *indocumentat* o *sense papers*.

---

¹¹ Cal evitar l'ús d'un llenguatge discriminatori o que incorpori prejudicis genèrics en el tractament informatiu de la immigració. No pot incorporar-se com a rutina l'ús de termes o expressions com *il·legal*, *indocumentat* o *sense papers*, per definir o qualificar persones en una situació administrativa no regularitzada

En la mostra, les expressions més recurrents per referir-se a les persones immigrades en situació irregular són: *immigrants sense papers* o *sense papers*, *immigrants irregulars* per part dels periodistes, tant a l'entradeta com al cos de les informacions. S'utilitzen també, minoritàriament, expressions formalment més adequades com *immigrants en situació irregular*.

Només Rubalcaba parla d'immigrants il·legals, un adjectiu que no és pertinent, des del moment en què cap persona es pot categoritzar com a il·legal, sinó la situació en què es troba.

- **Rubalcaba:** “Soy el encargado de **combatir** la inmigración ilegal. Y lo hago. Consistentemente. Y a veces con conflictos. Y es verdad que sacamos muchos inmigrantes ilegales...”¹²”

BTV 14/01 migdia

A més, ho fa amb una clara objectivització i problematització de la immigració irregular com una amenaça contra la qual s'ha d'actuar amb fermesa obviant les implicacions humanes i socials de les expulsions.

No obstant, a l'hora de referir-se a la immigració com a fenomen, l'adjectiu *il·legal* sí que sovinteja a les cobertures.

D'altra banda, hi ha altres usos lingüístics que deixen entreveure tendències pel que fa a la preeminència d'assimilar la immigració amb un problema i una càrrega.

Una concepció que queda reflectida en el següent fragment:

“Recorda que al, cap i a la fi, qui **es fa càrrec** dels immigrants són els ajuntaments i reclama, per tant, [...] més control a les fronteres i també més diners pel consistori”

TV3 21/01 migdia

---

¹² Totes les cites són transcrites literalment, sense corregir les incorreccions i incoherències pròpies de l'oralitat.

Un altre ús lingüístic no pertinent que identifiquem a les cobertures és el de referir-se a pisos pasteres per parlar de pisos sobreocupats. El concepte pis-pastera és una construcció majoritàriament periodística, però que a través de la reiteració s'ha estès a un ús social comú. Entenem que és un concepte poc adequat ja que s'associa a les arribades massives, condicions d'insalubritat i, específicament, a persones provinents de l'Àfrica sud-sahariana.

En veiem exemples a TV3 i TVE:

“L'equip de govern del PP, amb el qual no ha estat possible tenir una entrevista, diu que no s'ha restringit cap dret a ningú i que un dels objectius és evitar els pisos pastera”
TV3 19/01 vespre

“També perquè abordaria qüestions com per exemple evitar la proliferació de pisos pastera”
TVE 15/01 vespre

- Il·lustrar la irregularitat

Les imatges són una arma molt potent pel que fa a la construcció de l'imaginari col·lectiu al voltant de la irregularitat, és per això, que esdevé crucial no vincular específicament la irregularitat a una ètnia, nacionalitat o religió.

La majoria d'imatges, en coherència amb l'enfocament polític dominant, corresponen al ple, a la comissió mixta i la roda de premsa de l'ajuntament. No obstant, els periodistes es troben amb la dificultat de com retratar la immigració irregular i la manera més utilitzada és la d'identificar-la en persones que expressin la diferència visiblement, ja sigui per ser ètnicament diferents o portar *hijab*, per tal d'il·lustrar la immigració irregular. És d'aquesta manera com es genera l'etnificació de la irregularitat.

S'ofereixen plans curts i tancats de les persones que il·lustren la immigració irregular passejant pel carrer. D'altra banda es reiteren les imatges de les mateixes persones al llarg de tota la cobertura, malgrat ni tan sols saber del cert si es tracta de

persones que estan realment en situació irregular o no, però que s'utilitzen pel fet que *encaixen* en la idea preconcebuda de la immigració irregular.

2.1.6. LA CONSTRUCCIÓ DELS ARGUMENTS

A partir de la proposta de restringir l'accés al padró per part de l'ajuntament de Vic, es posen sobre la taula diversos arguments en relació amb la gestió de la immigració. A continuació es recullen els principals raonaments i temes de debat que es deriven de la discussió.

2.1.6.1. Consens sobre el rebuig de la irregularitat

Una de les premisses majoritàriament compartides, és que la immigració irregular és un problema i que, per tant, cal actuar per evitar-la, ja sigui a través de l'expulsió de les persones que resideixen actualment a Catalunya en situació irregular i/o a través de la promoció d'unes polítiques més estrictes pel que fa al control fronterer. Les línies restrictives i reactives són les úniques que defensen els polítics citats independentment del fet que alguns d'ells s'oposin a la proposta de limitar l'accés al padró, i per tant, als serveis bàsics, a les persones en situació irregular.

Així doncs, es sobreentén que hi ha unanimitat pel que fa a la necessitat de lluitar contra la immigració en situació irregular, tal com queda recollit a la legislació vigent, però que senzillament no es compleix.

- **Mas:** *“Estem assenyalant el mateix que diu a l'ajuntament de Vic, que és que hi ha una contradicció evident entre les lleis que haurien d'aprovar i les lleis que obliguen, que són les lleis de l'estat espanyol, **obliguen a expulsar a treure del país en els immigrants que no tenen papers** i que estan en una situació irregular”*

TV3 22/01 migdia

- **Mas:** *“Tots els drets pels immigrants estrangers. Diuen això no? Però després fan una llei d'estrangeria que diu que s'han d'expulsar els immigrants que no tenen papers. I davant d'aquesta hipocresia total i absoluta, doncs, escolteu, l'ajuntament de Vic té dret a demanar que s'aclareixi el govern central”*

8tv 19/01

En els exemples citats es posa de relleu la contradicció que hi ha entre les polítiques a nivell discursiu –que obliguen a expulsar a les persones en situació irregular– i les polítiques a nivell efectiu que, segons Mas, són de màniga ampla amb la immigració irregular. Una visió que, com ja hem vist, nega el ministre de l'Interior:

- **Rubalcaba:** *“Soy el encargado de **combatir** la inmigración ilegal. Y lo hago. Consistentemente. Y a veces con conflictos. Y es verdad que sacamos muchos inmigrantes ilegales...”*
BTV 14/01 migdia

Les dades recollides pel propi ministeri¹⁴ també ho neguen: el 2010 es van repatriar 30.163 immigrants en situació irregular. Si bé la dada és menor que l'any anterior quan hi va haver 38.129 repatriacions, el descens s'explica essencialment per la reducció dels fluxos d'immigració irregular com a conseqüència de la crisi econòmica.

En tot cas, no es qüestiona la Llei d'Estrangeria que preveu l'expulsió de les persones que cometen la falta administrativa de residir a l'Estat espanyol sense disposar dels permisos corresponents.

Fins i tot, arguments que s'oposen a la prohibició ja que consideren que cal empadronar a totes les persones per garantir els drets bàsics, defensen que també és positiu empadronar-les perquè és l'eina que permet expulsar-les:

- **Nadal:** *“Qualsevol persona amb identificació i justificació de la seva residència ha de ser empadronada per tal d'atendre a les seves necessitats més elementals. Cosa que és la que, per altra banda, possibilita, fa possible, totes les ordres d'expulsió”*
TVE 19/01 vespre

---

¹⁴ Balance contra la inmigración ilegal 2010. Ministerio del Interior. Gener 2011 Disponible a http://www.mir.es/DGRIS/Notas_Prensa/Ministerio_Interior/2011/np011805.html

És a dir, un doble argument. Per una banda, tothom s'ha d'empadronar per tal d'atendre a les seves necessitats, però a la vegada cal expulsar a les persones en situació irregular i això ho fa possible el fet que estiguin empadronades. Així doncs, el padró esdevé una eina de doble tall: s'utilitza per regularitzar, ja que, passats uns anys –variables segons la nacionalitat– d'estar empadronada una persona pot demanar el certificat d'arrelament per tal de regularitzar-se al país, però, també es pot fer servir per expulsar a les persones que resideixen en situació irregular.

2.1.6.2. Padró com a porta d'entrada de la immigració irregular

La crítica al sistema d'empadronament perquè suposadament facilitaria i encoratjaria l'entrada d'immigració en situació irregular és l'argument preeminent del Partit Popular per donar suport a la limitació de l'accés al padró de les persones amb situació irregular.

“Alicia Sánchez-Camacho ha advertit que els padrons municipals s'estan convertint en un instrument per regularitzar persones sense permís de residència”

TVE 16/01 migdia

- Alicia Sánchez-Camacho: *“Cal una reforma ordenada de la normativa d'immigració, que no es pot permetre l'entrada de la immigració il·legal per la porta de darrera, que el padró municipal no pot ser l'entrada dels immigrants per la porta del darrera”*

TVE 18/01 migdia

Són raonaments que demanen unes polítiques més restrictives per lluitar contra la immigració irregular. Es fa una lectura política del padró, com una eina que permetria i, fins i tot, afavoriria l'augment de població que resideix irregularment.

2.1.6.3. Limitacions dels ajuntaments com a justificació

Un argument dominant pel que fa a la defensa de la restricció o, com a mínim, la justificació i comprensió de la proposta, és posar sobre la taula les problemàtiques i limitacions dels ajuntaments –econòmiques però també de competències– per tal de gestionar la immigració.

És l'argument justificatiu que esgrimeix Vila d'Abadal:

- **D'Abadal:** *“que ens ajudin econòmicament a tots els municipis, sobretot els que tenim molta immigració, especialment els que tenim més immigració. Que ens ajudin econòmicament, directament, per poguer atendre els nouvinguts que tenen deficiències legals o que no són prou regulars. Perquè aquesta gent tenen moltes necessitats”*

TV3 21/01 vespre i 8tv 21/01

Altres responsables polítics locals es mostren comprensius amb la proposta ja que comparteixen les mateixes limitacions:

- **Rovira:** *“És evident que l'alcalde, si ha pres aquesta decisió, ho ha fet, és perquè veu que passen coses que ell no pot controlar, o que no té més mitjans per atendre.*

Titolet: President Consell Comarcal Conca de Barberà
TV3 19/01 migdia

- **Solà:** *“Un tema que bueno que sí que polítiques d'acollides, que no, però bueno treballar sí papers, però vés a saber donem a escoles sí, però el menjar on viuen, hi ha un desmanec, és un tema que.. que ningú sap ningú sap com afrontar”*

Titolet: Xavier Solà. Primer tinent d'alcalde de l'ajuntament de Vic
TVE 20/01 vespre

- **Solà:** *“Sense aquest visat al passaport els funcionaris locals no tenen ni la competència ni els coneixements per saber si aquell document que acredita la identitat d'aquella persona és vàlid o no”*

TVE 16/01 migdia

Hi ha, doncs, un consens entre els alcaldes i regidors entrevistats a posar de relleu les dificultats amb què es troben les administracions locals i que justificarien la proposta de limitar l'accés al padró a persones en situació irregular, en trobar-se sobrepassats.

2.1.6.4. Canvis matisats a l'empadronament

Entre la defensa de la restricció i l'aposta per mantenir el procediment i regles d'empadronament vigents, hi ha veus que demanen alguns canvis específics pel que fa al padró.

Una proposta és fer constar el patrimoni de les persones migrades al país d'origen per tal de tenir-ho en compte per les ajudes socials:

- **Casamitjana:** *“Si tenen alguna propietat en el seu municipi també ho hem de saber. Perquè ara resulta que no sabem si tenen propietats al Marroc o a qualsevol altre lloc del món, i els estem ajudant. I en canvi en els d'aquí no. D'alguna manera hem de... per la cohesió social eh... i perquè la gent entengui que aquí sí que tots aquí tenim els mateixos drets”*
TVE18/01 vespre

Una posició que, si bé refusa la restricció proposada per l'ajuntament de Vic, sosté que cal fer modificacions per tal d'adequar el padró als canvis socials que hi ha hagut principalment arran de les migracions internacionals.

2.1.6.5. Crítiques superficials

Hi ha un seguit d'arguments de rebuig a la limitació, especialment els que apel·len els representants polítics, que es caracteritzen per tractar-se de crítiques més aviat superficials a la restricció. En la mesura que no entren a debatre-la ni qüestionar-ne el rerefons, si no que es rebutja d'entrada com a electoralista i demagògica o il·legal.

- **Electoralisme i demagògia.** Un element comú és la crítica a l'ús partidista i electoralista de la immigració.

- **Nadal:** *“Hauria de quedar clar que el valor principal a salvaguardar és la convivència i la cohesió social. I que, si alguna cosa cal fer per evitar alterar la convivència, és **no esgrimir com a arma electoral la por a la immigració**”*
TV3 19/01 migdia

En alguna ocasió la crítica es fa de la pròpia veu de la periodista i, a més, amb certa contundència:

*“El govern no tolerarà **postures partidistes** de cap ajuntament sobre l'empadronament d'immigrants en situació irregular”*
19/01 vespre

- **És il·legal.** És un altre argument comú d'oposició qualificar-la d'il·legal, fora de la legislació sobre immigració vigent. Es tracta d'un argument que, per bé que sigui cert, no entra a debatre si la mesura és injusta o discriminatòria i, per tant, també esdevé superficial.

- **Iceta:** *“Estan intentant confondre l'opinió pública mentint directament. I és per això que, com vam dir des del primer moment però ho faig, potser sí, avui més emfàticament, nosaltres hem instruït els nostres regidors de Vic perquè aquesta normativa no sigui aprovada perquè tal com entenem que no s'ajusta a la legalitat. Hem demanat a ser possible que ni tan sols arribi al ple”*

TV3 18/01 vespre

- **Nadal:** *“No hi ha enlloc a Catalunya que no es compleixi l'estricta obligació d'empadronar les persones immigrants. Per tant nosaltres esperem que el ministre d'Interior es pronunciï molt aviat”*

TVE 18/01 migdia

- **Amorós:** *“Els que vegin confusió en els aspectes legals de l'empadronament no cal que llegeixin gaire. Només cal que llegeixin el 15, el 16 i el 17 del reglament de bases de règim local. El 6 de la llei d'estrangeria i ja està. Se'ls haurà acabat la confusió, ara si no llegeixen...”*

Titolet: Oriol Amorós. Secretari per a la Immigració Generalitat
TV3 20/01 migdia

En la darrera cita, la peça queda coixa en no completar la informació amb el contingut explícit dels punts de la legislació als quals fa referència i que, suposadament, haurien de dissipar els dubtes sobre la legalitat de la mesura. Com que no s'aporten les proves fefaents que es troben a la mateixa legislació, el debat es planteja com una qüestió de fe entre els que defensen que legalment seria admissible i els que no.

- **És una obligació.** Es destaca que empadronar-se no és només un dret o una opció, sinó que és un deure ciutadà i una obligació per les administracions competents, és a dir, els ajuntaments.

“Empadronar-se és un dret i una obligació per a tothom, sigui quina sigui la seva nacionalitat i situació administrativa. És el que diu el document signat per l'associació catalana de municipis de la qual l'ajuntament de Vic forma part. Es tracta d'un recull de recomanacions i bones pràctiques i no pas d'un document vinculant”

TVE 18/01 migdia

“Aquest document signat per 28 municipis catalans l’octubre passat també el subscriu Vic i curiosament defineix l’empadronament com un dret i una obligació per a tothom sigui quina sigui la nacionalitat o situació administrativa”

TVE 19/01 vespre

En les cites recollides es posa de manifest la incoherència en què entra l'ajuntament de Vic en contradir un document que havia subscrit prèviament, de manera, que sí que és un pas més en contrast els altres exemples, ja que hi ha un exercici de contrast i documentació per part dels i les periodistes.

- **Padró com a eina neutral.** Un argument present per tal de rebutjar la limitació és presentar el padró merament com una eina neutral, que serveix per quantificar les persones que viuen en un municipi i, així, despolititzar-lo.

És l’aportació que fan, sobretot, els experts entrevistats:

- **Sanz:** *“És el registre administratiu on han de constar tots els veïns que resideixen en el municipi. És d’inscripció obligatòria per tots els veïns i és estrictament això una base de dades on consten tots”*

- **Sanz:** *“El padró registra aquesta condició de veí i des del punt de vista municipal els serveis doncs la planificació de tots els serveis estan el serveis socials, urbanístic, habitatge...”*

Titolet: Lluís Sanz. Director d’informació de base de l’ajuntament de Barcelona.

TV3 19/01 migdia

- **Segarra:** *“Quan la Constitució diu tots o ningú, estem parlant de tots o ningú. No diu tots menys els irregulars o totes les persones menys les que no tinguin el passaport amb visat. No ho diu”*

Titolet: Eduard Segarra. Professor dret UB

TVE 20/01 migdia

En la mateixa línia de centrar-se en la funcionalitat del padró, també es destaca que per molt que no s’empadronin, les persones en situació irregular no deixaran de viure al municipi, i això generaria un decalatge entre la realitat social i la reflectida al padró. Com que els recursos que es destinen a cada municipi depenen de les persones que hi ha empadronades, la limitació a l’accés al padró, seria contraproduent per l’ajuntament i pels ciutadans de Vic.

“Nadal ha dit que no hi pot haver restriccions al padró per garantir un bon control demogràfic i per no entorpir l'accés a ciutadans a drets fonamentals com l'educació i la sanitat”

TV3 19/01 vespre

- Sanz: “És la base de dades on estan inscrits tots els veïns i que dóna drets als ciutadans respecte aquesta condició de veí. Vull dir, una persona veïna de la ciutat gaudeix automàticament dels serveis municipals. Permet doncs saber com és la població que viu a cada municipi i per tant planificar adequadament tots els serveis bàsics als quals només es té accés si s'està empadronat, com el control sanitari, l'educació i els serveis socials”

TV3 19/01 vespre

Es fa, doncs, una presentació asèptica del padró segons la qual només és un instrument que s'utilitza per gestionar la planificació municipal i que, segons la legislació és de registre obligatori per a totes les persones. Per tant, s'ha d'empadronar a tothom tal com exigeixen les lleis i a més és necessari pel correcte funcionament de la gestió dels municipis.

Els arguments recollits, si bé poden ser certs, no deixen de rodejar el debat de rerefons i eviten contrargumentar les propostes que es posen sobre la taula arran de la mesura de l'ajuntament de Vic, i és per això, són superficials.

2.1.6.6. Padró com a garant de la integració i cohesió

També es posa de manifest que el padró és un instrument que garantiria:

- La **integració** de les persones migrades

- Begoña Sánchez: “És un pas indispensable a l'hora de poder accedir a l'arrelament social. L'arrelament social és un dels mecanismes previstos per la llei d'estrangeria que permet després de tants anys en situació irregular, si es demostra que ha viscut al territori i tens una oferta de treball poder accedir a la regularització”

8tv 20/01

- La **cohesió** social

- Nadal: “hauria de quedar clar que el valor principal a salvaguardar és la convivència i la cohesió social. I que si alguna cosa cal fer per evitar alterar la convivència és no esgrimir com a arma electoral la por a la immigració” TV3 19/01 migdia

Queda clar que el padró esdevé quelcom més que un instrument neutral.

2.1.6.7. La proposta tensa la convivència

Com a argument de rebuig, també es destaca que el simple fet de plantejar-s'ho porta tensions a la ciutat i, per tant, juga en contra de la convivència i la cohesió social:

- **Iborra** *“A partir d’ara s’ha començat a actuar de manera unilateral i fins i tot de manera que ells han considerat discriminatòria. I que penso que en bona part era discriminatòria. Per tant, en aquest sentit ha tensat les relacions entre les diferents comunitats que hi ha a Vic”.*

Titolet: Antoni Iborra. Ass. Veus diverses
TV3 21/01 migdia

- **Romero:** *“Que no haya traído, que no traiga luego consecuencias para que el ayuntamiento de Vic y las entidades que hay aquí se abran brechas entre.. entre las dos partes. Pero no... la realidad es que estamos muy contentos de que esto no haya sucedido”*

Titolet: Angélica Romero. Ass. Colombiana Osona

- **Sánchez:** *“hemos reforzado un discurso xenóbofo que ya no sólo queda en las plataformas de extrema derecha, si no que se asume en los partidos democráticos. Eso es peligroso y crea un mal precedente puesto que finalmente el discurso de criminalizar esta población va calando en la población”*

TVE 21/01 vespre

Un argument que no qüestiona les conseqüències de la mesura si no les que tindria el mer fet d'haver-la posat sobre la taula. Segons la interpretació que se'n fa, només la proposta ha tensionat les relacions al municipi i ha suposat un pas més cap a l'extensió de discursos i actituds que tendeixen a la xenofòbia.

2.1.6.8. Exigència humana. Drets inalienables

Un altre argument recurrent denuncia que limitaria uns drets humans que han de ser inqüestionables: l'accés a l'educació i la sanitat.

- **Zapatero:** *“Estamos hablando de personas y de derechos inalienables. Y, desde luego, el país que presido no va a consentir que por un truco de un ayuntamiento haya seres humanos, sus familias, sus hijos que se queden sin asistencia sanitaria”*

TV3 i BTV 20/01 vespre

“Tothom té dret a ser empadronat al marge de la seva situació legal. Aquesta és la posició del govern espanyol, que recorda que l'assumpte de fons són els aspectes socials, com el dret a l'educació dels fills dels immigrants en situació irregular”

TV3 19/01 migdia

També es posicionen en aquest sentit les persones immigrades a títol individual que s'entrevisten i que exposen la seva situació:

- **Ibrahima:** *“Me cortan todas las oportunidades que tenía que haber tenido, no?”*

Titolet: Ibrahima Gueye

TVE 21/01 migdia i vespre

És un argument similar al que ja s'ha presentat sobre l'obligatorietat d'empadronar a totes les persones, però en aquest cas es justifica perquè no fer-ho seria limitar l'accés a drets inalienables, la sanitat i l'educació, a les persones en situació irregular, que s'aprecia com a inacceptable. Però no tant pel dret que hi tindrien com per les necessitats que se'ls associen

2.1.7. REFERÈNCIES RELLEVANTS DE CONTEXT

Hi ha diversos elements de context presents que faciliten la comprensió i interpretació dels esdeveniments per part de l'audiència, en línies ben diverses.

BTV i 8tv aporten poca informació de context i aprofundiment a la informació, mentre que TV3 i TVE sí que amplien i contextualitzen. En alguns casos s'aporten dades sobre la presència d'immigració irregular concretament a Catalunya, també es contextualitza a través de la influència que té el fenomen Plataforma x Catalunya (PxC), nascut precisament a la ciutat de Vic i on està més arrelat. No obstant, la línia

de context més freqüent al llarg de les cobertures és exposar com funciona el sistema d'empadronament i a què dóna dret.

2.1.7.1. Què és el padró

La informació de context més present al llarg de les cobertures és relativa a què és el padró, quin és el seu funcionament i perquè serveix.

Per aportar la informació es valen de les declaracions de persones expertes en la matèria així com representants d'associacions i entitats. La tendència dominant és la de presentar el padró com una eina que té el mer objectiu de quantificar les persones que viuen al municipi i que permet redistribuir els recursos als municipis segons els habitants.

A la vegada, un instrument imprescindible per accedir als drets socials més bàsics, que es presenten com a inapel·lables: educació i sanitat.

2.1.7.2. Dades sobre la immigració irregular a Espanya

Es contextualitza la notícia en el fet que la immigració irregular precisament ha disminuït els darrers anys, tant a Catalunya com a Espanya. El fet d'aportar les dades afavoreix la percepció de tractar-se d'una limitació innecessària, però a la vegada, s'infereix que si no hi hagués hagut el descens de població estrangera sí que podria ser pertinent.

Un descens de la immigració irregular que s'explica bàsicament perquè ha disminuït la població que entra irregularment a l'Estat espanyol com a conseqüència de la crisi econòmica. No obstant, també s'explica per les repatriacions de persones en situació irregular, un fet que en totes les cobertures es presenta com un èxit.

BTV també ofereix dades concretament del cas de Barcelona on, durant els darrers anys, l'entrada de persones estrangeres ha baixat. Contextualitza el descens per la crisi i les poques expectatives de trobar feina.

2.1.7.3. Estructura social de Vic

Hi ha poca informació sobre l'estructura social de Vic, que seria pertinent per tal de contextualitzar la proposta. En una peça de TVE s'informa que, segons el baròmetre de percepció ciutadana de Vic, un 33% de la població de Vic considera que hi ha mala convivència a la ciutat. Si bé es tracta d'una dada objectivable i certament preocupant, en no donar claus d'interpretació, es limita a retroalimentar la macroproposició socialment latent.

“Precisament avui l'ajuntament de Vic ha fet públic el baròmetre de percepció ciutadana i un de cada tres vigatans a la ciutat creu que la convivència a la ciutat és dolenta o molt dolenta”

TVE 20/01 vespre

La percepció no es complementa amb informació de la realitat social vigatana. De la dada aïllada, no se'n pot extreure que les persones enquestades estiguin directament implicades en els problemes de convivència ni que sigui una realitat contrastable. D'altra banda, la presentació, només de la vessant negativa, invisibilitza les enfosqueix la convivència. I així, convida a prendre mesures de repressió de la no-convivència en lloc de potenciar les existents.

També es recullen declaracions de persones que, des de l'àmbit associatiu i sindical, encaminen els seus discursos cap a la conciliació i la resolució pacífica i enriquidora dels conflictes.

- **Alawi:** *“Que aquí no hi ha cap guanyador. Aquí el guanyador és la societat catalana i els drets humans. Evidentment a nosaltres tant com a immigrants com a ciutadans de Catalunya ens hagués agradat i haguéssim estat igual de satisfets si la retirada i la rectificació d'aquests criteris hagués vingut des de l'ajuntament de Vic”*

Titolet: Josep Alawi. AMIC-UGT

- **Diba:** *“Queremos una ciudad donde pueden vivir todo el mundo. Y es que vamos al mestizaje cultural”*

Titolet: Malan Diba. Ass. Cultural Subsahariana d'Amics d'Osona
8tv 21/01 migdia

Són declaracions que positivitzen el debat i no el presenten com un guanyar-perdre, si no com un procés de construcció d'una societat diversa que genera situacions de tensió.

2.1.7.4. La influència de PxC

Si bé hi ha alguna referència respecte la influència que té Plataforma x Catalunya (PxC) a la política local vigatana, no és un element que s'emfasitzi a totes les cobertures.

Sí que ho fa, però, TV3 que utilitza el paper de PxC com a marc de referència per interpretar la proposta del consistori de Vic.

“Potser l'ajuntament de Vic no arribarà a demanar mai el permís de residència als immigrants que es vulguin empadronar, però la proposta li ha servit per posicionar-se públicament i per posar en evidència el discurs xenòfob de Plataforma per Catalunya perquè, de fet, el flux migratori a Vic, està estancat”

TV3 16/01 migdia

Segons la interpretació que en fa la cadena pública catalana, es tracta d'un moviment que s'explica per la pressió que té l'ajuntament per l'auge de PxC que, d'alguna manera, justificaria la mesura presentada. És a dir, seria una proposta que l'ajuntament hauria llançat per la conjuntura política de la ciutat i per qüestionar, segons TV3, el discurs de PxC.

2.1.7.5. Altres casos de restriccions per a persones en situació irregular

També s'aporta la informació de context d'altres ajuntaments que han optat per incorporar altres especificitats a l'hora d'empadronar els ciutadans.

El cas de Vic esdevé el detonant a partir del qual surten a la llum els casos d'irregularitats en l'empadronament de Montblanc o de Torrejón de Ardoz. Es demostra, així, que Vic no és una excepció pel que fa a plantejar-se utilitzar el padró per mantenir un control sobre la vida a la ciutat.

TV3 dedica un fragment de deu minuts de durada al cas de Vic en què es compta també amb connexions en directe amb els corresponents a París i Londres i també una peça sobre Itàlia, en què es detalla com són els processos d'accés a les prestacions socials a altres països europeus, així com si existeix o no un sistema similar a l'empadronament espanyol:

“Itàlia és el país europeu que amb més duresa tracta als immigrants sense papers. El govern Berlusconi l'estiu passat va aprovar una llei que els equipara a delinqüents. [...] Qui no té papers tampoc pot inscriure un nadó acabat de néixer ni rebre assistència sanitària. Són pocs els italians que han denunciat immigrants, però els enfrontaments violents augmenten al mateix ritme que les acusacions de racisme i xenofòbia.

A França educació i sanitat són drets fonamentals. Per tant, tothom hi pot accedir, només cal anar a l'ajuntament corresponent i justificar amb algun tipus de rebut, com el de la llum o el lloguer que es viu aquí sense necessitat d'inscriure's a cap registre municipal. Però a la pràctica diverses associacions denuncien que aquesta informació sí que s'utilitza per arribar a l'objectiu d'expulsions que el govern fixa cada any.

Al Regne Unit es calcula que hi ha més de 700.000 immigrants sense papers que en teoria tampoc tenen dret a res. A la pràctica, però, l'educació no es pot negar a ningú i els immigrants poden inscriure els seus fills a l'escola demostrant només que viuen a l'àrea sense que sigui necessari empadronar-se a l'ajuntament”

TV3 19/01 migdia

D'entre els casos que es presenten, la conclusió que se n'extreu és que plantejar-se una limitació en l'accés als drets socials per a les persones en situació irregular no és una excepció a la Unió Europea. En els exemples presentats, Itàlia és el país amb polítiques més inflexibles en contra de la immigració irregular. En el cas de França i el Regne Unit l'educació i la sanitat es mantenen com a drets inalienables, però a diferència de l'estat espanyol, no és necessari empadronar-se per accedir-hi.

En tot cas, el tema de rerefons és que la qüestió sobre si cal limitar els drets de les persones en situació irregular és un debat compartit en el si de la Unió Europea.

2.1.7.6. Referències de context absents

Si bé com s'ha recollit s'ofereix una informació de context que dóna eines per tal d'interpretar la limitació, també n'hi ha d'absent o poc aprofundida.

Entre les referències de context que haurien permès comprendre més àmpliament l'impacte de la limitació, trobem que pràcticament no s'ofereixen dades actualitzades sobre les expulsions de persones en situació irregular a l'Estat espanyol. Es recullen crítiques a una legislació suposadament massa laxa o a la falta de compliment que no són contrastades amb les dades corresponents sobre les expulsions que s'apliquen a Espanya en compliment de la llei d'estrangeria.

En el mateix sentit, quan Oriol Amorós, secretari per a la immigració de la Generalitat de Catalunya, assevera amb contundència que hi ha tres punts de la Llei de Règim local i un de la llei d'estrangeria –15, el 16 i el 17; i 6 respectivament– que suposadament demostrarien que la proposta vigatana és il·legal, el periodista, no complementa l'afirmació amb el contingut dels punts als quals es refereix Amorós. Així, la informació queda coixa i l'audiència es queda només amb la seva paraula sense tenir-ne les proves corresponents.

D'altra banda, hi ha aspectes que apareixen de passada, com les crítiques al 'papers per a tothom' i que es queden en la superficialitat. Es rebutgen d'entrada sense debatre-les. Senzillament es dóna com a vàlid i compartit que és un posicionament indesitjable, ja que, com hem anat mostrant una de les premisses que es dóna per compartida és que la immigració irregular és una realitat contra la qual caldria lluitar.

2.1.8. RECOPILATORI

Es recullen breument les principals conclusions extretes del cas, que posarem en relació amb els altres casos als resultats comparatius.

Pel que fa a les **fonts**, si bé hi ha un clar predomini de les polítiques, hi ha certa pluralitat pel que fa a la tipologia de fonts –associatives, expertes i individuals–, que majoritàriament rebutgen la prohibició. En canvi, de les polítiques n’hi ha de favorables –les locals i algunes nacionals–, i de contràries –totes les estatals i la majoria de les nacionals–. En els casos comptats que s’entrevista a persones migrades es fa sense destacar-ne el nom i/o professió en el tiolet, com hem vist una presentació comparativament discriminatòria.

En relació amb els **actors**, els principals protagonistes que es presenten activament en la controvèrsia són l’ajuntament de Vic, la Generalitat i el govern central. Al llarg dels dies de tensió van apropant i allunyant les posicions, però, les institucions supralocals es mantenen sempre amb contundència, ja que en tenir més competències en gestionar la immigració no necessiten dialogar. Les entitats locals que són entrevistades, algunes d’elles d’origen estranger, mostren el rebuig ferm a la mesura però amb predisposició al consens. Les persones en situació irregular, principals afectades per la proposta de restricció, són absents en pràcticament totes les informacions com a actors actius.

Arran de la proposta vigatana sorgeixen **arguments** ben diversos. Una de les premisses majoritàriament compartides és que la immigració irregular és un problema i que, per tant, cal actuar per evitar-la: a través de l’expulsió de les persones que resideixen actualment a Catalunya en situació irregular i/o a través de la promoció d’unes polítiques més estrictes pel que fa al control fronterer. També es posa de relleu que hi ha una suposada contradicció entre les polítiques a nivell discursiu –que obliguen a expulsar a les persones en situació irregular– i les polítiques a nivell efectiu –que serien de màniga ampla amb la immigració irregular–.

Un argument recurrent per defensar la restricció, o com a mínim justificar i comprendre la proposta, és posar sobre la taula les problemàtiques i limitacions dels ajuntaments –econòmiques però també de competències– per tal de gestionar la immigració. També, en defensa de la mesura, s’apunta que el padró permetria i fins i tot afavoriria l’augment de població que resideix irregularment

Pel que fa als arguments de rebuig a la limitació predominen els superficials, que, si bé són certs, rodegen el debat de rerefons i eviten contrargumentar les propostes que es posen sobre la taula arran de la mesura de l'ajuntament de Vic. Són els arguments que la rebutgen per electoralisme i demagògia, per estar fora de la legalitat vigent i incomplir una obligació dels consistoris que afecten a drets inalienables o per valorar que el mer fet de proposar-ho ja ha tensat la convivència hi ha posat nous límits al debat sobre la immigració. També es manté que el padró és un instrument imprescindible en el procés d'integració de les persones immigrades i la convivència social.

Finalment, els principals elements de **context** que s'ofereixen per facilitar la comprensió i interpretació dels esdeveniments van principalment en la línia d'exposar què és el padró, quin és el seu funcionament i usos i perquè serveix. Es complementa la informació amb algunes dades sobre la presència d'immigració irregular a Catalunya, també es contextualitza a través de la influència que té el fenomen Plataforma x Catalunya, nascut precisament a la ciutat de Vic i on està més arrelat. No obstant, no s'ofereix massa informació sobre l'estructura social de Vic, només puntualment.

S'informa, també, que el cas de Vic esdevé el detonant a partir del qual surten a la llum altres casos d'irregularitats en l'empadronament com és el de Montblanc o el de Torrejón de Ardoz. I, en comparar la situació amb altres països europeus, es conclou que no es tracta d'un cas aïllat i que diverses institucions es qüestionen si cal limitar l'accés a serveis bàsics a persones en situació irregular i, en cas afirmatiu, com fer-ho.

És compartit en les diverses cobertures contextualitzar la notícia en el fet que la immigració irregular precisament ha disminuït els darrers anys tant a Catalunya com a Espanya. S'afavoreix així a la percepció de tractar-se d'una limitació innecessària, però a la vegada, s'infereix que si no hi hagués hagut el descens de població estrangera sí que podria ser pertinent.

En resum, s'extreu de les cobertures que si bé es considera inacceptable limitar l'accés als serveis bàsics a les persones que resideixen a Catalunya es manté inqüestionable que cal expulsar a les persones en situació irregular, ja que seria un problema –per 'nosaltres'– i, per això, caldria aplicar polítiques més restrictives. En coherència, quan es qüestiona políticament la restricció no es fa per la vulneració dels drets de les persones immigrades en situació irregular –que suposaria reconèixer-los-en– sinó que es fa per les necessitats que se'ls pressuposa, amb un enfocament doncs, més paternalista que empoderador.

2.2. RESULTATS CAS DE LLEIDA

2.2.1. RECONSTRUCCIÓ DELS FETS

El 28 de maig de 2010, el ple de la Paeria va aprovar vetar l'ús del burca i el nicab als equipaments municipals públics per 23 vots a favor, 1 en contra i 2 abstencions. L'equip de govern, del PSC, CiU, el PP i un regidor no adscrit van aprovar la mesura mentre que ERC es va abstenir i ICV-EUiA hi va votar en contra. D'aquesta manera va esdevenir la primera ciutat de l'Estat que aprova una moció per regular l'ús del vel integral als espais municipals. Prèviament, l'alcalde del municipi, Àngel Ros (PSC), havia encarregat un informe jurídic que avalava que els ajuntaments tenen competències per regular els criteris d'admissió als equipaments públics municipals. En canvi, segons el mateix informe, els ajuntaments no tenen capacitat jurídica per regular la manera de vestir a la via pública, motiu pel qual la mesura només afecta als equipaments municipals.

La mesura va entrar en vigor el 9 de desembre, després d'haver modificat l'ordenança de civisme local per adequar-la a la nova regulació. L'associació lleidatana Watani va presentar llavors un recurs davant el TSJC i va demanar que suspengués de forma cautelar l'execució de l'ordenança fins que es resolgués el recurs. El 17 de gener, el TSJC va acceptar la petició i va suspendre cautelarment l'aplicació de la prohibició. Finalment, el 8 de juny de 2011 el Tribunal ha donat el vist-i-plau a l'actuació de la Paeria, i permetrà que Lleida pugui sancionar l'ús del burca i el nicab als espais públics.

Més enllà de la legalitat, la legitimitat de la prohibició és una qüestió oberta i també ho és la seva conveniència. ¿És legítim impedir que una dona pugui portar un vestit que deixa veure tan sols els ulls o potser ni els ulls per sortir fora de casa seva? ¿En el cas que el porti per imposició, s'ha d'actuar sobre ella? ¿La prohibició d'aquest vestit a unes dependències públiques --i eventualment al carrer-- contribueix a establir un clima de convivència o tendeix a polaritzar els conflictes socio-culturals subjacents? ¿És necessària la prohibició?

Els autors d'aquest estudi admeten que són qüestions obertes i, fins i tot, no descarten que n'hi hagi d'altres a formular, però entenen que aquestes quatre són pertinents i que la resposta a totes és negativa. La nostra presa de posició explícita, per una banda, no impedeix analitzar l'acompliment d'una part de les recomanacions de forma independent de la postura que tenim, i per l'altra, permet que les persones que llegeixin aquest estudi compreguin la coherència dels resultats en les qüestions que sí es veuen afectades, com per exemple, en la consideració de sí la cobertura ha contribuït a escalar o desescalar les tensions, a construir convivència o a polaritzar la societat.

2.2.2. MOSTRA ANALITZADA

Taula 27. Mostra analitzada. Cas de Lleida

Mitjà	Vídeos
TV3	3 vídeos
TVE	2 vídeos
8tv	1 vídeo
BTV	1 vídeo

A la prohibició de l'ús del vel integral als edificis de titularitat pública de Lleida, les televisions analitzades dediquen, durant els primers cinc dies a partir de la discussió política de la mesura, un total de 7 peces informatives. TV3 va fer una notícia extensa amb connexió en directe i dues de breus, mentre que TVE li dedica dues peces extenses. La primera (27/05) més enfocada a l'entorn polític, en canvi, la segona (28/05) té un enfocament més social. 8tv i BTV només n'informen en un breu, respectivament.

2.2.3. ELEMENTS DE LES Matrius IDEOLÒGIQUES

Les macroproposicions que transmeten els informatius analitzats arran del debat de la prohibició, que formen part del que anomenem la matriu ideològica de cada mitjà, es sintetitzen i valoren a continuació:

2.2.3.1. Mesura pionera i consensuada

- TV3

Emfasitza el consens que hi hagut a l'ajuntament de Lleida per aprovar la prohibició del vel integral, i la legitima, amb l'argument que es pren per afavorir la igualtat de la dona i la integració.

Els vídeos destaquen que es tracti d'una mesura pionera, sense transmetre'n explícitament una valoració positiva o negativa.

La darrera peça presenta de forma implícita com a intolerants els dos representants de la col·lectiu musulmà de Lleida. Primerament, adjudica a tots dos una voluntat contrària al diàleg de forma injustificada. Afirmar categòricament en la primera frase que “no han volgut assistir” –inclou així a tots dos— a la trobada trimestral de l'assemblea de les religions, malgrat que un d'ells –segons informa el mateix vídeo— “ha excusat l'absència per malaltia”. Segonament, especula sobre el motiu: “La prohibició de l'ús de la burca [...] podria trobar-se darrera la negativa”. Tot i que el que ha dit que no volia anar-hi no ha especificat perquè. Tercerament, si bé podria ser versemblant que la raó de fons per no anar a la reunió fos el malestar generat per la prohibició, la intolerància no es vincula amb la prohibició, sinó amb la reacció dels representants d'una comunitat que inclou persones a les quals se'ls prohibeix una pràctica ja sigui cultural o religiosa. En definitiva, el vídeo els atorga una actitud no dialogant que reforça quan, per tancar la peça, esmenta que a un local, que identifica com a mesquita, l'ajuntament “té previst impartir classes de formació sobre drets humans i la prohibició del burca”.

Les macroproposicions centrals són que:

- Hi ha consens polític en la prohibició del nicab i el burca.
- Els imams de Lleida rebutgen el diàleg, són intolerants.

I d'aquestes dues s'infereix que:

- la prohibició és raonable.

- TVE

Presenta dos vídeos molt diferenciats, tant pel que fa a les fonts com pel que fa al posicionament. En el primer cas, destaca que es tracti d'una mesura pionera. La tria de les cites, totes favorables a la prohibició, deixen entreveure un posicionament propens a la mesura.

Els arguments que esgrimeixen les persones citades, l'alcalde de Lleida i el primer de CiU al consistori, són poc consistents. Per una banda, es confon el dret a no portar burca amb la prohibició de dur-lo i, per l'altra, s'apela als 'nostres' principis d'igualtat que, suposadament, el burca posa en perill. Si s'accepta aquest supòsit, entenem que és una mesura insuficient, ja que només defensaria la igualtat en un context molt específic, els espais municipals, i es mantindria la desigualtat visible –el burca– i invisible –el valor en si– a la resta d'espais. D'altra banda, de manera més o menys explícita al fer un enaltiment dels valors que s'associen a les societats occidentals, la igualtat, s'entén que per contraposició aquests valors positius no són propis d'una part dels musulmans.

En canvi, en el segon vídeo, la macroproposició dominant, palesa en les cites escollides i reforçada en l'*off* de la periodista, és que, majoritàriament, el fet de portar vel integral a Catalunya forma part d'una decisió voluntària. És l'única peça que conforma un mosaic complet amb valoracions contraposades sobre la mesura. Els testimonis favorables a la mesura apelen a la integració com a argument i al temor que s'estengui una línia radical de l'islam a Catalunya en general i Lleida en particular. També sentim testimonis de dones que es refereixen al dret a decidir i al fet que, a Catalunya, la majoria de dones que porten vel integral ho fan per voluntat pròpia.

Hi ha doncs dues macroproposicions centrals que, en la valoració de la prohibició, és contraposada:

- Lleida esdevé la primera ciutat a prohibir l'ús del vel integral.

- Majoritàriament, l'ús del vel integral a Catalunya correspon a una decisió voluntària.

- 8tv

Destaca que Lleida és la primera ciutat espanyola que prohibeix l'ús del vel integral a través del recull d'opinions de polítics i presenta dues opinions favorables a la mesura i una d'oposició.

Al presentar els arguments en base als quals s'ha aprovat la mesura pren distància i no els fa seus a través de la fórmula 'diuen que l'objectiu és ..'

La macroproposició central és que Lleida esdevé la primera ciutat a prohibir l'ús del vel integral. Per absència de crítica hi ha una legitimació provisional, que és més que una deslegitimació.

- BTV

Ressalta que és la primera ciutat espanyola que prohibeix l'ús del vel integral. Al haver-hi una manca de crítica podem afirmar que hi ha una acceptació implícita de la mesura de legitimació passiva de la moció del consistori.

De manera que, tal com succeïx en el cas de 8tv, la macroproposició central és que Lleida esdevé la primera ciutat a prohibir l'ús del vel integral que, com hem vist, suposa una legitimació provisional en presentar-se acríticament.

2.2.3.2. Vel integral rebutjable. No hi ha debat

Tots quatre mitjans comparteixen el fet d'emfasitzar que es tracta d'una mesura pionera, és a dir, destaquen el factor innovador de la decisió. Majoritàriament, es presenten arguments favorables a la mesura, però també se'n presenten alguns

d'oposició, i es reflecteix així el sentit de la votació. A banda d'aquest marc compartit, trobem ja els matisos, especialment en el cas de TV3 i TVE que són els que aprofundeixen més i hi dediquen més espai sobretot pel que fa als motius que trobem darrere la iniciativa. TV3 emfatitza el consens en l'aprovació de la mesura mentre que, com hem vist, TVE adopta dos punts de vista força contraposats en les dues peces que presenta.

En tot cas, cap dels quatre mitjans qüestiona la problemàtica de fons de legislar sobre la vestimenta de les persones i, en pocs casos, s'ofereix informació de context. En aquest cas, el marc contextual mínim per tal de poder ubicar la prohibició en la justa mesura, seria el de conèixer quina és la dimensió de l'extensió de la pràctica tant a Lleida en particular com a Catalunya en general. En cap cas, tampoc s'exploren les conseqüències de la mesura en els pocs casos de dones que utilitzen el vel integral.

Es conclou, doncs, que els mitjans comparteixen que el vel integral és rebutjable i legitimen implícitament la mesura en qualificar-la de pionera de manera unànime i sense qüestionar-la. Es mostra el rebuig políticament, però també socialment, perquè es considera que impedeix la integració. En els arguments d'oposició a la prohibició no es posa l'accent en la base de la mesura, sinó a les formes de la mesura, titllant-la d'electoralista i contraproductiu.

2.2.4. FONTS

2.2.4.1. Predomini de polítics

En tots els casos trobem un predomini molt destacat de les **fonts polítiques**. El discurs polític és la base a partir de la qual es construeix la informació i, per tant, l'enfocament dominant. Només hi ha l'excepció de la peça de TVE del 28/05 vespre en què destaca la diversitat de les fonts. Es combinen persones que parlen a títol individual, expertes o associatives, algunes d'elles migrades. Pel que fa a les persones que intervenen a les informacions de TV3, 8tv i BTV totes les fonts són polítiques.

Majoritàriament, es tracta de fonts polítiques de l'àmbit local. Els que tenen més presència són: l'alcalde del municipi, Àngel Ros (PSC) i el líder local de CiU, Isidre Gavín. Altres fonts de l'àmbit municipal a qui també es dóna veu són: Marta Camps (PSC) i Ramon Camats (ICV). 8tv és l'únic mitjà que es focalitza en les opinions de líders polítics d'àmbit nacional, aportant els testimonis de Joan Herrera, secretari general d'ICV, i Joan Puigcercós, president d'ERC.

D'entre totes les opinions recollides, només en trobem dues d'oposició a la prohibició, ambdues de representants d'ICV: la de Ramon Camats, recollida a TV3, i la de Joan Herrera, recollida a 8tv.

2.2.4.2. Identificació de segona categoria

Les fonts individuals o associatives són presents només en una peça, la de TVE, a la qual ja ens hem referit.

En aquest cas, però, destaca una presentació discriminatòria pel que fa a les fonts d'origen divers, que es visualitza amb el fet que quan intervenen no se'ls presenta amb el títol, ni se n'especifica el nom ni la professió. Coincideix que totes les persones que apareixen sense títol són precisament les d'origen estranger, un fet que com hem vist, ja s'alerta en el punt 13 de les Recomanacions del CAC sobre el tractament de les minories ètniques que suggereix que totes les persones que s'entrevistin siguin degudament referenciades¹⁴.

2.2.4.3. Absència de dones

A banda de l'excepció mencionada de TVE, simplement no hi ha dones, ni amb

---

¹⁴ Recomanació 13. "També han d'anar sempre degudament i convencionalment referenciades, amb el seu nom i -si escau- aquella característica professional, cívica o de qualsevol mena que vulguin com a identificativa, les persones immigrades que participen en les informacions de qualsevol mitjà de difusió. El mitjà mai no pot adjudicar condició anònima als seus testimonis, si no és que ells ho sol·liciten explícitament"

burca ni sense. La invisibilitat, el 'parlar d'elles sense elles', fomenta la visió de dones poc capacitades i dominades que és el rerefons que traspua dels discursos recollits.

Fins i tot, s'assumeix que altres persones recullin les reivindicacions que es pressuposen, prenent així un enfocament obertament paternalista i homogeneïtzador.

- **Puigercós:** *“El que representa el burca, tapar la cara d’una persona impedir-li comunicar-se, **sotmetre a la dona a aquest esclavatge... a mi em fa l’efecte que no hauria d’haver-hi cap debat”***
8tv 28/05 vespre

- **Gavín:** *“**La dona musulmana està lluitant avui als seus països perquè s’elimini la burca. A la universitat de Turquia està prohibida la burca. Per tant aquí hem de ser valents i hem de tenir clar. Si també les dones d’allà tenen clar que això és un element a superar, doncs que també l’hem de superar aquí”***

Titolet: Isidre Gavín. CiU

TVE 27/05 migdia

Podem afirmar, doncs, que la perspectiva de gènere és inexistent.

2.2.5. CONSTRUCCIÓ DELS ACTORS

2.2.5.1. Polítics autòctons

Els actors que protagonitzen la informació a totes les cadenes, tret d'un vídeo, són polítics i les accions en què apareixen estan vinculades a si aproven, s'abstenen o rebutgen la moció. És un resultat consistent amb la preeminència dels polítics com a fonts vista en l'apartat anterior.

2.2.5.2. Valors i contravalors

L'absència d'actors immigrants és clamorosa i, quan apareixen, és més sovint amb caracteritzacions negatives que positives. No es tracta d'una associació directa feta

pels autors del vídeo, si no que es construeix a través de les declaracions de les fonts. En resumim i exemplifiquem les estratègies més presents:

- **A través dels valors a què s'associen.** En la discussió sobre la prohibició, hi ha fonts que exposen els valors de la igualtat i els drets de les dones com a propis de la societat d'acollida i com a aliens a les persones musulmanes que defensen el dret a l'ús del burca. Per exemple:

- **Ros:** *“L'Informe jurídic avala que podem aplicar **els nostres principis d'igualtat, igualtat home i dona**, en l'ús dels equipaments públics municipals dedicats al civisme a la cultura, a la convivència. Per tant, la moció avala clarament aquesta forma de ser **coherent amb els valors que nosaltres creiem**”*
TVE 27/05 migdia

En la cita, hi ha una construcció positiva del 'nosaltres' –carregada de valors lloables– que en suggereix una de negativa d'aquells que per defensar l'ús del burca, suposadament no respectarien els mateixos valors.

L'associació es pot donar, també, a través també d'un contravalor. Per exemple:

- **Puigcercós:** *“El que representa el burca, tapar la cara d'una persona impedir-li comunicar-se, **sotmetre a la dona a aquest esclavatge...** a mi em fa l'efecte que no hauria d'haver-hi cap debat”*
8tv 28/05 vespre

La cita pressuposa que el burca sempre és imposat i, fins i tot, arriba a l'extrem de vincular-lo amb l'esclavatge. Totes dues asseveracions altament contestades i discutibles, en contra del que la mateixa cita conclou: “no hauria d'haver-hi cap debat”.

Paradoxalment, dos representants de la comunitat musulmana, són els que –com ja s'ha apuntat abans– apareixen com a **intolerants**.

Recordem la cita sencera:

*“Cap dels dos representants del col·lectiu musulmà a Lleida ha volgut assistir avui a la trobada trimestral de l'assemblea de les religions. **La prohibició de l'ús de la burca en instal·lacions municipals podria trobar-se darrera la negativa dels dos imams.** L'un ha excusat l'absència per malaltia, l'altre ha notificat per telèfon a la Paeria que no volia assistir-hi”*

TV3 31/05 migdia

Els arguments basats en el contrast de valors, segons els que s'identifiquen com a 'occidentals' –bàsicament el de la llibertat i la igualtat– per davant dels que s'associen a l'Islam –bàsicament de dominació– són els més utilitzats en la defensa de la moció del consistori lleidatà.

2.2.5.3 Poca presència i absències

Com s'ha recalcat, hi ha escasses dones musulmanes en els vídeos que expressin la seva visió sobre la mesura restrictiva i, entre les que apareixen parlant, cap porta burca. L'audiència no disposa llavors del posicionament de la part directament afectada, una absència capital. Elles són objecte de debat, però no subjectes en la discussió.

Ara bé, en l'únic cas en què es recull l'opinió de dones musulmanes, la cita triada per la periodista nega la visió més present i generalitzada, la que vincula els usos dels vels amb la submissió:

- Dona amb hijab¹⁵: *“Ni el meu marit ni ningú em pressiona. El porto perquè és la meva religió i un orgull”*

TVE 28/05 vespre

La periodista remarca, al llarg de la peça, en el seu *off*, que la majoria de dones que porten el vel integral a Catalunya ho fan per voluntat pròpia. Tanmateix la periodista no nega que sigui diferent en altres contextos i ho il·lustra amb una altra declaració:

---

¹⁵ Ni la dona amb hijab ni la dona sense vel estan identificades en el vídeo.

- **Dona sense hijab:** “Al meu país a la gent no li agrada que vagi així, però aquí la gent no diu res”

TVE 28/05 vespre

2.2.5.4. Imatges que reforcen el missatge

Les imatges de recurs més recurrents són les procedents del ple, un fet que encaixa amb el contingut de les peces informatives, com hem vist, més focalitzades a la confrontació política que a l'impacte social de la limitació. Són, doncs, imatges de context polític, en què també es visualitza l'àmplia cobertura mediàtica que ha tingut el ple, ja que es mostren les càmeres i periodistes atapeïdes a la sala.

Un altre recurs reiterat és el de mostrar imatges de dones amb burca i nicab en espais públic. En aquests casos majoritàriament no s'identifica per títol d'on són i es contraposen imatges que, en no especificar-ho es pot pressuposar que són de Lleida, amb altres que procedeixen dels pocs països en què el vel integral té més presència (28/05 migdia TV3 – 28/05 vespre TVE). Per evitar confusions esdevé fonamental identificar adequadament les imatges, un fet que no sempre compleixen els mitjans analitzats, tal com es recull al dotzè punt de les Recomanacions del CAC sobre el tractament informatiu de la immigració¹⁶.

Destaquen negativament les imatges escollides per les peces de TVE del 27/05 migdia i 28/05 vespre. La cadena opta per il·lustrar la notícia amb imatges de vídeo aficionat de molt mala qualitat, preses des d'un cotxe en moviment en què es veuen dones passejant amb xador¹⁷. Aquestes imatges per il·lustrar el vel integral s'utilitzen tant al sumari com a les dues peces.

---

¹⁶ Recomanació12: “En qualsevol cas, les imatges d'arxiu que s'emetin han d'anar sempre degudament referenciades i han d'ajustar-se a criteris de pertinència”

¹⁷ Vel amb què es cobreixen el cap i, sovint, la cara les dones musulmanes i les hindús.

La pèssima qualitat de les imatges trasllada una percepció d'inaccessibilitat i reclusió amb què s'associa el vel integral. Es fomenta la representació de dones aïllades i mancades de llibertat, per això en lloc d'entrevistar-les se les mostra des de la llunyania i sense que en tinguin constància. D'altra banda, l'ús d'imatges de vídeo aficionat fomenten l'espectacularització i, per tant, només s'haurien d'utilitzar en casos de ser molt justificades per inexistència d'altres imatges que ho puguin il·lustrar o per la seva idoneïtat.

2.2.5.5. Llenguatge imprecís

Respecte l'ús del llenguatge esdevé fonamental tenir cura en l'elecció del vocabulari per evitar confusions i derivacions implícites. Si bé no hi ha una clara negativització a través del llenguatge, sí que hi ha un ús imprecís en determinats casos. Per exemple, al referir-se a un oratori musulmà ubicat en un garatge com a *mesquita*:

*“Precisament en aquesta **mesquita** l'ajuntament té previst impartir classes de formació sobre drets humans i la prohibició del burca”.*
31/05 TV3 vespre

Les imatges que il·lustren el fragment corresponen a un garatge particular reconvertit en oratori musulmà i dos nois traient-se el calçat en entrar. Ens trobem amb un ús poc apropiat del llenguatge en identificar-ho com a *mesquita*, una paraula que dignifica un espai que no és l'adequat per professar el dret de culte. D'altra banda, l'associació dels oratoris musulmans, al parlar de vels integrals, facilita el vincle de la religió islàmica en general, amb un fet, l'ús del burca, que només afecta una nímia minoria dels musulmans lleidatans.

2.2.6. CONSTRUCCIÓ DELS ARGUMENTS

A part dels arguments implícits que ja han aparegut en la caracterització dels actors a través del seus valors i contravalors, n'hi ha d'altres que s'han utilitzat per legitimar la prohibició i d'altres que no han estat visibles. Els recollim i exemplifiquem a continuació.

2.2.6.1. Favorables a la prohibició

Els arguments presents a les cobertures favorables a la prohibició són:

- **La igualtat:** es defensa que la prohibició és part de la lluita per a la igualtat i la no discriminació de la dona, partint de la premissa que els vels integrals la posen en perill:

- **Ros:** *“Els ciutadans tenen drets i deures. Un d’ells és el de la **igualtat**”*
TVE 28/05 vespre

- **La integració:** Es concep el vel integral com un escull que impedeix la integració de les dones que l'utilitzen:

- **Gavín:** *“És impossible la **integració** d’una persona que té el seu rostre totalment cobert. Perquè és impossible el diàleg, la comunicació i la relació amb les persones que l’envolten”*
TV3 28/05 migdia

- **Gavín:** *“En l’àmbit individual, en l’àmbit de la persona el vel integral és una barrera per a la **integració**”*
TVE 28/05 vespre

Hi ha altres arguments legitimadors, però que apareixen en les cobertures més anecdòticament:

- **Llibertat:** Vincula la necessitat de prohibir-lo amb la llibertat de les dones. En aquests casos, no es posa en qüestió que el camí que es segueixi per a la defensa de la llibertat de les dones –que se suposen sotmeses– sigui precisament el de la prohibició, que comporta la restricció d’una pràctica:

- **Puigcercós:** *“El que representa el burca, tapar la cara d’una persona impedir-li comunicar-se, sotmetre a la dona a aquest esclavatge... a mi em fa l’efecte que no hauria d’haver-hi cap debat”*
8tv 28/05 vespre

- **Camps:** *“Què passa? Que estem en contra de la burca, vostè ha dit, en contra del nicab, del vel integral, però no fem res? Adoptem una actitud passiva. Què esperem? **Que se’l treguin voluntàriament?** Perdoni nosaltres no estem per aquestes labor. Nosaltres no estem per aquest fals progressisme d’esquerres”*
TV3 28/05 migdia

S'afirma, amb cinisme i una contundència considerable, que no cal debatre ni es pot esperar que les dones que l'utilitzin se'l treguin lliurement si ho troben convenient. No es té en compte, doncs, que si es pren una mesura en defensa de la llibertat de les dones, precisament, seria raonable esperar que se'l treguin voluntàriament enlloc de fer-ho en base a una imposició.

- **Comparació amb altres països.** S'escull un exemple que reforça la tesi que hi ha altres països en què es legisla sobre l'ús del burca per defensar que també s'hauria d'aplicar a Catalunya:

- **Gavín:** *“La dona musulmana està lluitant avui als seus països perquè s’elimini la burca. A la universitat de Turquia està prohibida la burca. Per tant aquí hem de ser valents i hem de tenir clar. Si també les dones d’allà tenen clar que això és un element a superar, doncs que també l’hem de superar aquí”*

TVE 27/05 migdia

Es tracta d'un argument no pertinent, fora de lloc, que seria contrargumentable amb exemples d'altres països que no han optat per la prohibició i moviments d'islamisme feminista que defensen altres postures. D'altra banda, al parlar de “la dona musulmana” genera una etiqueta homogeneïtzadora que dissol totes les diversitats en tots els sentits, que hi ha entre les dones que comparteixen una religió, en aquest cas, l'Islam.

- **Perill del radicalisme islàmic.** Un argument alarmant que no es qüestiona ni es contextualitza és el d'un jove a qui es presenta com a membre d'una associació islàmica –sense especificar quina– que alerta del radicalisme islàmic que suposadament està guanyant terreny a Catalunya:

*“Es más importante para nosotros es ir en contra de la **nueva corriente radical salafista wahabista** que está existiendo y existe en Catalunya”*

TVE 28/05 vespre

Quan s'esgrimeixen afirmacions tan greus i comprometedores seria pertinent complementar-les amb informació contextual o obviar-les, ja que generen tensions i traslladen sensació d'inseguretat sense proves ni fonaments.

2.2.6.2. Oposició amb arguments superficials

Els arguments presents en contra de la prohibició, van principalment en dues línies:

- **Electoralisme.** Es defensa que es tracta d'una mesura que té com a finalitat treure rèdits electorals i s'argumenta, també, que s'aprofita del que valora com una xenofòbia social latent:

- **Camats:** *“Lamento que sigui una moció, repeteixo, **electoralista, oportunista** que aprofita una certa **xenofòbia sempre latent** a la nostra societat. Xenofòbia que s'accentua en temps de crisi i que té per efecte donar la culpa de tots els nostres mals als nouvinguts”*

Titolet: Ramon Camats. ICV
TV3 28/05 migdia

Aquesta declaració és l'única de rebuig contundent a la moció i, precisament, és l'única que es matisa:

“Unes declaracions dures que el regidor d'Iniciativa ha rebaixat després de l'amonestació de l'alcalde”

TV3 28/05 migdia

- **Innecessarietat.** Un altre argument de rebuig present, és que la mesura no és pertinent ja que l'ús del vel integral a Catalunya és pràcticament inexistent:

- **Herrera:** *“Quan tu forces aquest debat, el forces per cercar, doncs, altres sentiments, i no pas per prohibir un burca que no trobem al carrer”*

8tv 28/05 vespre

Són dos arguments que esdevenen superficials ja que no qüestionen el fons i les conseqüències de la proposta així com les causes que l'han motivat, si no que només en discuteixen les formes.

- **Flexibilitat.** Finalment trobem un argument de matís a la mesura, no l'aprova però tampoc la rebutja, sinó que apel·la a la flexibilitat en la interpretació de la moció i que el fet d'haver-se de treure el vel integral fos subjecte a conjuntures específiques en les quals fos imprescindible identificar la persona, és a dir, per motius de seguretat:

- **Noi associació islàmica:** *“La prohibición también, en casos puntuales, no generalizar. Por ejemplo, en caso de la identificación. Si, por ejemplo, quiero identificar una persona tiene que sacar su burca”*

TVE 28/05 vespre

2.2.6.3. Arguments absents

En la relació d'arguments d'oposició a la mesura, el més rellevant no és tant allò que es diu com allò que no es diu. Hi ha arguments clau de rebuig a la iniciativa que no són presents en cap de les cobertures. Un silenci que cal fer visible.

- **Dret a decidir.** Cap periodista ni cap de les fonts que escollides qüestiona que la mesura no neixi d'una voluntat explícita de les dones. Només hi ha una referència sobre el fet que portar el vel és una decisió pròpia, però no s'extrapola la decisió personal a una necessitat global:

- **Dona amb hijab:** *“Ni el meu marit ni ningú em pressiona el porto perquè és la meva religió i un orgull”*

TVE 28/05 vespre

Caldria passar a una demanda global per tal de tenir en compte la llibertat de les dones, no només pel que fa a les que són sotmeses a utilitzar el vel integral, sinó també pel que fa a les que l'utilitzen per voluntat pròpia i puguin arribar a defensar el seu dret a utilitzar-lo.

- **No afecta als 'dominadors'.** Al tractar-se d'una mesura que legisla sobre les dones, és una iniciativa que impacta sobre les dones que decideixen –en el cas de les que utilitzen el vel integral voluntàriament– o contra les víctimes –en el cas de les que són forçades a posar-se el vel integral–. És a dir, es tracta d'una mesura paternalista i patriarcal, que no impacta en aquells que es considera que són l'arrel

del 'problema', aquells que dominen i forcen a les dones a portar el vel integral en contra de la seva voluntat.

2.2.7. ELEMENTS DE CONTEXT RELLEVANTS

2.2.7.1. Manca de context generalitzada

En totes les cobertures hi ha molt poca informació que permeti interpretar i contextualitzar la prohibició. Seria pertinent conèixer quina és la presència real dels vels integrals a Lleida i Catalunya així com la presència als països islàmics o de majoria musulmana per tal de poder ubicar i interpretar la mesura de l'ajuntament de Lleida. Una informació que, si bé no serviria per justificar la prohibició, permetria conèixer la dimensió de la problemàtica i mostrar que no es tracta d'una pràctica minoritària als països islàmics.

En aquest sentit, només tenim la positiva excepció de la notícia TV3 corresponent al 28/05, que obre la peça:

*“En una sessió plenària amb molta expectació, Lleida ha prohibit avui la burca i el nicab. **La burca s'utilitza molt a l'Afganistan i el nord-oest del Paquistan.** Pel que fa al nicab tapa completament la cara de la dona i només deixa destapats els ulls. Segons la Generalitat a Catalunya només hi ha sis dones que es cobreixen completament la cara. Per això el delegat de la Generalitat a Lleida considera que la prohibició és una mesura electoralista”*
TV3 28/05 migdia

És especialment destacable pel que fa a la ubicació, precisament a l'entrada de la informació, i també pel contingut, ja que aporta context tant pel que fa a l'ús a Catalunya com l'ús que se'n fa al món musulmà. Però és l'excepció.

2.2.8. RECOPILATORI

Recollim breument les principals conclusions, que en l'apartat de resultats comparatius posarem en relació amb els altres casos.

En tots els casos trobem un predomini molt destacat de les **fonts polítiques**. D'entre les quals, només en trobem dues d'oposició a la prohibició, ambdues de representants d'ICV: la de Ramon Camats, recollida a TV3, i la de Joan Herrera, recollida a 8tv. Només hi ha l'excepció de la peça de TVE del 28/05 vespre en què destaca la diversitat de les fonts. En aquest cas, però, destaca una presentació discriminatòria pel que fa a les fonts d'origen divers, que es visualitza amb el fet que quan intervenen no se'ls presenta amb el títol, ni se n'especifica el nom ni la professió. A banda de l'excepció mencionada de TVE, simplement no hi ha dones, ni amb burca ni sense. Una invisibilitat que fomenta la visió de dones poc capacitades i dominades que és el rerefons que traspua dels discursos recollits.

Pel que fa als **actors**, hi ha una construcció negativa de l'alteritat que es fa a través de diferents mecanismes. En primer lloc, per la manifesta absència d'actors immigrants, i perquè quan apareixen, és més sovint amb caracteritzacions negatives que positives. En segon lloc, perquè els arguments basats en el contrast de valors, segons els que s'identifiquen com a 'occidentals' –bàsicament el de la llibertat i la igualtat– per davant dels que s'associen a l'Islam –bàsicament de dominació–, són els més utilitzats en la defensa de la moció del consistori lleidatà.

En general, les **imatges** de recurs més recurrents són les procedents del Ple, un fet que encaixa amb el contingut de les peces informatives. No obstant hi ha casos en què les imatges seleccionades reforcen la construcció negativa de l'alteritat. Destaca negativament el cas de TVE del 27/05 migdia i 28/05 vespre. La cadena opta per il·lustrar la notícia amb imatges de vídeo aficionat de pèssima qualitat, preses des d'un cotxe en moviment en què es veuen dones passejant amb xador. La mala qualitat de les imatges generen una percepció d'inaccessibilitat i fomenten l'espectacularització. Un altre recurs reiterat és el de mostrar imatges de dones amb burca i nicab en espais públics, sense identificar, en molts casos, d'on procedeixen.

Els **arguments** favorables a la prohibició més presents són el de la igualtat i la integració. Més anecdòticament s'apel·la a la defensa de la llibertat, al perill del radicalisme islàmic i es fan comparacions amb altres països. Pel que fa als arguments presents en contra de la prohibició, van principalment en dues línies: la crítica per l'electoralisme i innecessarietat que s'identifica amb la mesura. No

obstant, el més destacable és l'absència d'arguments fonamentals de crítica a la mesura, concretament, el dret a decidir de les dones i que, en cas de ser víctimes sotmeses la mesura limita la seva llibertat i no la dels suposats dominadors.

A nivell de **context**, no s'ofereix gaire informació que ens permeti valorar i entendre l'apropiació o no de la mesura i l'impacte que tindrà és molt poc present en les cobertures. Només trobem l'excepció de la notícia del 28/05 de TV3.

Concloem, doncs, que els mitjans comparteixen que el vel integral és rebutjable i legitimen implícitament la mesura en qualificar-la de pionera de manera unànime. Es mostra el rebuig políticament però també socialment, perquè es considera que impedeix la integració. En els arguments d'oposició a la prohibició no es posa l'accent en el contingut i conseqüències de la mesura sinó a les formes de la mesura, titllant-la d'electoralista i contraproductiu.

2.3 RESULTATS CAS DE BADALONA

2.3.1. RECONSTRUCCIÓ DELS FETS

En el cas de Badalona, el conflicte va sorgir a partir de la visita de l'eurodiputada francesa Marie-Thérèse Sanchez-Schmid amb la candidata del Partit Popular per la Generalitat de Catalunya, Alicia Sánchez-Camacho, a la ciutat. La visita, que va tenir lloc el 17 de setembre de 2010, en la precampanya de les eleccions parlamentàries del novembre i es situava en el context del conflicte europeu que va provocar la decisió del president francès, Nicolas Sarkozy, d'expulsar els gitanos romanesos. L'eurodiputada, que forma part de l'UMP¹⁸ de de Sarkozy, va visitar acompanyada de diversos dirigents populars els barris de Sant Roc i la Salut de Badalona, on hi ha un alt índex de població estrangera. Diverses entitats i altres partits polítics i, en especial, l'alcalde, Jordi Serra Isern (PSC), van acusar el PP d'usar electoralistament la immigració.

D'altra banda, Badalona ja havia sigut escenari de tensions sobretot arran de sortides de to de l'alcalde del PP, Xavier García Albiol, quan va afirmar públicament que "la majoria del romanesos que van a la ciutat ho fan per delinquir" i a més ho va deixar per escrit en un fulletó amb els lemes "No queremos rumanos", "Suciedad" i "¿Tu barrio es seguro?". Les afirmacions d'Albiol i l'àmplia cobertura mediàtica que han tingut en general, han traslladat una imatge problemàtica de la

---

¹⁸ Union pour un Mouvement Populaire. El partit forma part del Partit Popular Europeu.

ciutat de Badalona, on, suposadament els conflictes de convivència i la delinqüència sembla més acusada que en altres municipis.

2.3.2. MOSTRA ANALITZADA

Taula 28. Mostra analitzada. Cas de Badalona

Mitjà	Vídeos
TV3	3 vídeos
TVE	2 vídeos
8tv	1 vídeo
BTV	2 vídeos
Badalona Televisió	1 vídeo

La cobertura de la visita de Marie Thérèse Sánchez-Schmid per part dels mitjans de comunicació analitzats es concentra en 9 peces. TV3 tracta la visita en dos vídeos extensos i un de breu mentre que TVE i BTV li dediquen dues notícies i 8tv i Badalona Televisió n'hi dediquen una.

2.3.3. ELEMENTS DE LES MATRIUS IDEOLÒGIQUES

Les macroproposicions que transmeten els informatius analitzats arran de la visita de l'eurodiputada francesa que conformen una part del que anomenem la matriu ideològica de cada mitjà, es sintetitzen i valoren a continuació:

2.3.3.1. conflicte veïnal, convivència i campanya electoral

- TV3

Posa l'accent en el fet que el Partit Popular utilitzi la immigració com a arma electoral al portar el debat de l'expulsió de gitanos romanesos a França amb la passejada de Camacho i Schmid a un barri amb força població gitana i recorda que el candidat del PP a Badalona ja havia encès la polèmica sobre la població gitana romanesa amb un fulletó que la vinculava amb la delinqüència. Al valorar-la com a oportunista i partidista, TV3 mostra el rebuig a la passejada i, per extensió, a la política francesa d'expulsar els gitanos romanesos dels campaments.

A la segona peça, reforça el posicionament que ja s'insinuava en la primera: "Doncs, de cara a aquestes eleccions [al Parlament de Catalunya, el 28 de novembre de 2010] el PP **també juga la carta de la immigració** com es va veure ahir amb la passejada d'Alícia Sánchez-Camacho al barri de Sant Roc de Badalona, on hi ha una forta presència de gitanos romanesos"

En exposar els objectius de la visita mostra un cert distanciament al no fer seus els arguments que es presenten: "Anaven a parlar amb els veïns pels problemes de convivència [que] **diuen que** generen alguns col·lectius com els gitanos romanesos" o "el Partit Popular s'ha defensat dels atacs que ha rebut les últimes hores, tot assegurant que continuarà explicant els problemes de convivència que la immigració provoca en alguns barris, **segons ells**"

Es recullen les opinions dels dirigents populars, però també les reaccions d'altres partits que mostren un rebuig contundent a la visita. S'aporten els punts de vista de la comunitat gitana, també crítics amb la passejada, encara que només de la mà d'un representant d'una federació gitana.

La primera macroproposició deduïble de la cobertura és que:

- La visita del PP a Badalona és electoralista i suposa un ús partidista i reprobable de la immigració.

En el cas de Badalona la macroproposició socialment latent, a bastament manifesta , és:

>la població gitana romanesa provoca problemes de convivència<

construïda en base a una repetició d'elements discursius negativitzadors al voltant de la comunitat gitana d'origen romanès de Badalona i també de l'absència d'elements positivitzadors. Una macroproposició que està absent del discurs de TV3, però tampoc és qüestionada explícitament.

Per tant se n'extreu que:

- Els populars sobredimensionen els problemes de convivència amb els gitanos romanesos per obtenir rèdits electorals.

- TVE

A la primera peça situa el debat al Consell Europeu i posa de relleu que la visita té lloc pocs mesos després del controvertit cartell dels populars on apareixia una fotografia amb el lema “no volem romanesos”. En parlar dels barris de Sant Roc i la Salut, els descriu com a zones “molt poblades” per gitanos romanesos, una definició relativa i, per tant, discutible i, així expressada, d'un cert to alarmista.

A la segona peça, més extensa, es mostra un punt de vista crític amb la visita i el fet que s'utilitzi com a arma electoral. Remarquen també que els visitants no s'han trobat amb problemes de convivència, i, per tant es posa en dubte que existeixin: “El PP converteix la polèmica per l'expulsió de gitanos romanesos en un argument de la **precampanya** del PP amb una passejada amb l'eurodiputada Schmid a qui volien mostrar els **problemes de convivència** amb els gitanos romanesos però no els han trobat”. L'expressió “no els han trobat” genera una certa ambigüitat i ofereix diverses lectures segons el posicionament del receptor. Bàsicament perquè posa en dubte que hi hagi problemes de convivència, però ho fa sense aportar certeses sobre si realment no existeixen o si no eren visibles en el moment de la visita. I, encara més, en cap moment aclareix en quina mesura n'hi ha i com són.

Es presenta una equanimitat en els arguments polítics a favor i en contra de la visita. No sentim però, cap font associativa.

Les macroproposicions centrals són:

- El PP converteix la polèmica per l'expulsió de gitanos romanesos en un argument de la precampanya del PP.
- És dubtós que hi hagi conflictes amb els gitanos romanesos tal com els descriuen els populars.

De manera que la macroproposició socialment latent també és absent:

>la població gitana romanesa provoca problemes de convivència<

Per tant, també s'infereix que:

- Els populars sobredimensionen els problemes de convivència per obtenir rèdits electorals.

- 8tv

Destaca que el PP porta el debat dels gitanos romanesos a Badalona passejant amb una eurodiputada francesa. Situa l'objectiu de la visita en la demanda dels populars de més duresa en les polítiques d'immigració.

8tv assumeix que hi ha problemes de convivència, com queda palès en el següent fragment: "Alicia Sánchez-Camacho ha visitat avui alguns barris de Badalona amb l'objectiu de tractar amb els veïns els problemes de convivència amb la comunitat gitana."

Atorgar els problemes de convivència a 'la comunitat gitana' enlloc de fer-ho a persones precises, reforça els estereotips preexistents sobre el conjunt de la comunitat. Això no treu que, persones que no comparteixen l'estereotip en facin una

interpretació diferent perquè el reforçament només es dóna allà on preexisteix o on encara no hi ha hagut un rebuig de l'estereotip.

No obstant, recull la crítica de l'ajuntament de Badalona que ha emès un comunicat en què lamenta que es busquin a Badalona assentaments il·legals de gitanos romanesos com els que hi ha a França, ja que no n'hi ha.

Contextualitza la visita en el fet que Xavier García Albiol fa uns mesos va repartir uns fullets que associaven immigració amb delinqüència, una apreciació que, en l'esfera política i social s'entén que afavoreix la xenofòbia.

Les macroproposicions centrals són que:

- El PP porta el debat dels gitanos romanesos a Badalona i demana més restriccions en les polítiques d'immigració.
- Hi ha problemes de convivència relacionats amb la comunitat gitana.

- BTV

Presenta la mateixa peça el migdia i vespre. Situa la visita en un ambient preelectoral i en el fet que el PP ha traslladat el debat sobre la immigració de França a Catalunya amb la visita d'una eurodiputada del partit del president francès, Nicolas Sarkozy, enmig de la polèmica provocada per les expulsions de gitanos romanesos a França.

Pel que fa a la motivació de la visita destaca, en el cos de la informació, en el sumari i en el tancament, la demanda dels populars d'una "immigració ordenada i un control de fronteres".

S'accepta que hi ha problemes de convivència, però no se'n responsabilitza de manera directa a cap col·lectiu: "La visita a la Salut no ha estat casual. Aquí, s'han trobat amb veïns molestos per problemes de convivència, sobreocupació de pisos i

brutícia”. Tot i no vincular-los explícitament a cap comunitat, un dels testimonis recollits, i diu que: “Esto no es racismo. Esto es que no se comportan como las personas. Porque yo soy gitana y me porto como las personas”. Una afirmació que el periodista no contrasta o comprova amb altres testimonis.

Les macroproposicions centrals són que:

- Els populars demanen una “immigració ordenada i un control de fronteres”.
- Hi ha problemes de convivència, però no se’n responsabilitza a cap col·lectiu concret.

De manera que la macroproposició socialment latent també és absent:

>la població gitana romanesa provoca problemes de convivència<

- Badalona TV

La televisió local dóna veu als polítics badalonins i es focalitza en l’impacte local de la visita.

Pren distància pel que fa als problemes de convivència amb què s’associen els barris de la Salut i Sant Roc: “Sánchez-Schmid ha reclamat aquest matí a Badalona, una política comunitària amb temes d’immigració que busqui solucions als problemes de convivència que, **segons ha dit**, es produeixen en ciutats com Badalona”.

El vídeo explica que l’alcalde de la ciutat admet els problemes de convivència, i a més, en fa responsables a gitanos romanesos, això sí, puntualitza que són “alguns” i no tots: “Sense negar que alguns gitanos romanesos protagonitzin problemes de convivència, el govern municipal lamenta que el PP equipari la situació de França amb la de Badalona”. L’alcalde qüestiona les declaracions d’Albiol no perquè siguin injustes o discriminatòries, sinó perquè suposadament danyarien la bona imatge de la ciutat.

La peça de Televisió de Badalona és, sens dubte, la que ofereix més informació de context local. Es destaca especialment la feina del consistori badaloní per evitar els pisos sobreocupats i les molèsties que poden generar.

Les macroproposicions centrals són que:

- És dubtós que els problemes de convivència de Badalona siguin els que expressa Schmid.
- La visita malmet el nom de la ciutat de Badalona.

2.3.3.2. Rebuig a la visita de Marie Thérèse Sánchez-Schmid

Totes les cobertures conflueixen en presentar la visita com a electoralista i oportunista i ho critiquen amb més o menys contundència.

Hi ha diferències pel que fa al posicionament que prenen respecte els problemes de convivència. TV3 i TVE prenen distància i destaquen que els populars no han trobat les mostres de conflictes convivencials que buscaven. Una afirmació que comporta una desautorització de les implicacions xenòfobes de la visita. BTV sí que accepta l'existència de problemes de convivència, però no en responsabilitza als gitanos romanesos. En canvi 8tv sí que els relaciona amb els gitanos romanesos.

Finalment, Badalona Televisió assumeix els conflictes de convivència existents als barris de Sant Roc i la Salut i dóna importància als factors socials dels barris sense negar que alguns gitanos romanesos en siguin protagonistes. El fet de puntualitzar que es tracta d'unes persones específiques i no vincular-los a la població gitana d'origen romanès en la seva globalitat, desetnifica el conflicte. No se'n fa de l'ètnia la causa o explicació del conflicte, sinó que s'aporten altres elements per comprendre'l.

Els dos marcs de context fonamentals que tots els mitjans evoquen per situar la visita són: les expulsions de gitanos romanesos a França i la proximitat de les

eleccions al Parlament de Catalunya. S'esmenta l'oportunisme polític i l'electoralisme de la visita i, així, es mostra un consens en rebutjar l'ús de la immigració amb finalitats polítiques. Un rebuig que també es mostra en destacar reiteradament que el regidor popular de Badalona Xavier García Albiol ja havia atribuït, en exclusiva, a la immigració la responsabilitat de la delinqüència. Una relació que, per poc precisada que sigui, tendeix com a mínim a vorejar el risc d'identificar immigració amb delinqüència. I, així, projectar la sospita a la població immigrada en general.

2.3.4. FONTS

2.3.4.1. Predomini de polítics

En totes les peces analitzades hi ha una preeminència ostensible de les fonts polítiques per construir les notícies. L'enfocament dominant és, doncs, el de la confrontació política generada per la visita més que l'impacte social que pot generar o el seu rerefons. Predominen les declaracions d'Alicia Sánchez Camacho i Schmid durant la visita i les reaccions dels altres partits: PSC, ERC, CiU i ICV-EUiA.

Malgrat que es tracti d'un fet local, pràcticament totes les fonts polítiques seleccionades formen part de l'àmbit nacional, un fet que s'adiu amb la proximitat de la visita amb les eleccions al Parlament de Catalunya del 28 novembre de 2010. De les cadenes no locals només TVE (17/09 migdia) dóna veu a l'alcalde del municipi, Jordi Serra. Hi ha un predomini de fonts locals en el cas de Televisió de Badalona, un fet coherent amb la naturalesa del mitjà.

Cap mitjà recull declaracions de Xavier García Albiol. Al contextualitzar la visita en el marc de les eleccions parlamentàries, resulta raonable que es doni més pes als polítics d'àmbit nacional, no obstant és notable, que només aparegui el seu nom per citar les sortides de to anteriors que ha protagonitzat, però que no el sentim parlar. L'absència de declaracions d'Albiol té dos aspectes contraposats. El positiu és que

no es difonen les idees xenòfobes que defensa i així s'evita traslladar el seu posicionament a l'opinió pública i també sobrerrepresentar-lo en detriment de la resta de rivals polítics. El negatiu és que el periodista desqualifica les seves posicions sense mostrar-ne proves fefaents en contra i, en no presentar-les, no les pot deconstruir ni contrargumentar.

2.3.4.2. Presència d'associacions gitanes

Les fonts associatives tenen una minsa presència en les cobertures seleccionades. Concretament, només les sentim en dos casos:

TV3 (17/09 migdia) opta per incloure una declaració de Juan de Dios Ramírez Heredia, president de la Unió Romaní que afirma:

- Heredia: “Y no es bueno ni para la democracia ni para la defensa de los derechos humanos, en los que seguro, la señora Sánchez-Camacho cree porque este es un paseo inoportuno y por supuesto transmite un comportamiento absolutamente injusto”

TV3 17/09 migdia

Mentre que 8tv aporta la reflexió de Cristóbal Laso, vicepresident de la Federació de Gitanos de Catalunya:

- Laso: “Mucho cuidado que por conseguir un puñado de votos pongamos en serio riesgo lo que es la normalidad y la vida social en nuestro pueblo y ciudades”

8tv 17/09 migdia

Són els dos únics casos de totes les cobertures en què es dóna veu a persones que representen el col·lectiu gitano.

2.3.4.3. Veïns que emfasitzen la conflictivitat

Tots els mitjans donen veu, com a mínim en una peça, a veïns i veïnes que, més o menys exaltades, es dirigeixen a Camacho i Schmid i potencien la percepció que es

tracta d'uns barris molt conflictius i responsabilitzen directament de la inseguretats als gitanos romanesos.

Fan afirmacions unidimensionals en el sentit que només mostren aspectes pejoratius dels barris i el veïnat:

- **Veïna:** *“¿Convivencia? ¿Usted sabe lo que nosotros hemos tenido aquí? Nosotros hemos tenido aquí prostitución, drogas; son en el primero segunda”*
TV3 17/09 migdia

- **Veïna:** *“Es que con los rumanos no podemos ni salir a la calle”*

- **Camacho:** *“¿Porqué no pueden salir a la calle?”*

- **Veïna:** *“¡pues porque se ponen aquí y roban todo lo que pillan!”*

TVE 17/09 migdia

-**Veïna:** *“Esto no es racismo. Esto es que no se comportan como las personas. Porque yo soy gitana y me porto como las personas”*

BTV 17/09 migdia

Els testimonis traslladen una sensació d'inseguretats que atribueixen exclusivament a persones identificades com a gitanos romanesos. Amb les cites escollides i sense contraposar-les a cap percepció positiva es fomenta una concepció de barris amb greus problemàtiques de convivència amb els gitanos romanesos. Així, doncs, la informació fomenta l'escalada del conflicte.

D'altra banda, crea i reforça el quadrat ideològic d'un 'nosaltres' que atorga només accions negatives als 'altres' –gitanos d'origen romanès– que no tenen l'opció de rebatre, discutir, matisar, etc. les afirmacions que es fan en contra seva.

El veïnat que parla a títol individual, com els casos apuntats, no és que siguin entrevistats ni que els periodistes els demanin l'opinió, sinó que en el vídeo es capta una interlocució que tenen amb Sánchez-Camacho a peu de carrer. Les declaracions en tensió i enmig de la multitud accentuen l'alarma social i el grau de conflictivitat. En definitiva, també afavoreixen l'escalada del conflicte entre veïns.

D'altra banda, els veïns i veïnes que intervenen són presentats pels mitjans de comunicació sense indicar-ne la formació o professió al títol. En alguns casos ni tan sols s'explicita el nom de les persones que intervenen. En certa mesura, la presentació nua, sense nom o amb nom però sense cap més indicació menysté la seva aportació per contrast amb les declaracions de persones que formen part d'alguna associació o partit polític. No obstant, els veïns tendeixen a tenir una credibilitat important pel que fa a l'explicació de les problemàtiques del barri ja que, en definitiva, se'ls pressuposa el coneixement de primera mà de la realitat local.

2.3.4.4. Absència de gitanos romanesos

En cap peça sentim les opinions de gitanos d'origen romanès. Una mancança que, al tractar-se d'una de les principals parts afectades, esdevé un silenci fonamental en el tractament de la visita.

Dels vídeos no es pot deduir si s'han buscat els testimonis de gitanos d'origen romanès. En tot cas, constatem que no hi són i que la seva absència va en detriment d'ells mateixos ja que no tenen un espai on explicar-se ni mostrar l'heterogeneïtat de la població gitana d'origen romanès. Tot i ser actors directament implicats en el conflicte, no sentim la seva versió dels fets i, en no presentar aspectes diversos de la seva vida, s'alimenta la construcció homogeneïtzada de l'alteritat. I, encara més, l'absència dels testimonis transmet al públic que el seu punt de vista no deu ser rellevant i que, per tant, deuen tenir poc a aportar.

2.3.5. CONSTRUCCIÓ DELS ACTORS

2.3.5.1. Nosaltres i ells. Veïns i gitanos

Les mesures d'exclusió es legitimen en reforçar la dicotomia 'nosaltres-ells' en el marc de la proposició ideològica socialment latent que ja hem esmentat abans:

>la població gitana romanesa provoca problemes de convivència a Badalona<

La distinció 'nosaltres-ells' és present de manera a vegades explícita i a vegades implícita en les cobertures dels mitjans analitzats i es construeix en base al quadrat ideològic. És a dir, a partir d'atribuir, sobretot, accions negatives a la 'comunitat gitana' –'els altres'– concretament les de generar problemes de convivència i actuar incívicament, i presentar-ne gairebé només de positives o silenciar les negatives de la resta de veïns –'els nosaltres'–.

El quadrat ideològic es construeix, en la cobertura que ens ocupa, amb tres mecanismes diferents i complementaris.

En primer lloc, sense ser atribuïda a cap testimoni, en el vídeo apareix la idea que els gitanos romanesos són la causa dels problemes de convivència. Ara bé, això ocorre de dues formes diferents:

Amb un cert distanciament del periodista:

*“Anaven a parlar amb els veïns pels **problemes de convivència** [que] diuen **que generen alguns col·lectius com els gitanos romanesos**”*
TV3 17/09 migdia

O sense distanciament:

*“Alicia Sánchez-Camacho ha visitat avui alguns barris de Badalona amb l'objectiu de tractar amb els veïns els **problemes de convivència amb la comunitat gitana**”*
8tv 17/09 migdia

En tot cas, tant si hi ha distanciament com si no hi és, fa senzillament present la relació causa-efecte i l'únic col·lectiu específic que apareix vinculat amb els problemes de convivència són els gitanos romanesos. Una relació que no afavoreix l'afebliment dels estereotips dominants al voltant de l'ètnia i la nacionalitat.

En segon lloc, el reforcen en recollir declaracions de polítics que caracteritzen negativament “els altres”, com:

- **Schmid:** “Los problemas son comparables. Son problemas de **convivencia**. Y tenemos que trabajar todos juntos con Europa y encontrar soluciones porque... **esta gente** cuando vienen... en España, en Francia o en otros países **aceptan de respetar las reglas**”

Btv 17/09 migdia

Utilitza una categoria constructora d'un col·lectiu i pejorativa –“esta gente”– i així reforça la construcció de l'alteritat homogeneïtzada a la qual s'atribueix accions negatives.

En tercer lloc, el veïnat que intervé també reforça la imatge conflictiva del barri i en responsabilitza als gitanos romanesos. Les seves declaracions subratllen la creença que són els gitanos romanesos els que generen problemes de convivència al barri se'ls vincula amb drogues, prostitució, brutícia i delinqüència. El contingut –les afirmacions en si– així com la forma –el clima de tensió en què es produeixen– afavoreixen tant l'escalada del conflicte com la dicotomia veïns-gitanos

Diversos fragments il·lustren la creença estigmatitzadora, que esdevé una idea força de la cobertura de la visita. En veiem un exemple:

- **Alicia Sánchez-Camacho:** “¿Ha tenido algún problema de **convivencia** con **ellos**, no?”

- **Veïna:** “¿Convivencia? ¿Usted sabe lo que nosotros hemos tenido aquí? Nosotros hemos tenido **aquí prostitución, drogas son en el primero segunda**”

- **Veí:** “enfrente de mi casa”

- **Veïna:** “y la policía lo sabía, la guardia urbana lo sabía”

TV3 17/09 migdia

Són declaracions problemàtiques no tant per si són puntualment certes o no, sinó perquè, primerament, no es compensen amb relats sobre les realitats positives que indubtablement també viu la població gitano-romanesa. I, segonament, perquè subjau una absència general d'aspectes negatius de veïns no gitanos-romanesos que, per exemple, delinqueixen o tenen conductes poc cíviques i una

sobrerrepresentació de les negatives i, fins i tot, realitzar asseveracions que engloben a tot el col·lectiu gitano-romanès.

D'altra banda, l'afirmació de la darrera veïna que intervé [*“y la policía lo sabía, la guardia urbana lo sabía”*] fa pensar que hi ha hagut indolència amb els suposats delictes per part de les forces d'ordre públic. Al donar cobertura a acusacions tan greus caldria contrastar-les amb dades sobre la tasca de l'ajuntament i les forces policials, o bé per desmentir-les o bé per denunciar-les.

Finalment, hi ha una altra declaració destacable que sota una típica presentació autoexculpatòria –*disclaimer*¹⁹– tampoc trenca el quadrat ideològic:

- Antonia: *“Esto no es racismo. Esto es **que no se comportan como las personas**. Porque yo soy gitana y me porto como las personas”*
BTV 17/09 migdia

L'afirmació distingeix entre els gitanos romanesos i els que no ho són i acaba carregant sobre els primers les conductes incíviques. Així tampoc deconstrueix l'estereotip dels gitanos romanesos, sinó que el reafirma, sobre la base, a més, de la credibilitat que li dona el fet de ser, ella mateixa, gitana.

En síntesi, doncs, és a partir de la suma de les declaracions recollides i la manca de contrarguments ja siguin dits per la veu en *off* dels periodistes o per la veu de les fonts citades que les desmenteixin, com es construeix la dicotomia excloent veïns/gitanos i crea un 'altres' només atribuït negativament i un 'nosaltres' només atribuït positivament. En definitiva, un exemple modèlic de la construcció del quadrat ideològic.

2.3.5.2. Col·lectius inclosos i col·lectius intersecats: Gitanos – immigrants – romanesos, etc.

---

¹⁹ Un *disclaimer* és una exculpació anticipada d'una acció o declaració. En relació al racisme, recurrentment pren la fórmula “no sóc racista, però...”

La construcció de l'alteritat no és nítida. L'altre no és una figura perfectament diferenciada, definida, sinó que està formada per una nebulosa de conceptes-terme, relacionats entre ells, i entre els quals les característiques negatives d'alguns fàcilment es transmeten als altres quan són objecte de l'estratègia discursiva del quadrat ideològic.

En el discurs, tant mediàtic, com social o polític, s'usen conceptes diferents per identificar conjunts diferents de persones, per exemple, en el cas que estudiem, es fan servir els termes gitanos, gitanos romanesos, romanesos, romanesos delinqüents, delinqüents, incívics i immigrants. Descriuen grups humans distints, però no totalment diferents. Per exemple, tots els romanesos són immigrants (però no a l'inrevés); tots els delinqüents romanesos són delinqüents (però no a l'inrevés). És a dir, hi ha relacions d'inclusió, però no d'equivalència. També hi ha relacions d'intersecció, és a dir, hi ha gitanos que són romanesos i romanesos que són gitanos. Però cap dels dos col·lectius inclou a l'altre. Hi ha romanesos que són incívics, i hi ha incívics que no són ni romanesos ni immigrants. És a dir, hi ha conjunts intersecats (relacions d'intersecció), però no coincidents (relacions d'igualtat).

En altres paraules, hi ha una constel·lació de conceptes-terme relacionats entre ells, però de formes ben diferents, tant diferents que dir que estan relacionats, i no dir com és la relació, resulta ambigu, imprecís, mancat de rigor i, com veurem més endavant, perillosament reforçador de prejudicis.

En el centre de la constel·lació es troben les figures més negatives. És el lloc on s'entrecruen el discurs sobre la delinqüència i el discurs sobre la immigració i s'hi construeix la figura de l'immigrant delinqüent. O també s'hi troben el discurs sobre l'incivisme i el discurs, de nou, sobre la immigració i construeixen la figura de l'immigrant incívic.

La presència simultània de tots els termes i les seves relacions creen una nebulosa —ja no una constel·lació— en la qual els trets negatius de les figures més problemàtiques poden arribar a impregnar, per molt que sigui ambiguament o difusament, tots els altres conceptes-terme relacionats.

La transmissió de significats negatius entre els diversos –i de fet, diferents, conceptes-terme que hem vist— depèn del coixí cognitiu de l'audiència sobre el que cau el discurs, inclosa la ideologia, i de les seves vivències. Si el coixí està sociològicament ben fonamentat, el risc és baix. Si conté prejudicis xenòfobs i generalitzadors, es veuran reforçats.

D'altra banda, la part de la població que hagi tingut vivències problemàtiques – robatoris, baralles, etc.– amb persones immigrades, sense un coixí cognitiu sòlid, des de la seva experiència empírica, tendirà a generalitzar sobre conjunts més grans ètnicament identificats, és a dir, tendirà a establir relacions fal·laces entre els conceptes-terme i a través d'elles transmetrà significats negatius.

Desfer l'alteritat així construïda i contaminada requereix discutir els conceptes-terme a partir dels quals es transmet la negativitat, no només negar-los o esquivar-los. I discutir, igualment, les propostes al seu voltant, com per exemple, la d'expulsar els immigrants delinqüents. Un discurs absent en les cobertures analitzades.

2.3.5.3. Imatges que reforcen el quadrat ideològic

El quadrat ideològic gitano-romanès es pot veure reafirmat a través de les imatges que il·lustren la notícia. Tot i que en línies generals les imatges no tenen càrregues negatives, sí que hi ha casos en què tenen un paper rellevant pel que fa al reforçament de la construcció negativa de l'alteritat.

Per exemple, TVE exemplifica la vida als campaments gitanos francesos amb el pla d'una dona menjant al carrer amb un cullerot directament d'una gran olla. Una imatge que encaixa amb la idea d'incivisme i insalubritat que transmet Sarkozy dels campaments, motiu pel qual argumenta que s'han de desmantellar.

Un altre cas il·lustratiu és el de les imatges de recurs que s'utilitzen al llarg de la passejada. Per exemple, TV3 fixa un pla llarg en mobles vells abandonats al carrer

per mostrar l'incivisme del qual es responsabilitza als gitanos romanesos, tot i no poder afirmar que es tracti del resultat d'una acció realitzada precisament per gitanos romanesos, tal com s'apunta al text. De la mateixa manera, BTV fixa l'atenció en les fotografies de carrers plens de deixalles altres mostres d'incivisme, que una veïna mostra a Alicia Sánchez-Camacho, i pel contingut del text se'n culpabilitza a la comunitat gitana d'origen romanès de Badalona.

2.3.6. CONSTRUCCIÓ DELS ARGUMENTS

Un cop identificades les macroproposicions principals desgranem altres proposicions que, encara que no siguin hegemòniques estan presents en el discurs i, són una mostra de la pluralitat discursiva i el ventall de temes que es desprenen de la visita. No ens limitem als arguments favorables o d'oposició a la visita en si –ja que suposaria quedar-nos en la superficialitat del conflicte–, sinó que recollim els raonaments que se'n deriven.

Agrupem els arguments per categories i valorem quin és el grau de qüestionament en cada cas.

2.3.6.1. Arguments polaritzadors

Són els arguments que reforcen la macroproposició socialment latent i co-construeixen el quadrat ideològic.

- **Por i inseguretat.** S'al·lega que els barris on hi ha hagut la visita, els ciutadans tenen por pel clima d'inseguretat que hi regna. La inseguretat es relaciona directament amb els gitanos romanesos. No obstant, les mateixes fonts destaquen que la situació de Badalona no és com la francesa, on hi havia campaments il·legals.

“Sánchez-Schmid també reconeix que la situació de Badalona no és comparable a la de França, però que aquí també hi ha por i inseguretat”
TV3 17/09 migdia

Al posar de relleu que la situació de Badalona no és equiparable a francesa es justifiquen implícitament les expulsions de gitanos romanesos a França.

Altres declaracions reforcen la percepció d'inseguretat i empenyen a actuar amb contundència per a evitar-ho:

- **Veïna:** *“¿Convivencia? ¿Usted sabe lo que nosotros hemos tenido aquí? Nosotros hemos tenido aquí prostitución, drogas; son en el primero segunda”*
TV3 17/09 migdia

- **Veïna:** *“Es que con los rumanos no podemos ni salir a la calles”*

- **Camacho:** *“¿Porqué no pueden salir a la calle?”*

- **Veïna:** *“¡pues porque se ponen aquí y roban todo lo que pillan!”*

TVE 17/09 migdia

En síntesi, es fa present la proposició: 'Els gitanos romanesos són font d'inseguretat i, per tant, hi ha veïns que tenen por'. La proposició és poc discutida explícitament pels mitjans, que opten per un qüestionament implícit, ja sigui en prendre un cert distanciament al referir-s'hi o bé amb contrarguments d'altres fonts que es mostren crítics, però sense oferir dades o amb arguments sòlids.

- **Sobredimensió dels problemes de convivència.** Es destaca que hi ha mala convivència i es vincula, com hem vist amb la població gitana romanesa. Si bé les tensions són una realitat innegable, el fet de només destacar aquest aspecte de la ciutat sobredimensiona el conflicte i silencia la interrelació positiva entre els uns i els altres, que són majoritàries.

- **Schmid:** *“por que hay problemas en Francia, aquí en Cataluña y en otros países también tenemos que hablar con ... los países de donde vienen porque tienen que respetar la... Lo que han dicho la gente es... queremos respeto. Tienen derechos pero tienen deberes. Lo que queremos es respeto y que podemos vivir todos juntos sin problemas. Y yo he venido a informarme y a ver como se pasa aquí ”*

Badalona TV 17/09

- **Veïna:** *“Esto no es racismo. Esto es que no se comportan como las personas. Porque yo soy gitana y me porto como las personas”*

BTV 17/09 migdia

Així doncs, es fa present la proposició: 'els gitanos romanesos són un escull per a la convivència'. Com en el cas anterior, és un argument que es qüestiona més implícitament que explícitament i amb arguments que aposten per la superficialitat de la crítica als contrincants polítics enlloc dels seus raonaments.

2.3.6.2. Retrets i autoelogis entre partits

- **Autoelogi del PP sobre la gestió de la immigració.** Els populars s'atorguen la valentia de parlar sense embuts d'immigració.

- **Camacho:** *“El Partit Popular l'únic que està fent és escoltar als veïns i l'únic que hem fet és dir-los que la immigració és un fet extraordinàriament positiu però dir-los també que hi ha **problemes de manca de convivència i de manca d'integració**, i el que no farem nosaltres és deixar de mirar els problemes, **nosaltres els volem afrontar i els volem intentar resoldre**”*
TV3 20/09 migdia

- **Schmid** *“con los socialistas es como si fuera... no se, vergüenza **hablar de la inmigración, hablar de la seguridad**”*
8tv 17/09

Encara que no sigui assumit pels autors dels vídeos, es fa present la proposició: 'els populars són els únics prou valents per portar la immigració a debat'. Es tracta d'un argument fortament debatut per altres veus que acusen els populars d'una suposada permissivitat amb la immigració irregular durant la seva etapa de govern.

- **Retrets a l'herència del PP.** Alguns líders polítics acusen al Partit Popular de no haver tingut, suposadament, una política contundent contra la immigració irregular. D'una banda, perquè no van actuar per frenar les taxes d'irregularitat i de l'altra, perquè van regularitzar milers d'immigrants.

- **Ridao:** *“Precisament el PP va deixar el 2004 que és la seva etapa de govern, **250 mil immigrants irregulars a Catalunya**, ara escassament n'hi ha 80 mil i això és feina d'un govern que, de forma pacient, constant ha aprovat una llei d'acollida, un Pacte Nacional per a la immigració, unes taules d'acollida que han afavorit precisament que Catalunya sigui una societat convivencial i una societat en què podem viure en plena integració”*
TV3 18/09 migdia

S'infereix que el PP no va portar una política activa per reduir els índexs de població en situació irregular, ja sigui a través de la regularització o de l'expulsió.

En un altre cas, la crítica va dirigida tant al PP com el PSOE, i les polítiques de regularització que han portat tots dos.

*- Duran: "Tampoc se'n pot anar de rosites el Partit Popular utilitzant la realitat de la immigració, immigració no comunitària i en aquest cas, fins i tot de la comunitària, quan ells són els responsables de polítiques d'immigració que han portat a la **regularització de moltes persones en situació irregular** que han fet que aquest país, reitero, en els darrers deu anys hagi tingut gràcies al PP i al PSOE una taxa d'immigració no comunitària més elevada de la Unió Europea"*

TV3 20/09 migdia

La proposició global present i que no es qüestiona és: 'El PP, que ara demana contundència, va ser especialment flexible en l'etapa de govern'.

Novament el debat es manté en la superficialitat de la picabaralla política i no s'entra en aspectes de context polític i socioeconòmic que poden explicar les taxes d'immigració o en presentar alternatives de gestió de fluxos migratoris i promoció de la convivència en la diversitat cultural.

- Defensa de la integració del tripartit (govern de coalició PSC, ERC i ICV-EUiA): El govern defensa que la tasca realitzada ha fet possible, malgrat les dificultats, construir una societat amb bona convivència i integració de les persones estrangeres. Així es defensa que la visita no és pertinent ja que, majoritàriament, la població immigrada està integrada. Emfatitzant, això sí, que ha sigut gràcies a les polítiques de gestió de la migració realitzades:

*- Montilla: "Yo estoy muy orgulloso entre otras cosas de que este país, a pesar de padecer una crisis económica muy importante en estos dos últimos años ha sido capaz entre otras cosas, en esta última década, de **integrar en gran parte al más de un millón de personas que han venido de fuera en los últimos años. Y hacerlo sin, no digo sin problemas, pero sin grandes problemas**"*

TV3 17/09 migdia

La proposició present és: 'Tot i les dificultats la majoria de persones immigrades s'han integrat a la societat catalana'. És una proposició, només present una vegada, i que és contrarestada pels arguments que emfasitzen els problemes de convivència i la inseguretat de Badalona.

Els altres líders polítics i associatius a qui es dóna veu per mostrar el rebuig a la visita exposen altres raonaments que es caracteritzen per ubicar la crítica en les persones/partits enlloc de contrargumentar les propostes que aporten.

A diferència dels altres casos analitzats, es tracta de la iniciativa d'un únic partit polític que no té el recolzament d'altres formacions polítiques, ni municipals ni autonòmiques, i, per això, hi ha consens en la resta de partits de considerar-la no pertinent.

- **Acusacions d'electoralisme.** L'argument predominant a l'hora de rebutjar la visita és la de catalogar-la com un acte partidista i de precampanya electoral. La resta de partits coincideixen a considerar-la electoralista, però no discuteixen les propostes del PP.

Presentem algunes declaracions a tall d'exemple:

- **Ortiz:** *"El Partit Popular ens té acostumats a **utilitzar la immigració com a arma electoral** i avui ho torna a fer. I si algú encara tenia dubtes d'aquesta imatge liberal de la senyora Sánchez-Camacho, avui no pot enganyar a ningú. Avui la senyora Camacho ha anat a Badalona a fer d'aprenent de Le Pen. I avui el Partit Popular expressa l'extrema dreta al nostre país"*
TVE 17/09 migdia

- **De la Vega:** *"lo que no me parece razonable es que el Partido Popular quiera utilizar, **instrumentalizar** un tema de esta naturaleza"*
8tv 17/09

- **Serra** *"El que sap greu és que persones que volen fer política a la nostra ciutat **per guanyar i mantenir quatre vots es dediquin a perjudicar la imatge de la ciutat**"*
TVE 17/09 migdia

Així la proposició present, només qüestionada per la part interpel·lada, és a dir, el Partit Popular, és: 'El PP utilitza la immigració per guanyar vots'.

Pel que fa al darrer dels arguments seleccionat, el de Serra ["...dediquin a perjudicar la imatge de la ciutat"] és la mostra més evident de la superficialitat en què es manté la crítica a la visita i els arguments del PP. Es posa la preocupació en la imatge de la ciutat, enlloc de la imatge –no només la imatge si no, sobretot, les discriminacions– del col·lectiu directament perjudicat, és a dir, els gitanos romanesos.

- **Acusacions de demagògia.** També tenen presència arguments que titllen la visita de populista i auguren que dinamitarà la convivència a Badalona.

- **Ortiz:** *"Sobretot no ajuda en absolut a la convivència ni la demagògia, ni atiar l'odi com el Partit Popular s'ha dedicat a fer aquest cap de setmana. I aquí el govern espanyol també hi té molt a dir. Enlloc d'anar a Brussel·les a recolzar les paraules del senyor Sarkozy el que nosaltres esperem del president del govern espanyol és que condemni les expulsions del govern Sarkozy, del govern francès"*
TV3 20/09 migdia

- **Geli:** *"de cap manera permetrem que res alteri la convivència. Que res alteri l'ambició i el treball compartit amb les associacions de veïns, que ens ha costat molt arribar fins aquí. I ells tenen memòria. Ara el que hem de tenir, a part de memòria, és ambició de futur, i parlar totalment clar, i aquí està una consellera que la trobaran al front, ni un bri a la demagògia"*
Badalona TV 17/09

Així la proposició que es fa present és: 'El discurs del PP és demagògic i perjudica la convivència'.

En aquest cas, sí que hi ha un cert grau de discussió pel que fa a les propostes, al afirmar que el discurs del PP "atia l'odi i perjudica la convivència". No obstant, en el conjunt d'arguments que fan presents els líders polítics citats predomina una tendència a la superficialitat de crítica.

2.3.6.3. Proposta de polítiques més restrictives

- **Control fronterer.** Es fa present la idea que caldria lluitar contra la immigració irregular per evitar que hi hagi efectes crida. Es defensa la necessitat de parlar d'immigració a la campanya electoral en relació especialment amb la necessitat de promoure unes polítiques més restrictives.

- **Alicia Sánchez-Camacho:** *“Que no se produzcan efectos llamada de entrada en ningún país y que tampoco se produzcan en España. Por eso le pedimos al gobierno de España un mayor control de las fronteras, un mayor control de los aeropuertos, para luchar contra la inmigración irregular, la inmigración en situación de ilegalidad”*
TV3 17/09 migdia

Trobem doncs, la proposició gens qüestionada: 'Calen polítiques de control fronterer més restrictives'.

- **Expulsió dels que delinqueixen.** Una associació recurrent és la de vincular la immigració amb problemes d'inseguretat. Destaca en aquesta línia l'argument pel qual aposta CiU, de la mà d'Artur Mas, segons el qual el camí està en desetnificar la delinqüència, però, això sí, expulsar a les persones estrangeres que delinqueixin a Catalunya, sense entrar en matisos.

- **Mas:** *“Aquí del que es tracta és de si hi ha persones que siguin del col·lectiu o de l'ètnia que siguin, delinqueixen. **Si delinqueixen, siguin el que siguin, gitanos o no, escolteu se'ls ha d'expulsar.** És el que diuen les lleis. Les lleis aprovades a Espanya diuen això. Persones que vénen de països tercers, que no tenen papers, que estan en situació irregular i que delinqueixen, se'ls ha d'expulsar. Però això no és un problema, si són gitanos o no són gitanos”.*
TVE 17/09 migdia

- **Mas:** *“no es tracta de jutjar un poble o una ètnia. **Es tracta de jutjar una persona o varies persones si cometen delictes.** I això poden ser gitanos o no”*
8tv 17/09

La proposició present, gens qüestionada, en aquest cas és: 'Cal expulsar els immigrants que delinqueixen'.

2.3.6.4. Justificació de l'expulsió de gitanos romanesos a França

Els periodistes i els polítics citats justifiquen implícitament les polítiques d'expulsió de França al reiterar que la situació no és equiparable, ja que aquí no hi ha campaments il·legals. De l'argument se'n deriva que, si hi fossin, sí que seria justificable procedir al desmantellament dels campaments i a l'expulsió dels qui els habiten.

S'al·lega que al no existir els campaments il·legals com a França, plantejar visitar-los, com va fer Sánchez-Schmid, és absurd:

- **Montilla:** “ A pesar de una visita de una eurodiputada francesa hace unos días, que vino a buscar **campamentos gitanos que no existen**, o que... al menos allá donde fue no los encontró que es en Catalunya. Una cosa es la... el perseguir a los diferentes y otra cosa es perseguir a los delincuentes. Y yo creo que ahí el Partido Popular se equivoca”
TV3 20/09 migdia

“Aquesta visita no ha agradat a l'ajuntament de Badalona, per això han emès un comunicat on expliquen que l'eurodiputada francesa Sánchez-Schmid s'ha equivocat en anunciar que el seu objectiu era visitar **assentaments il·legals de gitanos romanesos**, perquè a Badalona no n'hi ha cap”
8tv 17/09

També hi ha la proposició present és: 'Sánchez-Schimid venia a visitar uns campaments il·legals de gitanos romanesos a Badalona, que no existeixen'. I és que, efectivament, l'eurodiputada francesa va publicar al seu espai web que anava a visitar campaments de gitanos. Totes les parts, però, fins i tot des del Partit Popular, assenyalen les diferències entre la situació de França i la de Badalona.

No obstant, l'argument no és que sigui superficial, si no que esquiva la discussió ja que es sobreentén que la visita no és pertinent perquè allò que busca no existeix, així que no caldria discutir cap altre punt.

2.3.6.5. Arguments absents

No apareixen arguments oposats a les propostes de major control fronterer i expulsió dels immigrants que delinqueixen ni pel que fa a la responsabilització dels gitanos romanesos de les tensions veïnals. La discussió, doncs, es manté en una superficialitat pròpia de la picabaralla política i lluny de la realitat social específica dels barris que es visiten.

En definitiva, no hi ha arguments ni dades que desconstrueixin el quadrat ideològic i la macroproposició socialment latent: >la població gitana romanesa provoca problemes de convivència a Badalona<

2.3.7. FACTORS RELLEVANTS DE CONTEXT

Hi ha elements de context rellevants que ajuden a comprendre la visita i la situació dels barris. En alguns casos són presents a les cobertures i, en altres, són absents.

Com hem apuntat, s'utilitzen principalment tres elements pertinents de context per ubicar la visita. Primerament, l'expulsió de gitanos romanesos a França. Segonament, el clima de precampanya i les polítiques d'immigració portades pel Partit Popular durant l'etapa de govern. I, tercerament, les propostes discriminatòries de Xavier García Albiol.

En el següent apartat recollim i exemplifiquem els elements de context que s'aporten a les cobertures i assenyallem els que són absents.

2.3.7.1. Expulsió gitanos romanesos a França

A tots els mitjans es relaciona la visita amb les expulsions de gitanos romanesos a França. No es fa una valoració positiva o negativa explícita de la política francesa.

Veiem exemples de cada un dels mitjans analitzats:

“El debat atiat a Europa pel president francès s’ha traslladat a Catalunya de la mà del Partit Popular Català”

TV3 17/09 migdia

*“I avui a Brussel·les, on fan el Consell Europeu - totes les mirades han estat posades en **Nicolás Sarkozy després de la polèmica suscitada per l’expulsió de gitanos romanesos**. Tot i que aquest tema no és a l’agenda, no es descarta que Sarkozy expliqui la seva postura davant els socis comunitaris i precisament avui una eurodiputada francesa ha viatjat a Barcelona on s’ha reunit amb representants del Partit Popular català”*

TVE 16/09 migdia

“El PP porta el debat sobre els gitanos a Badalona”

8TV 17/09

*“En ple debat a Europa sobre **l’expulsió a França de gitanos romanesos**, l’eurodiputada ha admès que potser aquesta no sigui la solució ideal però ha afegit que, deixar les coses com estan tampoc no és la sortida”*

BTV 17/09

*“La visita de l’eurodiputada, Marie Thérèse Sánchez-Schmid, del govern de Sarkozy, s’ha produït **justament quan França està desmantellant campaments il·legals de gitanos romanesos**”*

TV Badalona 17/09 vespre

2.3.7.2. Clima de precampanya

Es destaca també que la visita té lloc en plena precampanya i que no és positiu fer-ne un assumpte electoral:

*“Camacho ha reiterat que la immigració serà un dels eixos de la seva **campanya**”*

TV3 17/09 migdia

*“La polèmica per l’expulsió de gitanos romanesos passa a ser un argument de la **precampanya**”*

TVE 17/09 migdia

*“I ja en un ambient molt **preelectoral**, el PP ha volgut traslladar el debat sobre la immigració de França a Catalunya”*

BTV 17/09 vespre

2.3.7.3. Escalada en el marc de les propostes discriminatòries

També tots els mitjans contextualitzen la visita amb altres sortides de to que el primer dels populars a Badalona ha protagonitzat vinculant la població gitana romanesa amb la delinqüència.

“La trobada té lloc pocs mesos després del controvertit cartell dels populars on apareixia una fotografia amb el lema no volem romanesos”
TVE 16/09 migdia

*“El regidor del PP García Albiol, que ha acompanyat Camacho, ja va crear polèmica fa uns mesos quan **va relacionar els gitanos romanesos amb la delinqüència**”*
TV3 17/09 migdia

*“Xavier García Albiol, que ja fa uns mesos va fer una campanya **relacionant la delinqüència amb la immigració**”*
8tv 17/09

*“A més també és molt recent una altra polèmica, la del mes d'abril, quan el PP de Badalona va repartir uns fullets que **associaven immigració amb delinqüència**”*
BTV 17/09 migdia

En posar-ho de relleu, es critica implícitament el fet de relacionar la immigració amb la delinqüència. No obstant, en limitar-se a mencionar-ho sense discutir-ho es queda en la imprecisió i, fins i tot, nega l'evidència que és que hi ha una relació, que no és causal ètnicament però sí que es pot explicar socialment.

2.3.7.4. Barris simplement *guetitzats*²⁰

S'ofereix poca informació sobre l'estructura social i econòmica dels barris que es visita. Les dades de context sobre el barri són poques i molt genèriques; es limiten a posar de relleu que es tracta de barris amb “molta” població gitana i, en alguns

---

²⁰ Si bé l'Enciclopèdia catalana www.grec.net defineix gueto com un “sector social, delimitat geogràficament, on la majoria de la població té unes característiques pròpies i diferenciades que fan que sigui segregada de la resta de la societat”, el significat dominant és el pragmàtic tal com resumeix Aramburu (2000): “En España el uso social (y frecuentemente también el académico) de este término [gueto] ha heredado y, si cabe, acentuando la ambigüedad que le es característica, designando no sólo el lugar donde el ·otro· se concentra (su acepción más usual) sino también el lugar de la pobreza indigna, de las conductas desviadas y degradantes y del estancamiento social”.

casos, especifiquen romanesos. Utilitzar el quantificador “molta” sense més concreció reforça la imatge d'un barri *guetitzat*, però sense valorar quin és el percentatge de població gitana romanesa per considerar-la excessiva:

“Avui Alicia Sánchez-Camacho ha fet una visita a alguns dels barris de Badalona on hi ha una important comunitat gitana [com el] barri de Sant Roc de Badalona, on hi ha una forta presència de gitanos romanesos”
TV3 18/09 migdia

“Demà els acompanyarà amb una visita en zones de Badalona molt poblades per gitanos romanesos”
TVE 16/09 migdia

“La presidenta del PP a Catalunya, Alicia Sánchez-Camacho , acompanyada d'una eurodiputada francesa del partit de Sarkozy visita zones de Badalona on viuen gitanos d'origen romanès”
TVE 17/09 migdia

2.3.7.5. Barris complexitzats: sobreocupació i pobresa

Puntualment hi ha elements que ajuden a comprendre les realitats dels barris perifèrics i les accions que s'ha fet per millorar les seves condicions socioeconòmiques.

“la sobreocupació que tenen alguns habitatges, un fet gens nou i associat a situacions de pobresa”
TV3 17/09 migdia

En particular Badalona Televisió dóna més informació dels barris, tot i que l'atribueix a un representant municipal:

“Des del govern local han volgut destacar la feina feta per la Unitat de Convivència per evitar els habitatges sobreocupats. Segons el primer tinent d'alcalde de l'ajuntament, Ferran Falcó, només hi ha una cinquantena de pisos sobreocupats i, d'aquests, només una desena són problemàtics”

- **Falcó:** *“Creiem que la feina que hem fet amb les eines que tenim, que sempre repetim el mateix, doncs ha estat el millor possible. Ens sembla que la problemàtica que hi havia respecte aquesta qüestió ara fa cinc anys i avui no és la mateixa, i evidentment aquí el que hi ha és un interès partidista per fer bullir l'olla i per continuar furgant en ferides que encara certament no estan prou tancades”*
Badalona TV 17/09

2.3.7.6. Elements de context absents

Les explicacions estructurals de la precarització dels barris de Sant Roc i la Salut pràcticament són invisibles a totes les cobertures. Són informacions rellevants perquè ajuden a comprendre i interpretar la situació dels barris perifèrics i alhora les problemàtiques que afronta i limitar-se a l'aspecte més visible. Habitualment, en parlar de barris amb una important concentració residencial, no només de persones immigrades, si no de pobresa i marginalitat, s'utilitza el terme gueto. No obstant, el sociòleg Loïc Wacquant en rebutja l'ús i apel·la a la rigorositat mediàtica i acadèmica: "la marginalitat urbana no està teixida amb els mateixos fils a tot arreu, i, ben mirat, això no té res de sorprenent. Els *mecanismes genèrics* que la produeixen, igual com les *formes específiques* que revesteix, esdevenen plenament intel·ligibles de seguida que hom es prengui la molèstia de situar-les dins la matriu històrica de les relacions entre les classes, l'Estat i l'espai característic de cada societat en una època donada" (Wacquant, 2007:10).

La segregació residencial es pot explicar per diversos factors específics i, per tant, esdevé imprescindible comptar amb els testimonis de persones que tenen un coneixement de primera mà de la realitat social del municipi –per tant, fonts associatives, expertes i polítiques locals, que treballen directament als barris– i especialistes en la matèria poden oferir aquesta informació que reflecteix de les dinàmiques de construcció social dels barris i la seva complexitat.

En l'estudi *La peor casa en el peor barrio*, Jesús Requena analitza els condicionants que afavoreixen la concentració residencial de població estrangera: "En primer lugar están los bajos precios de venta y alquiler de la vivienda, los únicos asequibles para la escasa capacidad de endeudamiento que, por lo general, tienen los recién llegados; en segundo, la solidaridad de los ya establecidos para con los que llegan, crucial, como se sabe, en la decisión de localizar la residencia" (Requena, 2003) Com completa Domingo, "l'immigrat concentra dues dificultats en aquest tema [accés a l'habitatge digne]. Una primera dificultat d'accés que és comuna a tots els segments socials de rendes baixes en un mercat immobiliari tan encarit i poc orientat al lloguer com és el metropolità [podem estendre la reflexió al mercat immobiliari

català en termes genèrics]. En segon lloc, la seva situació d'estranger restringeix encara més el seu ventall de possibilitats i l'aboca a l'infrahabitatge i a l'explotació" (Domingo, 1995).

En definitiva, el 'problema de la concentració' no rau en la segregació residencial per procedències culturals si no en la segregació residencial per classe social. Mikel Aramburu llança una pregunta en aquesta direcció: "si lo propio de las sociedades estratificadas, y muy especialmente de las capitalistas, es que la desigualdad social se refleje en la distribución urbana de los grupos y las clases sociales, ¿por qué la concentración de inmigrantes suscita tanta preocupación?" (Aramburu, 2000:6)

2.3.8. RECOPIULATORI

Recollim sintèticament les principals conclusions de l'estudi del cas de Badalona, que, tot seguit, posarem en relació amb els altres casos.

Totes les **cobertures** presenten la visita com a electoralista i oportunista i ho critiquen amb més o menys contundència. Sí que trobem diferències, però, pel que fa al posicionament que prenen respecte els suposats problemes de convivència. Mentre TV3 i TVE prenen distància i destaquen que els populars no han trobat les mostres de conflictes convivencials que buscaven, 8tv i BTV sí que els relacionen amb els gitanos romanesos. Finalment, Badalona Televisió assumeix els conflictes de convivència existents als barris de Sant Roc i la Salut i dóna importància als factors socials dels barris sense negar que alguns gitanos romanesos en siguin protagonistes.

Predominen amb claredat les **fonts** polítiques, especialment a nivell nacional, a totes les cobertures. Les associacions gitanes tenen una presència molt escassa, només les sentim en dues peces (TV3 i 8tv). Els veïns que tenen veu als diferents mitjans coincideixen a oferir una imatge conflictiva dels barris i responsabilitzen de la inseguretats dels gitanos romanesos. Els gitanos romanesos no tenen veu en cap cas.

Pel que fa a la construcció dels **actors**, ens trobem amb un exemple modèlic de la construcció del quadrat ideològic. Un quadrat que es construeix a partir d'atribuir, sobretot, accions negatives a la 'comunitat gitana' –'els altres'– concretament les de generar problemes de convivència i actuar incívicament, i presentar-ne gairebé només de positives o silenciar les negatives de la resta de veïns –'els nosaltres'–. La distinció nosaltres-ells/veïns-gitanos és present de manera més o menys explícita en les cobertures dels mitjans analitzats.

D'altra banda, com hem apuntat ens trobem amb una constel·lació de conceptes-terme (gitanos, romanesos, delinqüents, etc. i la combinació d'ells) que no són ben delimitats en l'ús quotidià –sí que ho són a nivell teòric– que s'interrelacionen generant una nebulosa en què les característiques negatives d'ells es transmet a tots els altres. Les interseccions que es generen entre els conceptes-terme són excel·lents conductors de negativitat que afavoreixen la creació d'una macro-alteritat estigmatitzada i subjecte a una exclusió social que, per la seva seva negativitat, es percep com a legítima.

Puntualment, les **imatges** també reafirmen la construcció negativa de l'alteritat, però en termes generals són neutres: imatges de la passejada sense mostrar plans invasius ni desqualificants, així com plans de les protagonistes de la visita.

Els **arguments** principals que s'evoquen per defensar la visita és que hi ha una situació d'inseguretat i de falta de convivència als barris que es visiten i que és important afrontar els problemes políticament. D'altra banda, apareixen propostes arran de la visita com el de demanar un control fronterer més estricte i expulsar els immigrants que delinqueixen. Pel que fa als arguments d'oposició a la visita, les fonts seleccionades la critiquen per electoralista i demagògica, unes crítiques més aviat superficials i que no afronten amb contundència les afirmacions discriminatòries. Pel que fa a les cobertures, destaquem que les crítiques a les asseveracions discriminatòries són molt implícites i que seria pertinent afrontar i qüestionar els arguments discriminatoris amb dades i informació objectivable enlloc de vorejar la discussió.

Els dos marcs de **context** fonamentals que tots els mitjans coincideixen a facilitar per situar la visita són les expulsions de gitanos romanesos a França, la proximitat de les eleccions al Parlament de Catalunya i altres sortides de to del regidor popular de Badalona. S'evoca l'oportunisme i l'electoralisme de la visita i, així, es mostra un consens en rebutjar l'ús de la immigració amb finalitats polítiques. Més puntualment s'ofereix informació dels barris, però que es caracteritza per ser escassa i genèrica, de manera que enlloc de facilitar la comprensió de les problemàtiques específiques dels barris afavoreix el reforçament de l'estereotip sobre els mateixos. Destaca l'absència de dades i explicacions estructurals que facilitin la comprensió i interpretació de la realitat als barris de San Roc i la Salut.

Les cobertures conflueixen a qualificar la visita d'electoralista i oportunista i, per tant, la presenten com a rebutjable. No obstant, es tendeix a la responsabilització dels problemes de convivència a la població gitana d'origen romanès.

PART 3. RESULTATS COMPARATIUS

Es contrasten, a continuació, els principals resultats de l'anàlisi de cada cas per tal d'extreure'n conclusions i, així, donar resposta als objectius específics plantejats a l'estudi.

La mostra ha constatat de:

Taula 29. Mostra analitzada per casos

Mitjà	Lleida	Badalona	Vic
Televisió de Catalunya	3 vídeos	3 vídeos	11 vídeos
Televisió espanyola	2 vídeos	2 vídeos	12 vídeos
8tv	1 vídeo	1 vídeo	6 vídeos
BTV	1 vídeo	2 vídeos	10 vídeos
Badalona TV	-	1 vídeo	-

3.1. RESULTATS OBJECTIU ESPECÍFIC 1

L'objectiu específic 1 és:

1. Estudiar si les cobertures respecten les recomanacions del CAC per al tractament de la immigració

Tant les recomanacions del Col·legi de Periodistes com les del CAC per al tractament de les minories ètniques i en particular de la immigració tenen un objectiu marc de fons: contribuir a la construcció de la convivència i, per tant, evitar la reproducció del racisme i la xenofòbia.

Dues de les cobertures que hem analitzat mostren en el seu conjunt un rebuig a les discriminacions per origen –que troben que són injustes--. En les informacions sobre el conflicte a Badalona, el posicionament global de partida dels quatre mitjans no deixa lloc a dubtes: antiracista i antixenòfob. A Vic també, tots els mitjans es mostren

contraris a negar l'empadronament a persones estrangeres sense la documentació en regla.

No és tan clarament delimitable en el cas de Lleida. Sobre l'ús del burca o del nicab –que apareix sovint com una discriminació contra les dones–, els mitjans no són contraris a seva prohibició en els locals municipals, una mesura, però, que, al seu torn discrimina la pràctica religiosa o cultural d'un cert nombre de dones i els seus entorns. La majoria dels punts de vista rebutgen l'ús del vel integral i només puntualment sorgeixen postures en contra de la prohibició del seu ús.

Ara bé, més enllà dels enfocaments generals, l'anàlisi detallada mostra una varietat de claroscurs ideològics en les cobertures. Recopilem, a continuació, els resultats a la taula 30 que s'exposa més avall.

En la primera columna es condensa cada una de les recomanacions en una breu proposició. En les tres següents, es sintetitzen els resultats per cada cas i en la darrera es recull la tendència general. En les columnes dels casos es senyala amb un “+” quan la recomanació es segueix, amb un “-” quan no es compleix i un “+/-” quan en algun cas es compleix però en altres no. Amb la finalitat de fer els resultats més visibles, s'han utilitzat colors. El requadre en vermell quan la recomanació no es compleix, si es compleix en groc i taronja quan depèn del cas.

Recomanacions	Vic	Badalona	Lleida	Global
---------------	-----	----------	--------	--------

TAULA 30. Resultats objectiu específic 1

1. Fonts diverses	+/- Predominen fonts polítiques però és el cas on hi ha més diversitat: associatives, individuals i expertes.	- Alguna font associativa (2) i algun veí puntual.	- Només a TVE, hi ha una peça en què destaca la diversitat de fonts. La resta, tot són fonts polítiques.	- Les notícies es construeixen, sobretot, a través de fonts polítiques.
2. Persones immigrades fonts informatives	+/- A TV3 hi ha quatre peces en què s'entrevisten a persones migrades i a TVE una en què predominen.	- No es dona veu a cap persona d'origen estranger.	- Només a TVE, en una peça s'entrevisten persones migrades.	- Les persones immigrades rarament són fonts informatives
3. Plans de persones ferides - mortes				No s'incompleix, però els casos analitzats tampoc plantegen la possibilitat.
4. Imatges excessivament invasives. Dramatisme i victimització	+/- Reiteració d'imatges preses al carrer de persones que acaben sent el referent per il·lustrar la irregularitat.	+/- Hi ha dues imatges problemàtiques, de brutícia al carrer, (TVE i BTV) que relacionen els gitanos romanesos amb incivisme i insalubritat.	- Confusió amb les imatges procedents de Lleida i d'altres contextos (Pakistan i Afganistan). A TVE s'utilitzen imatges de vídeo aficionat que, en aquest cas, reforcen la idea d'inaccessibilitat i anomalia.	+/- S'utilitzen imatges de recurs problemàtiques, en especial, en el cas de Lleida, amb la inserció d'imatges d'altres contextos que distorsionen la realitat de Catalunya així com les de vídeo aficionat que projecten perillositat.
5. Llenguatge discriminatori	+/- S'empren categories rebutjades a les Recomanacions com <i>sense</i>	+/- No s'utilitza llenguatge discriminator però hi ha una	+ No hi ha llenguatge discriminator.	+/- No hi ha un ús generalitzat de llenguatge discriminator.

Recomanacions	Vic	Badalona	Lleida	Global
---------------	-----	----------	--------	--------

	<i>papers</i> . No obstant, la més usada, <i>irregulars</i> , és acceptable. Només en un cas s'utilitza el terme <i>il·legals</i> si que es parla reiteradament, però, d' <i>immigració il·legal</i> .	confusió de categories per referir-se als gitanos d'origen romanès.		
6. Generalitzacions	+/- En línies generals no s'associa una comunitat amb la irregularitat, però la reiteració d'imatges de persones sud-sarahianes o dones amb <i>hijab</i> sí que hi contribueix.	- Es responsabilitza a la comunitat gitana romanesa dels problemes de convivència a Badalona.	+/- Les referències a l'Islam solen anar acompanyades d'aspectes caracteritzats negativament – opressió de les dones (i.e. l'ús del burca); fonamentalisme; intransigència. I, per contra, hi ha una absència d'aspectes positius.	+/- Es tendeix a les generalitzacions de col·lectius amb l'atribució d'accions negativitzadores i la falta d'atribucions positivitzadores.
7. Llenguatge discriminator i/o imprecís als titulars.	+/- Generalment no hi ha llenguatge discriminator als titulars, però TVE i BTV es refereixen a les persones en situació irregular com a <i>immigrants sense papers</i> .	+/- No hi ha llenguatge discriminator als titulars, però sí que n'hi ha de simplificants i imprecís que afavoreix la confusió de categories. [Nebulosa conceptual: immigrant – gitano – romanès – delinqüent]	+ No hi ha llenguatge discriminator als titulars.	+/- No hi ha llenguatge discriminator als titulars, però en alguns casos les paraules que s'utilitzen per simplificar afavoreixen la confusió entre categories distintes.
8. Imatges alarmants i excessivament commovedores sense context reflexiu	+ No hi ha imatges excessivament alarmants.	+/- No hi ha imatges excessivament alarmants, però sí que n'hi ha de brutícia a la ciutat que s'associen, gratuïtament, a la població gitana d'origen romanès.	- Imatges de TVE de dones amb burca passejant al carrer, es reiteren.	+/- El cas on hi ha més imatges alarmants és el de Lleida, els altres casos, no són especialment alarmants.

Recomanacions	Vic	Badalona	Lleida	Global
---------------	-----	----------	--------	--------

9. S'explicita l'origen o el color de la pell dels protagonistes de manera prescindible	+/- Quan s'informa d'una xarxa que falsificava certificats d'empadronament, TV3 no destaca l'origen dels detinguts, però en canvi TVE sí.	- S'explicita l'origen dels protagonistes per relacionar-los amb problemes de convivència.	+ No s'explicita l'origen dels protagonistes.	+/- En determinats casos s'explicita i es construeix, així, una imatge negativa de l'alteritat
10. S'identifica a un col·lectiu amb una activitat il·legal	+/- En el cas de la xarxa que falsificava certificats d'empadronament, TV3 no destaca l'origen dels detinguts, en canvi TVE sí.	+/- S'infereix la vinculació de la població gitana d'origen romanès amb activitats delictives.	+/- S'associa i no es discuteix la majoria de la comunitat musulmana lleidatana amb les corrents més radicals de wahabisme salafista.	+/- En determinats casos es fa l'associació però no de manera molt explícita o reiterada.
11. Informació pertinent dels països d'origen l'audiència que contribueixi a desfer els estereotips.	- No s'ofereix informació dels països d'origen d'on prové la immigració irregular. L'únic context internacional que s'ofereix és relatiu a com altres països europeus gestionen la immigració irregular.	- No s'ofereix en cap cas informació sobre la comunitat gitana a Romania. El context internacional que s'ofereix és sobre les polítiques de repatriació del govern francès.	- S'ofereix poca informació dels països on l'ús dels vels integrals és més comú. Només hi ha una excepció de la peça de TV3 del 28 de maig.	- Pràcticament no s'ofereix informació dels països d'origen. Per tant no es contribueix a reforçar estereotips però tampoc a trencar-los.
12. Imatges d'arxiu inadequades	- Es reiteren les mateixes imatges preses al carrer al llarg de la cobertura i és per això que són inadequades.	- Es reiteren les mateixes imatges preses al carrer al llarg de la cobertura i és per això que són inadequades.	- Es reiteren les mateixes imatges preses al carrer al llarg de la cobertura i és per això que són inadequades.	- Es reiteren les mateixes imatges al llarg de la cobertura i és per això que són inadequades.
13. S'especifica la formació o professió de les persones migrades	- No s'especifica la formació de	- No s'entrevisten persones	- No s'especifica la formació de	- No s'especifica la formació o

Recomanacions	Vic	Badalona	Lleida	Global
---------------	-----	----------	--------	--------

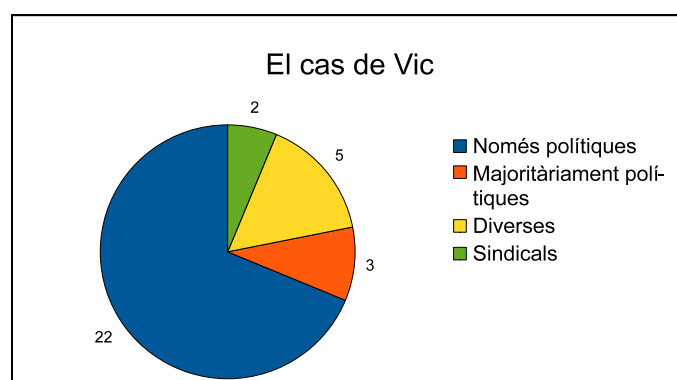
que s'entrevisten?	persones migrades que s'entrevisten.	immigrades.	persones migrades que s'entrevisten.	professió de les poques persones migrades que s'entrevisten en pràcticament cap cas.
14. Apareixen citacions de caràcter racista o discriminator? Si apareixen estan degudament contextualitzades?	+/- No apareixen citacions obertament racistes, però sí que n'hi ha de discriminatòries, no contextualitzades.	- Citació racista no contextualitzada ni discutida.	- Sí que apareixen arguments i citacions racistes.	- Són presents citacions discriminatòries i ens algun cas, que voregen el racisme.
15. S'adopta una perspectiva paternalista?	+/- Posicionament inferit.	+/- Posicionament inferit.	- Es justifica la limitació en nom de la llibertat aliena	+/- No es pot afirmar que hi hagi una perspectiva colonialista explicitada si no que es tracta d'un posicionament latent

A continuació, es desenvolupen els resultats en funció de: les fonts, el llenguatge, les imatges i les d'enfocament global.

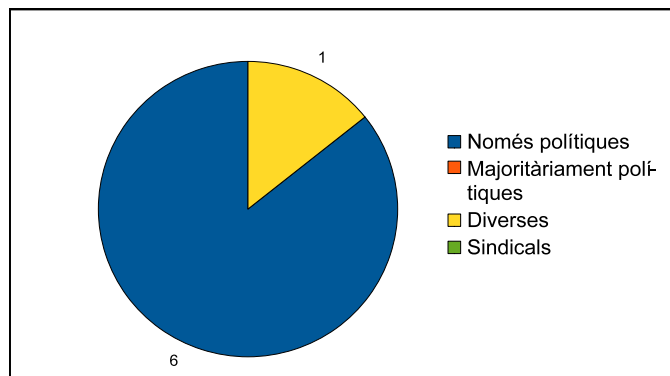
El primer dèficit destacable és a nivell de les **fonts**. En primer lloc, perquè hi ha una clara dominància, i en alguns casos exclusivitat, de fonts polítiques. Si bé és raonable que hi hagi una presència rellevant de fonts polítiques, ja que es tracta de propostes realitzades per líders de partits polítics i alcaldes que tenen resposta per part dels seus rivals, és un enfocament que no permet aprofundir en l'impacte social de les propostes. Una major pluralitat de fonts –amb persones que treballen a l'àmbit associatiu, expertes en la matèria i persones directament afectades– hauria afavorit una comprensió més global de les causes i conseqüències de les mesures.

Els següents gràfics mostren la preeminència de fonts polítiques a totes les cobertures:

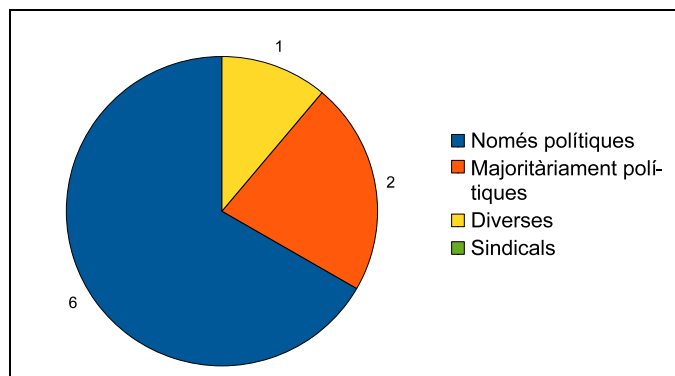
Gràfic 1. Notícies segons la tipologia de les fonts. El cas de Vic

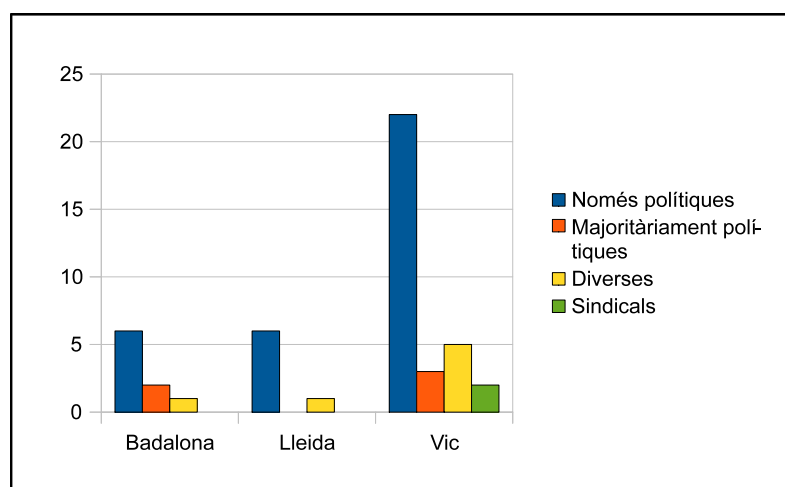
Gràfic 2. Notícies segons la tipologia de les fonts. El cas de Lleida

Gràfic 3. Notícies segons la tipologia de les fonts. El cas de Badalona

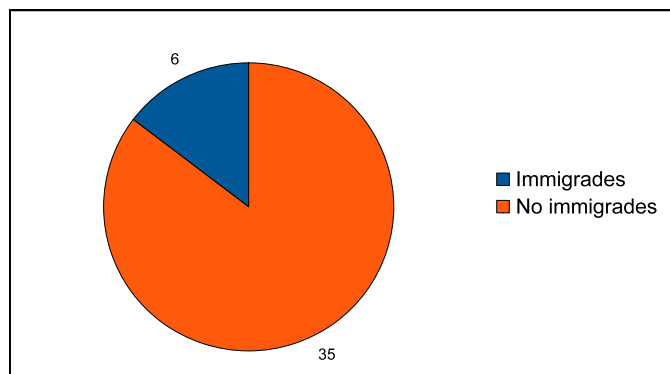
Gràfic 4. Notícies segons la tipologia de les fonts. Comparatiu

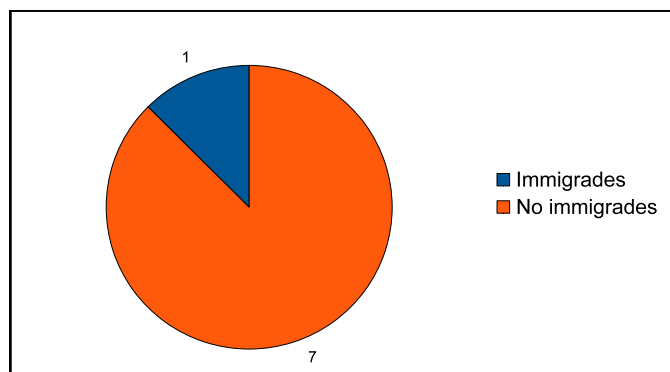
D'altra banda, és simptomàtic que en temàtiques relacionades amb la immigració no es doni veu, o es faci molt minoritàriament, a les persones migrades. Una invisibilització i objectivització –en el sentit de convertir-los en objectes i no subjectes de les informacions–, que afavoreix la projecció de l'alteritat com un conjunt homogeni en què es dilueixen les especificitats i diversitats pròpies. Així s'afavoreix la construcció de l' 'immigrant imaginari', un personatge més conceptual que real, construït a partir d'estereotips que no es posen en tensió. Alhora, en no donar veu a les persones migrades, es fomenta la percepció que tindrien poc aportar, fins i tot, en els aspectes que els afecten més directament.

Els següents gràfics visibilitzen l'escassa presència de persones immigrades:

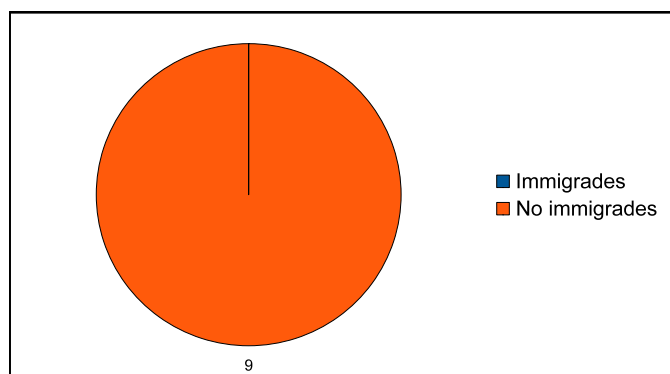
Gràfic 5. Notícies amb fonts immigrades. El cas de Vic

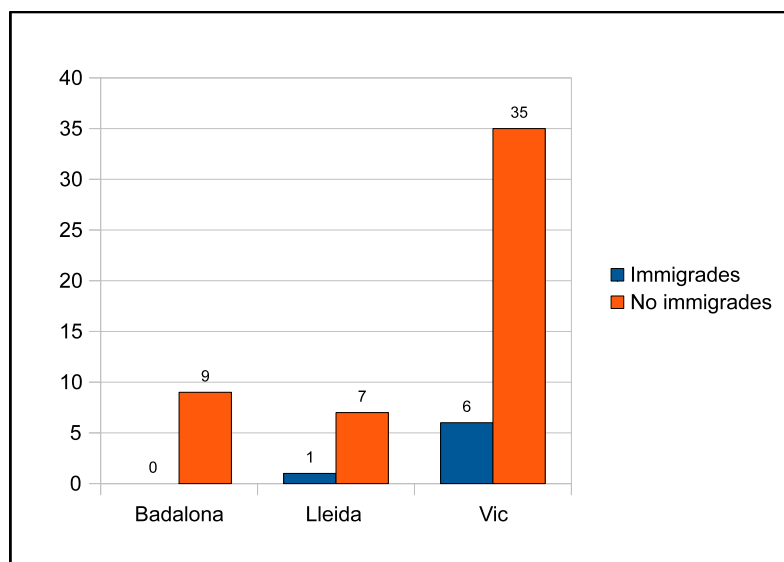
Gràfic 6. Notícies amb fonts immigrades. El cas de Lleida

Gràfic 7. Notícies amb fonts immigrades. El cas de Badalona

Gràfic 8. Notícies segons la tipologia de les fonts. Comparatiu

En els pocs casos que hi ha una veu immigrada es presenta, a més, de manera discriminatòria, en contrast al tractament que reben les persones no immigrades. La presentació desigual és visible quan no es menciona el nom i/o professió de la persona entrevistada, o bé, quan se'l limita a la condició d'*immigrant* al títol. Es tracta d'un missatge no verbalitzat, però que qualla i es manté subjacent: la persona immigrada parla poc –per tant, s'infereix que té poc a dir– i, quan ho fa, ho fa en condició d'*immigrant* –per tant, es redueix la seva complexitat humana i social–.

Es conclou, doncs, que no es compleix cap de les quatre recomanacions relacionades amb les fonts informatives que són:

1 i 2. Resulta imprescindible de comptar amb les persones immigrades com a font informativa.

9. El mitjà mai no pot adjudicar condició anònima als seus testimonis, si no és que ells ho sol·liciten explícitament.

13. També han d'anar sempre degudament i convencionalment referenciades, amb el seu nom i -si escau- aquella característica professional, cívica o de qualsevol mena que vulguin com a identificativa, les persones immigrades que participen en les informacions de qualsevol mitjà de difusió.

En relació amb les recomanacions sobre el **llenguatge**, es compleixen parcialment. En termes globals, no s'utilitza manifestament llenguatge discriminatori per referir-se a la immigració. Quan hi ha una negativització de l'alteritat no construeix tant a través de la categorització negativa explícita com per les accions que s'atribueixen.

No obstant, pel que fa al suggeriment de la recomanació 5 sobre com referir-se a les persones que es troben en situació irregular no es compleix del tot, ja que s'utilitza reiteradament el terme *sense papers* i, de manera esporàdica, *il·legal*. Només en un cas es parla d'*immigrant il·legal*, ara bé, sí que és freqüent parlar d'*immigració il·legal*. El terme més utilitzat per identificar les persones en situació irregular, és *irregulars*, una denominació acceptable. D'altra banda, si bé no hi ha un ús de llenguatge discriminatori explícit, sí que hi ha un ús imprecís del llenguatge que afavoreix l'estereotipació i homogeneïtzació de les diversitats.

Si bé es té especial cura amb els titulars i les entradetes de les notícies que, en cap cas, comencen amb atribucions obertament discriminatòries, sí que es recorre freqüentment a catalogacions poc precises. Una tendència que, com s'alerta a la recomanació 7, fomenta els estereotips.

5. Cal evitar l'ús d'un llenguatge discriminator o que incorpori prejudicis genèrics en el tractament informatiu de la immigració. No pot incorporar-se com a rutina l'ús de termes o expressions com *il·legal*, *indocumentat* o *sense papers*, per definir o qualificar persones en una situació administrativa no regularitzada.

7. Convé tenir cura, de forma molt especial, amb la terminologia emprada en els titulars i en els fragments de reclam de les notícies, ja que sovint la brevetat pot implicar manca de precisió o el foment d'estereotips.

Els mitjans televisius es troben amb la dificultat d'haver d'il·lustrar amb **imatges** de recurs qüestions socialment tan sensibles com la irregularitat, l'incivisme o la manca de convivència. Un repte que no resolen airovement, sinó que opten per prendre quatre imatges comptades i repetir-les al llarg de la cobertura. Així, hi ha un seguit de persones, habitualment les que fan més ostensible la diversitat –ja sigui pel color de la pell, ús del vel o maneres de vestir molt diferenciades– que es converteixen en la cara visible de les informacions. L'ús de les mateixes imatges de persones al carrer utilitzades per il·lustrar aspectes problemàtics de la immigració esdevenen invasives per reiteració.

Tampoc es compleix la recomanació 12 referent a l'ús d'imatges d'arxiu, ja que és comú que no s'indiqui adequadament d'on provenen les imatges que s'utilitzen, en especial, en el cas de la prohibició del burca. Així es genera una confusió entre les que procedeixen de Catalunya en general o Lleida concretament, i les que provenen de països com Afganistan o Pakistan, on l'ús del vel integral és més estès. En no explicitar-ho es suscita inquietud i alarma en les persones que rebutgen els vels integrals, ja que s'indueix que és una pràctica més comuna del que és en realitat. És, doncs, per la falta de contextualització que algunes de les imatges d'arxiu utilitzades són alarmants.

Hi ha, també, el cas concret de la cobertura de la limitació del vel integral a Lleida de TVE, que utilitza imatges preses des d'un cotxe en moviment de dones amb nicab passejant pel carrer, que no són adequades ja que espectacularitzen i se'n dedueix que si s'han de prendre en la distància i d'incògnit, és perquè que no voldran ser gravades, presumint que viuen en l'aïllament i que són inaccessibles. En definitiva, són unes imatges que estigmatitzen i fomenten la sensació d'anomalia.

Per tant, majoritàriament tampoc es compleixen les recomanacions que fan referència a les imatges. Si bé no hi ha una tònica dominant d'imatges colpidores o invasives, sí que hi ha una falta de diversitat generalitzada en les imatges de recurs seleccionades i una descontextualització de l'origen de les imatges d'arxiu, especialment acusada en el cas de Lleida.

4. L'aplicació dels drets i dels principis relacionats amb el respecte a la intimitat de les persones ha de ser escrupolosa en relació amb la informació sobre immigració. No haurien d'obtenir-se imatges invasives, o plans curts, sense comptar amb l'autorització expressa dels protagonistes.

12. Cal evitar l'emissió reiterada d'imatges d'arxiu per il·lustrar notícies que no es corresponen amb aquestes imatges. En qualsevol cas, les imatges d'arxiu que s'emetin han d'anar sempre degudament referenciades i han d'ajustar-se a criteris de pertinència.

8. Resulta recomanable, en el tractament informatiu de la immigració, evitar els efectes i recursos tècnics i periodístics que persegueixen una funció preferentment espectacularitzadora.

La Recomanació 3, que alerta que no s'han de mostrar plans curts de persones ferides o mortes, no és pertinent valorar-la, ja que efectivament no n'hi ha cap, però els casos analitzats tampoc plantejaven el dilema de mostrar-les o no.

3. No s'haurien d'emetre plans curts de persones ferides o mortes, encara que es tracti d'esdeveniments allunyats de l'àmbit de referència dels mitjans. L'atribució de caràcter exòtic o aliè a persones o fets, per justificar un relaxament de les pautes d'autocontrol o autoregulació en el tractament de les informacions, no és acceptable en cap circumstància i encara menys en una societat marcada per una creixent interculturalitat.

- **Enfocament global**

Finalment, es desgranen les recomanacions que tenen a veure amb l'enfocament global més que en aspectes específics de la informació, que majoritàriament es compleixen o no de manera parcial.

Abans, però, recordem el contingut literal de les recomanacions de caràcter general:

6. En un ordre similar, no és acceptable l'adopció automàtica d'atribucions tòpiques que comporten valoracions discriminatòries. Cal evitar, per exemple, la caracterització sistemàtica com a fonamentalista d'una única determinada opció religiosa.

10. No és admissible la identificació d'una minoria ètnica o d'un col·lectiu

concret de persones immigrades amb una determinada activitat il·legal, que pot acabar sent considerada per l'audiència gairebé com un atribut o característica del grup en qüestió.

11. Contextualitzar les notícies relacionades amb la immigració i aportar documentació sobre la situació dels països d'origen de les persones immigrades millora la qualitat de la informació, facilita la reflexió de l'audiència i contribueix a desfer els estereotips.

14. La utilització de citacions textuais o altres expressions o materials de caràcter racista o discriminator, encara que siguin de caràcter històric o erudit, han d'estar degudament marcades i atribuïdes, proporcionant fins on sigui possible referències sobre l'autoria i sobre el context de formulació.

15. Tenint en compte l'esforç que s'ha produït per part de molts grups cívicosocials, col·lectius professionals i a moltes redaccions, per extreure la cura en el llenguatge emprat i per tal d'eliminar els hàbits discriminatoris o les formes que contenen rastres d'una concepció xenòfoba, cal evitar també d'incórrer en actituds paternalistes que acabin distorsionant la realitat i encobrint, paradoxalment, posicions etnocèntriques.

La primera recomanació de tipus més genèric, apunta que s'ha d'evitar l'atribució automàtica negativitzadora dels 'altres'. Un suggeriment que en general no es segueix, ja que sí que ens trobem amb generalitzacions recurrents, especialment en els casos de Badalona i Lleida. En el primer cas, perquè es responsabilitza a la comunitat gitana d'origen romanès dels problemes de convivència a Badalona i, així, es reforça l'estereotip. En el segon cas, la generalització ve donada per una tendència a associar el conjunt de la comunitat musulmana amb pràctiques religioses conservadores i que es negativitzen reiteradament a les cobertures, com l'ús dels vels integrals. D'altra banda, les generalitzacions no es produeixen només amb allò que es diu si no també amb allò que es silencia, és a dir, no recollint atribucions positivitzadores dels col·lectius afectats.

En un ordre similar, pel que fa a la recomanació 10, sí que es tendeix a l'associació d'un col·lectiu amb activitats il·legals, tot i que en línies generals no es fa de manera explícita. En el cas dels gitanos d'origen romanès sí que se'ls vincula reiteradament amb activitats delictives, però en els altres casos hi ha més aviat una associació amb activitats i/o pràctiques que es presenten com a rebutjables –l'ús del burca o el fet de residir irregularment– encara que no són delictives. Quan TV3 i TVE informen d'una xarxa que falsificava certificats d'empadronament, el primer no destaca l'origen

dels detinguts, però en canvi TVE sí que reitera que eren d'origen pakistanès i, així, afavoreix a l'etnificació del delicte.

No es compleix, tampoc, la recomanació 11 que fa referència a la importància de contextualitzar degudament les notícies amb informacions dels països d'origen que puguin contribuir a desfer estereotips. En cap dels tres casos s'indaga especialment en els països d'origen i, així, no s'ofereix informació que contribueixi a desfer els tòpics preestablerts, però tampoc elucidacions que els posin en tensió. Només trobem una excepció en la cobertura de TV3 en el cas de la prohibició de l'ús del burca en espais de titularitat municipal en què es dona una breu pinzellada sobre la presència del burca a l'Afganistan i el Pakistan. En termes generals, però, no hi ha informació dels països d'origen i, si s'informa d'altres països, es tracta de països europeus i per tal de comparar les polítiques en la gestió d'allò que s'identifica com a *problema*, és a dir, la *gestió* de l'alteritat.

Finalment, pel que fa a les darreres recomanacions trobem que, sobre la 14, no es compleix en la mesura que són presents citacions discriminatòries, que si bé no són obertament racistes sí que són xenòfobes i no són, ni degudament contextualitzades i, encara menys, discutides.

En relació amb la 15 que fa al·lusió a evitar una perspectiva paternalista, si bé majoritàriament no es fa de manera explícita sí que hi ha un posicionament latent que s'infereix en les cobertures. Només en el cas de la limitació de l'ús dels vels integrals és un posicionament explícit, ja que es justifica en nom de la llibertat aliena.

En termes globals, doncs, malgrat que la postura explícita dels mitjans és en contra de la discriminació que ells consideren injusta, les recomanacions sobre el tractament de les minories ètniques són força sovint vulnerades.

3.2. RESULTATS OBJECTIU ESPECÍFIC 2

En relació amb el segon objectiu específic plantejat a l'estudi,

2. Estudiar si segueixen o no una lògica d'escalament en relació amb els conflictes de què s'ocupen

concloem que l'enfocament dominant és el de l'escalada de conflicte, ja que predominen les tendències del periodisme polaritzador per davant de les del periodisme de convivència.

Primerament, les cobertures, dels tres casos d'anàlisi, pivoten sobretot al voltant de les iniciatives polítiques i de l'**elit** en lloc de presentar les iniciatives socials de promoció de la convivència existents a tots els municipis. En adoptar aquest posicionament, esdevenen cobertures orientades a les elits enlloc de ser-ho a les persones i invisibilitzen els projectes i iniciatives dels moviments socials i veïnals en pro de la cohesió social.

Recollim algunes de les iniciatives socials que s'haurien pogut mencionar²¹:

- **Badalona – Programa de Diàleg Ciutadà entre creences i conviccions.** Agrupa representants de 99 centres de referència de diferents tradicions, conviccions o creences –des del cristianisme evangèlic, catòlic o ortodox, als sikhisme, l'Islam o tradicions xineses i conviccions no religioses, entre altres– associacions de veïns, la regidoria de Ciutadania i Convivència de l'Ajuntament, Ràdio Televisió de Badalona i altres entitats en progressiva vinculació, amb l'objectiu de promoure el diàleg i la convivència.

---

²¹ Recollides a: *Guia d'experiències per al foment de la convivència des del teixit associatiu* (2010) Departament de Benestar Social i Família de la Generalitat de Catalunya. Consultable a: <http://www20.gencat.cat/portal/site/bsf/menuitem.cb7c44c1c72cf6b43f6c8910b0c0e1a0/?vgnextoid=9094bc683e8cb210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextchannel=9094bc683e8cb210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD>

Més informació:

<http://www.unescocat.org/ca/arees/consultoria/municipis/badalona>

- **Vic – Coordinadora d'Associacions d'Immigrants de Vic.** Espai d'acollida i de relació de les associacions de persones immigrades i on treballen en xarxa les diverses entitats i serveis de la ciutat, dinamitzat per les entitats Veus Diverses i l'Associació Casal Claret. Hi participen diverses associacions amb l'objectiu de promoure campanyes de sensibilització sobre qüestions que afecten les persones nouvingudes i que contribueixin a millorar la convivència i també desenvolupar línies de treball conjuntes.

Més informació: <http://www.veusdiverses.org>

- **Lleida – Federació d'Associacions de Veïns de Lleida (FAVLL).** N'engloba 47 i, entre diferents línies de treball, hi ha la de promoure la cohesió social a través de la construcció de ponts de diàleg entre diversos col·lectius i programar xerrades de dones immigrades a entitats i centres educatius i socials. La FAVLL va ser reconeguda el 2004 amb el premi Francesc Candel pel projecte *Immigrants solidaris* per impulsar el compromís dels immigrants en accions de voluntariat.

Més informació: <http://www.coordinadora-ongd-lleida.cat/>

D'altra banda, també hi ha altres experiències que s'han portat a terme arreu del territori i, també a Vic, Lleida i Badalona:

- **Quedem?** Programa de llengua, lleure i cohesió social promogut per Òmnium Cultural. Que té l'objectiu de fomentar la participació social basada en la igualtat de condicions, ampliar el concepte de ciutadania social i partir de la integració lingüística com a element definitori de pertinença. Es desenvolupa a **Lleida, Badalona**, diverses ciutats d'**Osona** i el Bages, així com Barcelona, Girona, Tarragona, Sant Cugat.

Més informació: <http://quedem.omnium.cat/www/quedem/ca.html>

- **Tots som una colla.** Iniciativa de la Coordinadora de Colles Castelleres de Catalunya per a la integració de població nouvinguda dins del món casteller. I, així, generar un espai d'interrelació entre la població nouvinguda i l'autòctona on treballar per un objectiu comú i, a la vegada, aconseguir la incorporació de nous castellers a les colles. La prova pilot es va fer el 2009 en quatre de les poblacions catalanes amb més població immigrada – Salt, Guissona, **Vic** i el Vendrell – i el 2010 s'amplia per arribar a més de vint localitats entre elles **Badalona**, Barcelona, l'Hospitalet de Llobregat i Tarragona.

Més informació <http://www.cccc.cat/que-fem/TotsSomUnaColla>

Segonament, es tendeix a un periodisme orientat a la propaganda, en la mesura que domina l'enfocament dicotòmic **nosaltres-ells** i s'ofereix una construcció poc matisada i, per tant, homogeneïtzadora i estereotipant, sobre l'alteritat. Es posa l'accent de la problematització en l'altre, ja sigui inferint que són els gitanos romanesos els que posen en tensió la convivència en el cas de Badalona, que el problema són les persones immigrades que exerceixen pràctiques que es valoren com a rebutjables com vestir el vel integral en el cas de Lleida, o que estar en situació irregular, en el cas de Vic.

És una construcció d'actors que s'ajusta a l'esquema del **quadrat ideològic**, basat, com s'ha apuntat, en la construcció negativa de l'alteritat a través de l'atribució, només o especialment, d'accions negatives a l'exogrup i l'atribució, només o especialment, d'accions positives a l'endogrup. La construcció del nosaltres positivitzat en contrast a l'altre negativitzat es dona a través d'allò que és visible – caracterització a través del llenguatge i les imatges– però també a través dels silencis, és a dir, sense presentar els aspectes positius aliens i obviant o minimitzant els aspectes negatius propis.

No obstant, sí que hi ha empatia en certs casos, amb un enfocament, però, que tendeix a o és, directament, paternalista. Ho veiem en el cas de Vic, en què quan es critica la limitació per les conseqüències que tindria per a les persones en situació irregular, s'apel·la més a les seves necessitats que al seus drets. I encara és més clar en el cas de la limitació de l'ús del burca, ja que es dóna al “nosaltres” la capacitat de decidir sobre la manera de vestir d'una part dels “altres”, suposadament, pel seu propi bé, per defensar la seva llibertat. Un posicionament que no deixa de ser contradictori, perquè consisteix en una imposició en el supòsit d'afavorir la llibertat de la persona sobre la qual s'imposa.

Tercerament, es desplega un periodisme orientat a la **victòria** d'una part sobre l'altra. És així en la mesura que la cobertura pivota sobre la confrontació, els xocs, i no en la formació i les causes del mateix o l'impacte social que pot tenir. També a nivell de resolució, es constata que hi ha una focalització de les respostes polítiques en relació amb el conflicte, i hi ha molt poca atenció pel que fa a les iniciatives exitoses de convivència a nivell social que es teixeixen tant abans com durant i després de la tensió. Així doncs, es focalitza en les respostes i interpretacions de les elits enlloc de presentar les respostes i sortides que s'ofereix des de teixit social.

3.3. CONSIDERACIONS FINALS

Els resultats assolits parlen del discurs dels mitjans, de les característiques del que han tramès i també del que hem estimat que hauria calgut comunicar i no s'ha fet. És a dir, són resultats analítics del resultat d'una feina periodística.

Malgrat que és innegable que tant els recursos humans i materials que els mitjans destinen a la cobertura de cada conflicte, com per la formació i la ideologia dels que els dirigeixen i dels que elaboren la informació influeixen en la confecció i l'acabat de les peces, són factors que no hem estudiat aquí.

Tot i així, cada mitjà analitzat i els seus integrants, com d'altres mitjans que s'ocupen de assumptes relacionats amb la immigració o les minories ètniques, podrà reflexionar sobre les causes dels encerts i sobretot de les mancances detectades i quedarà a les seves mans prendre mesures, ja sigui en recursos, ja sigui en formació, ja sigui en orientació, que persisteixen en les bones pràctiques, corregeixin les modificables i descartin les desencertades. Mesures, al cap i a la fi, que contribueixin modestament des dels mitjans a resoldre els conflictes amb justícia i construir convivència o com a mínim que no l'entorpeixin.

D'altra banda, en base a l'estudi exhaustiu realitzat a partir de les recomanacions del CAC sobre tractament informatiu de la immigració, constatem, també, que, tenint en compte els canvis socials i les formes de fer periodisme que han tingut lloc des que van ser consensuades, és el moment de replantejar-les i adaptar-les a la realitat present, tant de l'ofici com de la societat en què han d'encaixar.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Aierbe, Peio; Díaz, Ismael; Martínez, Raul; Mazakiaran, Mikel i Pérez, Clara (2003) *Análisis de prensa 2002 Inmigración, racismo y xenofobia* MUGAK, Donostia

Aramburu, Mikel (2000) *Bajo el signo del gueto*, Imágenes del inmigrante en Ciutat Vella. Tesis doctoral presentada al Departament d'Antropologia de la Universitat Autònoma de Barcelona, Barcelona

Aubarell, Gemma i Zapata, Ricard (2004) *Inmigración y procesos de cambio. Europa y el Mediterráneo en el contexto global*. Icaria. Antrazyt IEMed, Barcelona

Bañón Hernández, Antonio (2002) *Discurso e inmigración. Propuestas para el análisis de un debate social* Universidad de Murcia. Servicio de publicaciones Carens, Joseph H.

(1995) *Is Quebec nationalism just?* McGill-Queen's University Press, Montreal

(2000) *Culture, citizenship and community. A contextual exploration of justice as evenhandedness* Oxford University Press, Oxford

Correa Pinillos, Olga Lucia (2008) *Los gestores del proceso de inmigración. Actores y redes de actores en España y Europa* eds. Zapata-Barrero, Ricard i Pinyol, Gemma. Colección Monografías. Ed. Fundació CIDOB, Barcelona

Cohen, Bernard, C. (1963) *The press and Foreign Policy* Princeton University Press, Princeton

Delgado, Manuel (1998) *Diversitat i integració*. Ed. Empúries, Barcelona

Domingo, Andreu (1995) *Condicions de vida de la població d'origen africà i llatinoamericà a la Regió Metropolitana de Barcelona*. Diputació de Barceona. Barceona

Entman, Robert (1990) *Modern Racism and the Images of Blacks in Local Television News*. Critical Studies in Mass Communication, Virginia

Fernández, Miguel (2009) *Fabricar l'immigrant. Aprofitaments polítics de la immigració Catalunya 1977—2007* Pagès Editors, Lleida

Fowler, Roger (1991) *Language in the News: Discourse and Ideology in the Press*. Routledge, London/ New York

Galtung, Johan (1985) *On the role of the media for world-wide security and peace* Université Nouvelle Transnationale, Paris

Giró, Xavier

(2003) *Prensa escrita i immigració* Fundació Jaume Bofill, Barcelona

(2006) *Solidaritat delimitada. Estudi de la cobertura televisiva dels fets al voltant de la tanca de Melilla de l'octubre de 2005*". Quaderns del CAC 23-24, (P. 37-48)

2010. Giró, X.; Muixí, M.; Sierra, D.; Farrera, L.; Herrera, S.; *Els documentals sobre el Femicidi a Ciudad Juárez*. Ed. Oficina de Promoció de la Pau i els Drets Humans. Núm. 18

Hall, S. (1998) *Significado, representación, ideología: Althusser y los debates postestructuralistas* en Curran, Morley, Wickerdine *Estudios culturales y de comunicación* Ed. Paidós, Barcelona

Kymlicka, Will

(1999) *Ciudadanía multicultural. Una teoria liberal dels drets de les minories*. Ed. Proa, Barcelona

(2001) *Politics in the Vernacular* Oxford University press, Oxford

(2003) *La voi canadienne. Repenser le multiculturalisme*. Ed. Boréal, Montréal

Kellstedt, Paul. M (2003) *The mass media and the dynamics of american racial attitudes* University Press, Cambridge, Cambridge

López Sala, Ana María (2005) *Inmigrantes y Estados: la respuesta política ante la cuestión migratoria* Ed. Anthropos, Rubí

Lynch, Jake; McGoldrick, Annabel (2005) *Peace Journalism*, Hawthorn Press, Stroud.

Nash, Mary (2005) *Inmigrantes en nuestro espejo. Inmigración y discurso periodístico en la prensa española*. Ed. Icaria. Antrazyt, Barcelona

Noriega, Chon A. I Iribarre, Francisco Javier (2009) *Hate speech on commercial Talk Radio. Preliminary report on a Pilot Study* Latino Policy & Issues Brief. UCLA Chicano Studies Research Center. Num. 22

Requena, Jesús (2003) *La peor casa en el peor barrio* Scripta Nova, Revista electrónica de geografía y ciencias sociales. Universitat de Barcelona Vol. VII, núm. 146(058)

Rizo, Marta (2001) *El discurso sobre el otro en la televisión: una propuesta de análisis*

Rodrigo, Miquel

(1991) *Los medios de comunicación ante el terrorismo* Editorial Icaria. Barcelona

(1999) *La Comunicación intercultural* Editorial Anthropos, Barcelona

Van Dijk, Teun A.

(2009) *Immigration and Self-government of Minority Nations* (edited) Diversitas. Bruxelles: Peter Lang

(1998) *Ideology a multidisciplinary approach* SAGE Publications, London

(2008) *Discurso y poder*. Editorial Gedisa, Barcelona

VV.AA (1999) *Medien und Straftaten. Duisburger Institut Für Sprach- und sozialforschung Duisburg: DISS*

VV.AA (1993) *The role of Telecommunications in Hate Crimes*. National Telecommunications and Information Administration (NTIA), Washington, DC

Wacquant, Louis (2007) *Pàries urbans*. Edicions de 1984, Barcelona

Zapata-Barrero, Ricard (2008) *Inmigración en naciones minoritarias. Flandes, Quebec y Catalunya en perspectiva*. Editorial Icaria, Barcelona

Žižek, Slavoj. (2005) *Multiculturalismo o la lógica cultural del capitalismo multinacional a Estudios culturales. Reflexiones sobre el multiculturalismo*. Editorial Paidós, Barcelona

